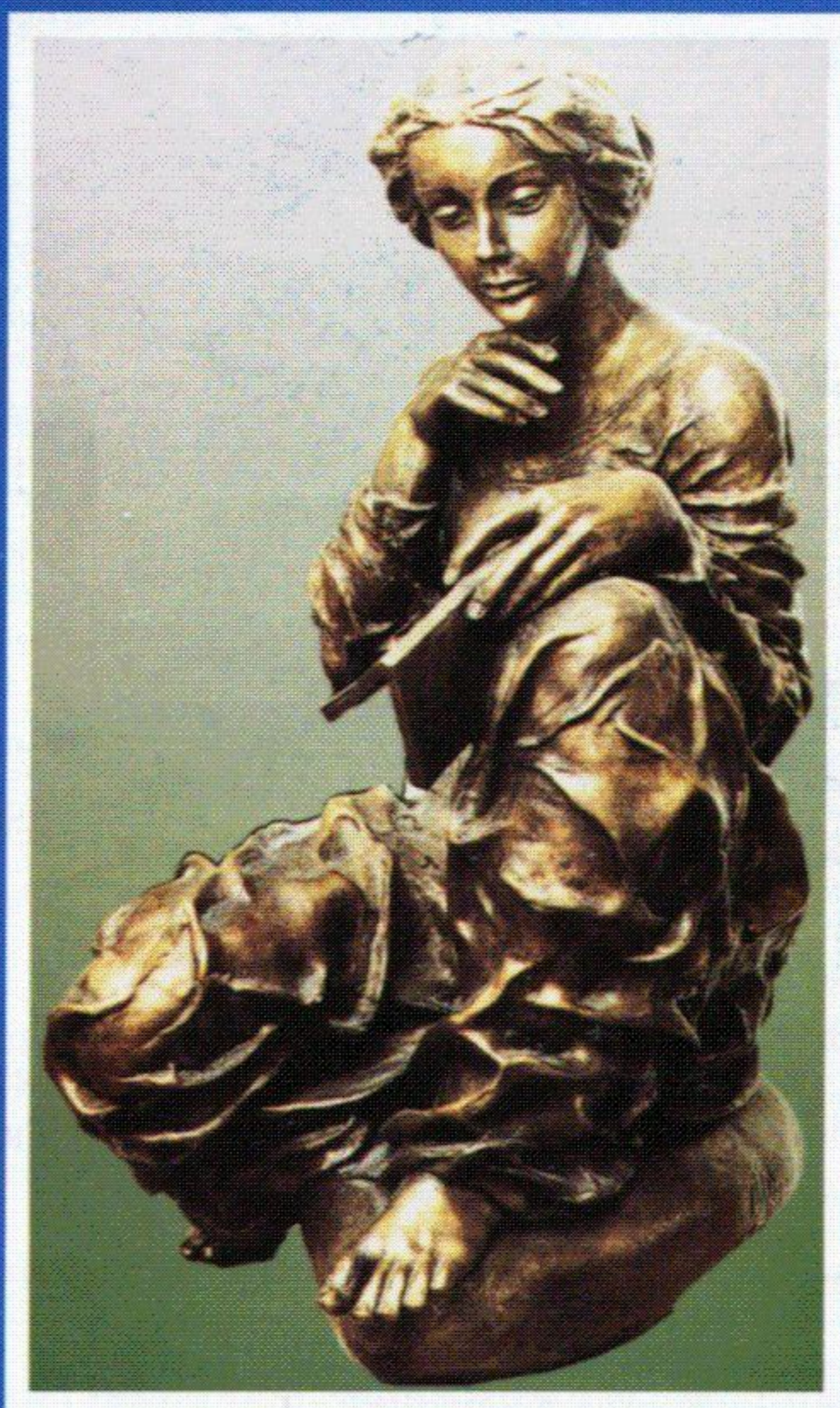

Iskolakönyvtáros

5. évfolyam 2–3. szám

19.

2001.

- A KIT szerepe az oktatásban ■ „Mit ér az ember, ha olvasó?”
- Diákok, tanárok, szülők az olvasásról ■ A betű szeretetére nevelnek
- Könyvtárostanárok Levelező Fóruma ■ Könyvtárfejlesztés közalapítványi támogatással ■ MKE XXXIII. vándorgyűlése Iskola a könyvtárban, könyvtár az iskolában címmel ■ Egy iskolai könyvtáros egy napja

Módszertani és tájékoztató folyóirat

általános és középiskolák számára

TARTALOM

E számunk szerzői:

Abonyiné Antal Anna könyvtárostánár, Kertvárosi Általános Iskola, Nyíregyháza; Bajtai Mária tanár, könyvtáros, Bányai Júlia Gimnázium, Kecskemét; Bencsik Józsefné könyvtárostánár, Nagy László Általános Iskola, Veszprém; Benkő Ilona könyvtári referens, Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény; Emmer Gáborné könyvtárvezető, szakértő, Megyei Pedagógiai Intézet, Veszprém; Hideg Ágnes könyvtári szakértő; Kiss Anna könyvtáros szaktanácsadó, Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Intézet, Kecskemét; Kovácsné Garamszegi Mariann könyvtári szaktanácsadó, Budapest; Jobbágyiné András Katalin, Budapest; Oporné Fodor Mária tanár, Veres Pálné Gimnázium, Budapest; Sáráné Lukátsy Sarolta könyvtári szakértő, Szeged; Tóth Józsefné könyvtári szaktanácsadó, Bolyai János Gimnázium, Kecskemét; dr. Tölgyesi József főszerkesztő, Veszprém; Ugrin Gáborné ny. könyvtárostánár, szerkesztő, Budapest.

Címlapkép: Tóth Valéria: Élmény

Benkő Ilona: A Kommunikációs és Információs Technológiák (KIT) szerepe az oktatásban	3
Emmer Gáborné: Mit ér az ember, ha olvasó? Olvasáskonferencia Kaposvárott	7
Új továbbképzés	8
Ugrin Gáborné: A 11–12. osztályosok és tanáraik olvasásáról	9
Jobbágyiné András Katalin: Az olvasásról ...	10
Oporné Fodor Mária: Olvasási szokások a 17–18 évesek és a tantestület körében	12
Ajándékozz könyvet, hogy mások is olvashassanak!	14
Emmer Gáborné: Könyvtárhasználati ismeretek a tantárgyi kerettantervekben	15
Bencsik Józsefné: A betű szeretetére nevelnek	21
Szülők kérdezik – az olvasásról	21
Egy könyvbemutató tanulságai	26
Könyvtárostánárok Levelező Fóruma alakult	28
Sáráné Lukátsy Sarolta: Mintaszabályzat vagy másolás?	29
Hideg Ágnes: Gondolatok a gyűjtőköri szabályzatról	30
Versenyszabályzat – Bod Péter Könyvtárhasználati Verseny	31
A Könyvtárostánárok Egyesülete vezetőségi tagjai: Kovácsné Garamszegi Marianna	32
Emmer Gáborné: Könyvtárfejlesztés közalapítványi támogatással	33
Elképzeléseink az intézmény könyvtári állományának fejlesztésére (Csabrendek, óvoda)	34
A balatonfüredi Radnóti Miklós Általános Iskola könyvtárának pályázata	35
A veszprémi Nagy László Általános Iskola részletes könyvtárfejlesztési terve	36
A veszprémi Cholnoky Jenő Általános Iskola és Gimnázium könyvtára a „Veszprém Megye Közoktatásáért Közalapítvány” könyvtárfejlesztési támogatásának elnyerésére	38
A tapolcai Batsányi János Gimnázium könyvtárfejlesztési programja	39
A Veszprémi Középiskolai Kollégium könyvtárának bemutatása	41
Emmer Gáborné: „Iskola a könyvtárban, könyvtár az iskolában”	43
Tóth Józsefné: Egy iskolai könyvtáros egy napja	45
Mi vagyok én?	47
Tankönyvfesztivál – 2001.	48
Könyvismertetések (Tölgyesi József)	13, 27

Készült az Oktatási Minisztérium támogatásával

Módszertani és tájékoztató folyóirat általános és középiskolák számára

Főszerkesztő: EMMER GÁBORNÉ. **A szerkesztőség munkatársai:** BENCsik JÓZSEFNÉ, DR. CSISZÁR MIKLÓS, JÁKLI SÁNDOR. **Tervezőszerkesztő:** BORDÁCSNÉ MÓROCZA ÉVA. **Szerkesztőség:** 8200 Veszprém,

Bartók Béla u. 12. Telefon: 88/421-080, 423-244. Fax: 88/421-080. **Felelős kiadó:** VARGA ISTVÁN igazgató. **Kiadja és terjeszti:** OKTKER Kft. NODUS KIADÓ – 8200 Veszprém, Bartók Béla u. 12. Telefon: 88/425-411; 88/423-244; 88/421-080. **Megrendelhető:** a kiadónál. A lap tanévenként négyszer jelenik meg. Az éves előfizetési díj: 1000 Ft. **Nyomdai előkészítés:** SZURMAY LÁSZLÓ, Veszprém. **Nyomdai munkák:** OOK Press, Veszprém. **Felelős vezető:** SZATHMÁRY ATTILA. HU ISSN 1218-0963.

Iskolakönyvtáros

A szerkesztő jegyzete (helyett)

Lapunk e kettős számának minden írását az „Olvasás Éve” ihlette. Erről szól a kaposvári konferencia, a nyíregyházi könyvtáros vándorgyűlés, az iskolai programok legtöbbször, a pályázati programok jelentős hányada. Engedjék meg a szerkesztőknek, hogy a volt oktatási miniszter szavaival bocsássa útjára e tartal-

mában sokszínű számot, bízva abban, hogy e folyóiratban megjelent tudósítások, tanulmányok is hozzájárulnak az olvasók szellemi-lelki gyarapodásához.

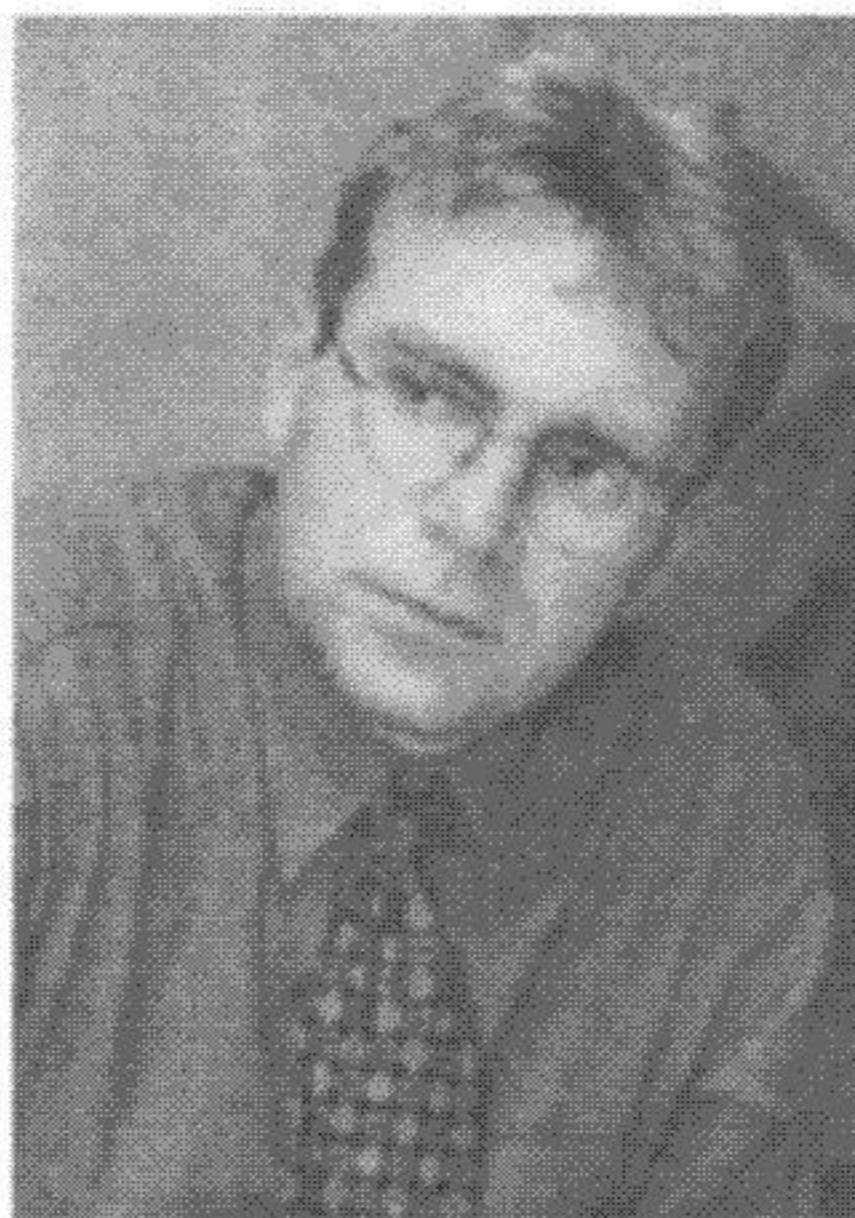
Emmer Galbonyé

Köszöntő az Olvasás Éve alkalmából

„Az emberi szellem teljessége a tiéd is. Élj vele minden nap, ahogy lélegzik az ember.” Márai Sándor *Füveskönyvében olvasható ez a jó tanács.*

Talán ez a két mondat elégséges ok lehetne arra, miért szentelünk egy egész évet az olvasásnak. Úgy vélem, megszívlelendő ez a jó tanács a ma gyakran kapkodva élő, az anyagi javak foglyaként lélegzethez alig jutó ember számára. Figyelmünket más dimenzióba tereli, a szellemi javak iránt ébreszt vágyat bennünk. Olvasó emberként, értelmiségiként hiszem, hogy ma is sajátos, mással nem pótolható élmény meghitt közelségbe kerülni a könyvvel. Kődös novemberi estéken félre húzódni az olvasólámpa fénykörébe, belefeledkezni a vég nélküli olvasásába. Elfér kezitáskánkban, zsebünkben is nemély kisebb kötet, amelyben aztán elmerülhetünk vonaton ülve, metróon zsúfolódva, de alkalomszerűen is felüthetjük egy-egy emlékezetes részét. Személyes viszony ez a könyvvel. Jelentősége van, kinek adom kölcsön, kitől kaptam ajándékba, mint ahogy annak is, hogy már nagyapám polcán ott állt. S bár egy-egy kötet újra megvásárolható, mégis ragaszkodunk ahhoz a példányhoz, amely elsőként nyitott fel nekünk egy ismeretlen világot.

Szívesen szőném gondolataimat a könyv, az olvasás által nyújtott meguntatlan élmény köré, az olvasás évének célja azonban pragmatikus számvetésre is késztet, több oldalról is. Nyugtalanít gyermekeink megcsappant könyvszeretete, és komoly, megoldan-

dó feladatnak érzem az olvasási készség fejlesztését az iskolában.

Az, hogy az egyén milyen fokon, mennyire képes megérteni, alkalmazni a nyomtatott információkat otthon, munkában és a közösségi életben, megvonja számára a megszerezhető tudás, a megvalósítható életlehetőségek körét. A magas szintű olvasás- szövegértési, szöveg-feldolgozási képesség, amelyet a szakemberek összefoglalóan „írásbeliség”-nek neveznek, meghatározó elemévé vált a versenyképes tudásnak, s így egyrészt az egyén boldogulásának, másrészt a társadalmi-, gazdasági fejlődésének is alapfeltétele.

Az a szemlélet és életprogram, amely a tanulást egy konkrét életszakaszhoz köti, a mai világban nem tartható. Mindannyiunknak számolnia kell az át- és továbbképzésekkel, amelyeknek részben feltétele, részben következménye a magas szintű írásbeliség. A hazánkban végzett kutatások adatai

azt mutatják, hogy ezen a téren nem állunk túl jól, pedig az információhoz való hozzájutás, annak feldolgozása, rendszerezése olyan nélkülözhetetlen képesség, amelyre meg kell tanítanunk minden fiataalt. A társadalom egésze számára sorsdöntő, hogy előre lépünk ezen a területen.

Az Olvasás Évének iskolai, települési és országos rendezvényei szándékaink szerint középpontba állítják az olvasási képességek javításának kérdését a tanulási folyamatban, és ösztönzést adnak a teljes személyiséget fejlesztő élményközpontú olvasásnak. Az iskolák, könyvtárak, művelődési intézmények tanárainak, szakembereinek vezetésével zajló programok, a televíziós műsorok, az Internet mind-mind hozzájárultak ahhoz, hogy a kisebb-nagyobb közösségek kulturális élete felülköljön, s olyan kezdeményezések induljanak el az egész országban, amelyek nemcsak az Olvasás Éve ideje alatt, hanem a későbbiekben is jól szolgálják majd az olvasás ügyét.

Kívánom, hogy mind a munka országnak vállaló tanárok, közművelődési szakemberek, mind a vetélkedő gyerekek, a velük együtt játszó, és együtt olvasó szülők, a programok közönsége érezze jól magát a rendezvényeken, s gyarapodjon szellemben-lelekben egyaránt.

Szívleljük meg Márai Sándor gondolatait mindannyian: „Nem fontos, hogy sok író legyen egy közösségben, de fontos, hogy sok olvasó legyen. Nem fontos, hogy te szövegezd meg a szépet és igazat, fontosabb, hogy megismerjed.”

Pokorni Zoltán

Forrás: www.om.hu

A Kommunikációs és Információs Technológiák (KIT) szerepe az oktatásban

BENKŐ ILONA

Metamorfózis

A *Kommunikációs Információs Technológiák* dinamikus fejlődése nagy hatással van az oktatási intézményekre, az iskolai könyvtárakra. Alkalmazásuk ma már elkerülhetetlen az oktatásban. Az iskolai könyvtár napjainkig is a forrásközpont szerepét töltötte be.

Az utóbbi években azonban átalakult, magasabb színvonalú szaktudást, kutatómunkát, tájékoztatást igénylő, oktatást támogató információs bázissá. A megváltozott helyzetben át kellett gondolni és megtervezni az iskolai könyvtár lehetőségeit, feladatait.

Helyzetelemzés, tervezés, információk

Első lépés a stratégiai tervezés és helyzetelemzés

A könyvtárnak biztosítania kell a tanuláshoz, tanításhoz szükséges forrásokat. Támogatnia kell a tanulók felzárkóztató oktatását, önálló kutatómunkáját, a versenyekre, pályázatokra való felkészülést. A könyvtárostanár legyen jártas a korszerű technikákban való navigációban, ismeretekben. Nagyon fontos a szakmai felkészültség, ami pedagógiai, könyvtári, könyvtárpedagógiai és könyvtár-informatikai (+informatikai) ismeretből áll. Lényeges a szakmai továbbképzéseken való részvétel és a szakirodalom permanens tanulmányozása.

Igénykutatás

Milyen igények merülnek fel a könyvtárral szemben a tanulók, tanárok, társintézmények részéről? A Karinthy Frigyes Kéttannyelvű Gimnáziumban óriási az elvárás a könyvtári információs szolgáltatások és a tájékoztatás iránt.

Mi határozza meg az igényeket? Természetesen a már említettek mellett, az iskola profilja, oktatási rendszere, kerettantervi követelmények, speciális témakörök, projektek. Az információs központ napi látogatottsága meghaladja a napi 300 főt. Mindez talán először meglepőnek tűnik. A rejtvényt hamar megfejtethetjük, ha megtudjuk, hogy egy korszerű számítógéppark áll a diákok rendelkezésére. (6 számítógép, nyomtató, szkener) Megnőtt az iskolai könyvtár funkciója, feladatköre, lehetőségei.

A számítógépek könyvtári jelenléte feltétlenül pozitív hatást eredményezett. A computereknél eredetileg csak a le-

parkoló tanulók szinte észrevétlenül ismerkedtek meg a kutatóműhellyel. Megtanultak tájékozódni az információs eszközökben.

Túlélési stratégia?

Mostanában sokan teszik fel a kérdést: túléli-e a könyvtár az információs technológiák fejlődését? Van-e jövője a 21. században? Az aggodalmaskodók megnyugtatóra kijelenthetem (1985 óta szerzett tapasztalataim – és más szakemberek véleménye alapján), hogy nem szorítja ki a számítógépes technológia az iskolai könyvtárakat, sőt jelentősen megnöveli az oktatásban betöltött szerepüket.

Az eseményeknek azonban ne legyünk tétlen szemlélői. Nekünk információs szakembereknek természetesen ki kell dolgoznunk a „túlélési stratégiát”. Készítsük fel a diákokat (könyvtárhasználókat) a tradicionális és modern információs források használatára, megismerésére!

A lehetőségek vizsgálata, a megfelelő kiválasztása

Kreatív gondolkodás, Brainstorming

Fontos, hogy naprakészek legyünk a szakmai ismeretekben. Ismerjük meg kollégáink, diákjaink véleményét, hallgassuk meg egymás ötleteit. Egymásra figyelve, egymást meghallgatva dolgozzunk!

Rendezzünk **ötletbörzét** (Brainstorming) és engedjük szabadjárá gondolatainkat! Biztosítsunk **teret** az innovatív ötleteknek és a kreatív gondolatoknak! Alkalmazzuk a kétféle Brainstormingot! Minden ötlet elfogadása ill. az irányított ötletbörze. Minderre alkalmasak lehetnek a nyitott konzultációk, tanfolyamok, szakkörök, kutatói programokban való részvétel. (Karinthy Frigyes Gimnázium, OKI, MEK, ISZE, Kiss Árpád OKSZI, Neumann Kht. stb.)

Könyvtári, könyvtárhasználati órák

A fentiek megismertetésére nagyon jó alkalom a könyvtári, könyvtárhasználati órák tartása. A NAT keretein belül kezdetben az informatika szaktárgya került előtérbe, ahol a könyvtárhasználat megjelent. Szerencsére egyre több iskola kerettantervében (egy-egy szaktárgyon belül) jelenik meg a

könyvtári ismeretek oktatása. A leggyakrabban azonban az informatika és a magyar bizonyul a befogadó tárgynak.

Örömmel mondhatom, hogy a szaktanárok többsége többször tart a könyvtárban órát, ahol a diákoknak alkalmuk nyílik a tájékoztatási dokumentációk célszerű használatára. (Magyar, angol, német, történelem stb.) A 0–1. évfolyamosok az osztályfőnöki óra keretében a tanév elején vesznek részt könyvtári órán.

Tanfolyam

Az országos viszonylatban egyedülálló könyvtárhasználat, kutatómunka ill. a nonstop nyitva tartás vetette fel egy magasabb színvonalú továbbképzés ötletét. Így született meg a 2000. év szeptemberében a könyvtáros asszisztens tanfolyam. Természetesen ez csupán a nevében azonos a már ismert, középfokú továbbképzéssel. A kurzus 6 modulból épül fel, mindegyik önállóan is alkalmazható, más iskolában adaptálható. Modulok: Magatartás-protokoll, Kommunikáció, Könyvtárhasználat, A szellemi munka technikája (Irodalomkutatás, kiadványszerkesztés, olvasáskultúra), Könyvtári informatika, Internet és CD-ROM az oktatásban. A továbbképzésen az általam szerkesztett jegyzetből és Adatbankból készülnek fel.

A tanfolyam féléves időtartamú, a diákok az elméleti (kreativitás) oktatás mellett permanens gyakorlaton (szolgálat) vesznek részt, végül vizsgán adnak számot tudásukról. Ezt követően részt vesznek a többirányú tájékoztatásban, a számítógépes feldolgozásban, ill. a raktári tevékenységben.

Lényeges szempont a diákok motiváltsága, kreativitása, önálló ötleteik figyelembe vétele, aktív részvétele a projektben. Célunk az informatika minél szélesebb – tanulási, kutatási – környezetre való kiterjesztése.

Ellenőrzés, megvalósítás, tájékoztatás, információszerzés, oktatás az Interneten

Határozottan előtérbe került a tájékoztatásban az internet szerepe. Tudjuk, hogy az iskolák beszerzési költségei végesek, az internet határtalan. Be kell látnunk, hogy az információk 50–50%-ban történnek a hagyományos és a korszerű tájékoztatási eszközök alkalmazásával.

Mi a könyvtárostánár feladata?

Egyik pályázatom a „Navigare necesse est” címet adtam, mert véleményem szerint alapvetően szükséges, hogy a diákok megtanuljanak eligazodni az „információs óceánban”. Támogatni kell a tanárokat, diákokat a tematikus anyaggyűj-

tésben! Tudnunk kell, hogy az iskolában sokszor igen rövid idő alatt kell a releváns információhoz eljutni.

Hol és hogyan keressünk? Internet keresőszolgáltatások indexelői

A következő keresőszolgáltatásokat, indexelőket ajánlom figyelmükbe: *Northern Light, Alta Vista, HotBot, Google, Infoseek, Excite, Lycos, Yahoo*. A kereséseket végezhajük szavak vagy témakörök megadásával.

Kutatásaim során azt tapasztaltam, hogy a *Gogle* állomáson kapom meg leghamarabb a keresésnek megfelelő találatot. Ez nem jelenti azt, hogy itt a legtöbb a találat. Sok keresőszolgáltatásnak éppen az a hibája, hogy rengeteg olyan találatot is kihoz, ami nem felel meg a keresési feltételeknek. Ugyanis az indexelők többsége nem használ szótárt és így keresi ki a szavakat. (Szabad kulcsszavas keresés) Némelyik használ tezauruszt, szótárt, ezért a találati arányuk is magasabb, relevanciájuk nagyobb. (AltaVista, Google, Yahoo stb.)

A tanfolyam létehozását éppen a fentiek igazolták legjobban, hiszen akárcsak a számítógépes könyvtári adatbázisokban, úgy az interneten is fontos az információkereső nyelvek ismerete, használata.

Most okkal kérdezzhetik: miért?

Az Internet katalógusok egy része a *hagyományos osztályozási rendszereket* használja. (Internet címük: **Traditional library catalogs with 'webbed' interfaces**)

Dewey osztályozási rendszerét alkalmazza: **CyberDewey**. Az *Egyetemes Tizedes Osztályozást* (ETO) (Universal Decimal Classification) használja a **Virtual University North**. Hasonló osztályozási rendszereket alkalmaz a **Nertfirst** és a **The WWW Virtual Library** (Kongresszusi Könyvtár osztályozási rendszere ld. **Library of Congress Home Page**). A **BUBL** (Bulletin Board for Libraries) egyike a legjobb könyvtár központú rendszereknek.

Más részük saját osztályozási rendszert szerkesztett. (Internet cím: **Internet resource catalogs**)

Elmondhatjuk, hogy ez utóbbi jellemző leginkább az internet katalógusokra. Ilyen pl. a **Yahoo**. A magyar állomások közül a legismertebbek a **HUDIR, Heuréka, AltaVizsla** vagy **Altavizsla.com – A virtuális szimat**

Metakeresők

Felhívom a figyelmet a *metakeresőkre*. Ezeket pontosan akkor érdemes használni, ha egy információra rendkívül gyorsan van szükségünk. A metakeresők más indexelők, keresők adatbázisában kutatnak, így nem kell külön egy-egy rendszerből lekérdezni az információt, hiszen egyetlen helyről megkaphatjuk ezt. A metakeresők nem törekednek teljességre, tehát nem adják meg az összes találatot, kiemelik a legfontosabbakat.

Mikor érdemes használni? Ha sürgős információra van szükségünk ill. ha nem találtunk máshol megfelelő információt.

A legismertebb és leghasznosabb metakeresők:

Metacrawler, MetaGer, Sicherheit im Internet, Dogpile, Inference Find

Tematikus anyaggyűjtés, irodalomkutatás

Tanulmányaink és pedagógiai munkánk során célravezető a tematikus internet címek szerkesztése, gyűjtése. Kezdetben csupán szövegszerkesztőben készítettem el egy-egy felmerülő fontosabb témához, szaktárgyhoz kapcsolódva a linkek összeállítását. Majd iskolánk egyik diákja szegezte nekem a kérdést: Miért nem készítem html formában? A kérdést rövidesen tett követte, megszületett az első *Tematikus linkgyűjtemény*. Jelenleg már több mint 500 címet tartalmaz, folyamatosan tesztelve, bővítve, javítva.

A féléves könyvtári tanfolyam résztvevőinek egyik gyakorlati feladata a címek tesztelése. A nagy érdeklődésre való tekintettel a teljes dokumentáció hamarosan felkerül az internetre, így mindenki számára elérhetővé válik.

A linkgyűjtemény a következő témákban kínál információszerezési lehetőségeket

Adatbázisok, könyvtárak, katalógusok; Internet keresők; Könyvkiadók, könyvrendelés; Magyar Elektronikus Folyóiratok; Művészet; Oktatás az interneten (Tantárgyak, fontosabb témakörök);

Pályaválasztás, továbbtanulás; Pályázatok; Utazás, menetrend, szállás, tudakozó; Versenyek.

A főbb témakörökből mintaként kettőt emelek ki

Adatbázisok, könyvtárak, katalógusok

Bibliográfiák készítéséhez, számos témakörhöz kapcsolódó dokumentáció gyűjtésére kitűnően alkalmas.

A teljesség igénye nélkül a következő állomásokat ajánlom figyelmükbe:

Adatbázisok

PAD = Pedagógiai Adatbázis (Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum)

Magyar Könyvtári Adatbázisok

Országos Közoktatási Intézet

Közös katalógusok

KLTE – Debrecen – Vocal:

Közelkat WebPac System

SZIRÉN Integrált Könyvtári Rendszer.

Katalógusok:

Neumann-ház (Web katalógus)

Országos Széchényi Könyvtár – Nektár-Online Olvasói

Katalógus

Magyar online katalógusok (MEK linkgyűjtemény)

Oktatás az Interneten

Több tantárgyhoz kapcsolódó Internet címek:

külföldi: The WWW Virtual Library, Gutenberg Project, Eduweb, Schulweb, Studyweb; Education index

magyar: Digitális órák – Sulinet, Középiskolai tantárgyak honlapjai, Fővárosi Oktatástechnológiai Központ, Természettudomány – OMIKK, Internet Galaxis

Anyanyelv és irodalom

Jelek-Kommunikáció (Sulinet); Scriptum GIB Online – Magyar szókincstár

HUNOR (magyar helyesírás – FOK letölthető demo);

Irodalom-Sulinet, Irodalmi fogalmak (MEK); Reneszánsz (ELTE BTK),

Biblia a művészetben (Tubákos Zsuzsanna, Baja), Irodalom (Karinthy Frigyes Gimnázium);

Digitális Irodalmi Akadémia (Neumann-ház)

Idegen nyelv

Az idegen nyelvhez több kétnyelvű szótárt és oktatási dokumentumot is találhatunk.

Angol nyelv, Angol szótár (SZTAKI), Angol-magyar; magyar-angol szótár (Szeged);

Német nyelv az Interneten (linkgyűjtemény); Német szótár (SZTAKI);

Latin-magyar és magyar-latin szótár (ELTE); Nyelvkalauz A-tól Z-ig;

Magyar Elektronikus Könyvtár – szótárak; Scriptum GIB Online (Angol-magyar informatikai szótár)

Deutsch als Fremdsprache; Foreign Languages for Travellers;

The American British – British American Dictionary; Freeware Dictionary Program

Állománybővítés a hálózat segítségével

Könyvrendelés

A kiadványok ára folyamatosan emelkedik, a beszerzésre rendelkezésünkre álló idő és pénz is kevés. *Hogy lehet ezt kiküszöbölni?*

A könyvrendelést legkönnyebben a **Könyvkereső, Fókuszline, Libri, Nettankönyv (Nemzeti Tankönyvkiadó)** segítségével oldhatjuk meg.

A Könyvkereső 2-3 héten belül teljesül minden megrendelésünk, ha nincs meg a kiadvány, levélben értesítenek róla. Kb. 60 ezres adatbázisban kutat, a könyvbeszerzésen kívül témabibliográfiák összeállításához is jól használható. A Nettankönyv már másnap kiszállítja a kért dokumentációt, a Libri és a Fokuszonline 1 hét alatt végzi el.

További könyvvásárlási lehetőségek az Interneten:

Külföldi címek: Amazon.com--Earth's Biggest Selection; Bibliomania.

Magyar címek: Libri; Virtuális Antikvárium – Használt könyvek eladása és vétele az Interneten

Elektronikus könyvtárak

Az iskolai könyvtáraknak is tudomásul kell venniük, hogy az Internet az állományukhoz tartozik. Ahogy láthattuk a hálózat segít az információszerzésben, tájékoztatásban és az oktatásban. Mindezek mellett lehetőséget kínál arra, hogy a dokumentációkat teljes terjedelemben is letölthessük elektronikus formában. Magyarországon a legismertebb forrásaink: a **Magyar Elektronikus Könyvtár** és a **Neumann-ház**. Mindkettő elsősorban a magyar ill. magyar vonatkozású anyagot gyűjti. A fentiekén kívül néhány fontosabb ajánlok figyelmükbe:

*Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Elektronikus Könyvtár;
Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár*

The Internet Classics Archive: 441 searchable works of classical literature – 441 ókori mű ford.;

Project Gutenberg at Sailor ill. Welcome to Sailor's Gutenberg Server

Könyvtárközi kölcsönzés

Számos alkalommal merül fel, hogy szükség lenne olyan dokumentumra, amely nem található meg az iskolában és az Interneten sem. Elsősorban versenyekhez, pályázatokhoz és a 4. osztályosok esszéinek elkészítéséhez van szükség. **Mi a megoldás?** Keressük fel az interneten az **Országos Széchényi Könyvtár Könyvtárközi Kölcsönzését!** Elég egyetlen e-mail-ben elküldött kérés, hogy hozzájuthassunk a keresett kiadványhoz. A továbbiakban lehetőségünk kínálkozik még, hogy telefonon is konzultáljunk, majd nagyon rövid idő alatt megérkezik a dokumentum.

Út a jövőbe

Az oktatási intézményeknek és az iskolai könyvtáraknak élni kell az új információs lehetőségekkel. (World Wide Web, e-mail, multimédia, Telnet stb.) Különösen fontosnak tartom a kommunikációs technológiák közül az **e-mailt**, amelynek gyakran van szerepe a hatékony és gyors tájékoztatásban.

Mindez nem jelenti azt, hogy ne alkalmazzuk a már megismert tájékoztatási eszközöket! Tudjuk, hogy ezeket semiféle digitalizált dokumentáció nem helyettesítheti. Ugyanakkor el kell fogadnunk, hogy lényegesen kibővült az informatizált oktatás színtere.

A modern információs és kommunikációs technológiák hatására a következőket állapíthatjuk meg: megnő a tanulók motivációs szintje; eredményessége; innovációs tevékenysége; bővül a csoportos, páros ill. egyéni munka területe; vál-

toznak az oktatási módszerek (pl. az elmélet és gyakorlat aránya, értékelések stb.), hatékonyabb tanulási eredményhez vezet (hamarabb érhetünk el sikeres teljesítményt – hiszen csökken az információszerzés ideje).

Melléklet:

A cikkben említett fontosabb internet címek jegyzéke

Adatbázisok, könyvtárak, közös katalógusok

Közelkat WebPac System: www.kozelkat.iif.hu

Magyar Könyvtári Adatbázisok: www.vein.hu/library/konyvtar-hungary.html

Országos Közoktatási Intézet: www.oki.hu

PAD = Pedagógiai Adatbázis – OPKM:
www.iif.hu/db/opkm/index.html

SZIRÉN Integrált Könyvtári Rendszer: www.sziren.com/menu/hatos.htm

Internet keresők

Altavista: www.altavista.com

Google: www.google.com

Infoseek: www.infoseek.com

Northern Light: www.northernlight.com

Yahoo: www.yahoo.com

Könyvtárközi kölcsönzés

Országos Széchényi Könyvtár: [/www.oszk.hu/kok/kok-kezd.html](http://www.oszk.hu/kok/kok-kezd.html)

Könyvrendelés

Fókusz: www.fokusline.hu

Könyvkereső: www.konyvkereso.hu

Libri: www.libri.hu

Nettankönyv: www.nettankonyv.hu

Oktatás az Interneten

Angol nyelv: www.englishonline.hu

Digitális Irodalmi Akadémia (Neumann-ház): alfred.neumannhaz.hu/scripts/DIATTxegi?infile=diat_vm_main_menu.html

Eduweb: www.eduweb.com

Fővárosi Oktatástechnológiai Központ: www.fok.hu

Latin–magyar és magyar–latin szótár (ELTE):
www.inf.elte.hu/~chaos/latin/

Német nyelv az Interneten (linkgyűjtemény):
kit2.bdtf.hu/n?@met%20nyelv.htm

Sulinet: www.sulinet.hu

The WWW Virtual Library: vlib.org

Észrevételek, kérdések, információ (cikk, tanfolyam, tematikus linkgyűjtemény):

Benkő Ilona: email: benko@c3.hu ill. tel.: 291-2072/133 (Karinthy Frigyes Gimnázium) vagy 311-6650/193 (Kiss Árpád OKSZI)

Mit ér az ember, ha olvasó?

Olvasáskonferencia Kaposvárott

EMMER GÁBORNÉ

Mit ér az ember, ha olvasó? címmel rendezett országos szakmai konferenciát a Magyar Olvasótársaság 2001. április 6–7-én Kaposvárott a Kaposvári Egyetem, a kaposvári Megyei és Városi Könyvtár, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete, a Könyvtárostanárok Egyesülete és az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum.

A csodálatos időben a gyönyörű somogyi városban sok-sok olvasni szerető ember gyűlt össze.

A konferenciát a város nevében köszöntő *dr. Osváth Ferenc* alpolgármester a kezdet kezdetén óvatosságra intette a résztvevőket, mondván: „Óvakodj az egykönyvű embertől!”

A Kaposvári Egyetem nevében üdvözlő *dr. Horn Péter* a XX. század nagy adósságának nevezte az emberek alultápláltsága mellett az „alulolvasottságukat” is. Optimizmusával: „Higgyenek a könyv jövőjében” megerősítette a résztvevőkben azt, hogy érdemes volt a rendezvényre eljönniük.

A megnyitót *Zentai Péter*, a Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének elnöke igen sajátos hangulatú kijelentései pezsgővé tették. Szavaival köszönetet sugallt a szakmának, a sajtónak, akik az „Olvasás Éve” gondolatát még a meghirdetés előtt elterjesztették, ezzel inspirálva a kormányt a döntésre, hogy egyéves huzavona után április 5-én a miniszterelnök úr bejelentette a programot.

A plenáris ülés témái nagy ívű áttekintést adtak az olvasás fogalmáról.

1. *Dr. Pléh Csaba* pszichológus az olvasás (implicit – készség és explicit – tudás) vetületét vázolta fel, kiemelve, hogy az olvasás tudásadó architektúra, mely segíti a külső emlékezeti rendszer beépülését.
2. *Dr. Jelenits István* tanár úr „Olvasástörténeti mozzanatok” című előadásában kiemelten fontosnak tartotta a papirusztekercsek helyett a könyvformátum megjelenését, mely a tekintetvezetés, a kézben tartás változását hozta. Hasonlóan erőteljes változást hozott a néma olvasás megjelenése, amikor az olvasó „beleköltözött a szövegbe”. Szólt még az előadó az olvasás elidegenítő hatása mellett az olvasásba bevezető ember-ről, személyes közeg fontosságáról.
3. *György Péter* az olvasás új technológiai környezetben betöltött szerepéről szólt. Az olvasástechnikai változások – dűnnyögés – meditáció – néma olvasás – láncolatára fűzte fel a tudás fejlődését: a tudás kezdete a hangos olvasás, a beteljesedése a néma olvasás. A számítógépes olvasás felfedező tudás, melynek újrendezése is alkotó munka.
4. *Babinszky László* a szakmai ismeretek és az olvasás kapcsolatát boncolgatta. Megállapította, hogy a felnőttek elfordultak a szépirodalomtól, a fiatalok „klippgenerációja” az „irodalmi gyorsétkeztetés” vevői, áldozatai. Az olvasás hiányából fakadó szegényes szókinccs

okán a szakmai szófordulatoktól elszakadni nem merő menedzserek kommunikációja színvonalatlan, lapos.

5. *Vári Péter* – a Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézet munkatársa a magyar felnőtt lakosság olvasásértését vizsgálva szomorú eredményekről számolt be: mind a prózai, mind a dokumentum típusú szövegek értésében az utolsók között van Magyarország.
6. *Gereben Ferenc* olvasáskutató az olvasási szokások változásait vetette egybe 1985-ben és 2000-ben végzett felmérések alapján. A letragikusabb számadat talán, hogy „nemolvasónak” mondja magát ma a megkérdezettek fele, míg ez 1985-ben 36% volt csak. A könyvkiadás és a tévézés változásairól, a kedvenc szerzőkről és művekről mondott megállapítások további sürgős tennivalókat üzent a hallgatóságnak, illetékeseknek.
7. „Meg kell érteni a gyereket az olvasásra” hirdette előadásában *Adamikné Jászó Anna*. Az olvasástanítási módszerek, az olvasástanítási pedagógiai technikák közül hangsúlyozottan foglalkozott a szótagolás szerepével, a hangoztatás szerepével, a mozgásos követéssel.
8. *Radnóti Sándor* az olvasás „muzealizálódásáról” beszélt, amikor a mindennapi olvasás ünnepi tevékenységgé válik. „Az olvasás munka, melyről elcsábít a számítógépek srakturálatlan információs halmaza.”

Hozzászólásokkal zárult az első napi plenáris ülés. Másnap öt szekcióban folytatódott a munka. A szekciókínálat zavarba ejtően bőséges volt.

1. *Gutenberg – vagy / és Internet-galaxis* szekcióban a „netezők” olvasási szokásairól szóltak az előadók. Néhány sajátos megállapítás ízelítőül:
  - a) Az Internetet használó 400 millió ember közül egyre nő a nem angol nyelvek aránya.
  - b) A „net” angol nyelvűsége nem jelent egyértelműen zavart a használóknak.
  - c) Az Internethasználók jellemző érdeklődési köre: a hírek, a szórakozás, sport, továbbá szakmai ismeretek.
  - d) A tanárképzésbe be kell építeni az informatika tanításának módszertanát, hogy az informatikai kultúra oktatása biztosított legyen.
  - e) „A könyvtárak bürokráciája, az Internet anarchiája” kivédhető az Interneten létrejött/létrejövő könyvtárak útján. (Pl. Neumann-ház)
2. *Írással, olvasással a kritikus gondolkodásért (RWCT)* szekcióban több oldalról képet adtak az előadók a ha-

zai módszertani, továbbképzési program eredményeiről. Az információkban való eligazodást, a reflektív tanulás metódusát, az „elbeszéltség”, újraolvasás mozzanatait használó irodalomtanítást, a gyermekfilozófiai és kommunikációs hasznosságot hordozó programelemeket az olvasás vetületében vizsgálták a beszélő pedagógusok.

3. Az olvasáspedagógiai szekció jellemzően a magyar- és könyvtáros tanárokat vonzotta. Dán Krisztina vezető szaktanácsadó az olvasás és a könyvtárhasználat szerepét vizsgálta a kerettantervekben. A különféle olvasási formák más-más szövegműveleti igényei, a kerettantervek fejlesztési követelményei a különböző olvasástípusokban az egyes tantárgyakban betöltött szerepét hivatott előkészíteni, fejleszteni a könyvtár. Az iskolai könyvtár, a tankönyvekből hiányzó szépirodalmi hivatkozások, idézetek, utalások szerepét át- és felvállalva az olvasással a tanulók, pedagógusok globális szemléletének kialakítását segíti.

A mai világ igénytelen olvasási kultúrája, a primitív nyelvezete, az írásbeliség elhanyagolt külalakigénye mindenképpen szorító feladatául teszi a tanároknak (magyar, könyvtár) a diákok olvasásfejlesztését.

4. A család a könyvtárban, könyvtár a családban lezajlott könyvtári szekció előadásában ismét felszínre kerültek a mai társadalom olvasási tendenciái: a családon belüli átlagos kötettség csökkenése miatt a válságban lévő családnak tud üzeni a könyvtár. A résztvevők tovább vitték a konferencia szlogenjét: Mit ér

az ember, ha könyvtáros? kérdéssel. Választ mindenki magától kaphat csak.

5. A legnépesebb a „Harry Potter” kerekasztala címmel meghirdetett gyermekirodalmi szekció volt.

„A Harry Potter jelenségvilága új dimenziókat nyithat meg az olvasásban:

- a másfajta irodalomolvasás, a hiperolvasás új módszere
- a nevetés, a humor ereje az irodalomban
- a gyermekkönyvek halhatatlansága, a „közös tulajdont jelentő” eleme
- az olvasottak ismerőssége, eszményessége is indokolja a könyvsorozat sikerét.” – mondta Boldizsár Ildikó a szekció egyik előadója.

Komáromi Gabriella szekcióvezető pályázatot hirdetett „Olvasni mégis jó!” címmel, melynek részvételeit a gyermekszajtóban teszik közzé.

A rendkívül sikeres, hangulatos konferencia zárásában Nagy Attila, az Olvasástársaság vezetője hitet tett amellett, hogy személyes találkozásokra is lehetőséget biztosító rendezvény megváltoztatja a hallgatókat, és az évente kiadott 1 millió „könyvcím” nem az olvasás múzeumába, hanem az olvasók kezébe kerül általuk.

A „végsőig kitartó” résztvevők köszönő tapsa reménykeltő és biztató volt az „Olvasás Éve” sikeres, eredményes lebonyolításához is.

Emmer-Gáborné

MIT ÉR AZ EMBER, HA OLVASÓ?
 ORSZÁGOS SZAKMAI KONFERENCIA - BUDAPEST, 2001. ÁPRILIS 6-7

Program:

Április 6. (péntek)
 9.00 Reggeli: Előzetes: Szabó Zoltán: A könyvtár szerepe a kultúrában I. (előzetes)
 10.00 A konferencia kezdete és a konferencia szabályai
 10.30 József Pásztor: A könyvtár szerepe a kultúrában II. (előzetes)

Előadások:

11.00 József Pásztor: A könyvtár szerepe a kultúrában II. (előzetes)
 11.30 József Pásztor: A könyvtár szerepe a kultúrában III. (előzetes)
 12.00 József Pásztor: A könyvtár szerepe a kultúrában IV. (előzetes)
 12.30 Ebéda
 14.00 Gyermekkönyv-kiállítás a Magyar Könyvtárosok Szövetségének szervezésében
 14.30 Boldizsár Ildikó: A könyvtár szerepe a kultúrában V. (előzetes)
 15.00 Nézői fórum: A konferencia értékelése és a konferencia szervezése
 16.00 Ebéda
 16.30 Alkalmazott irodalom: A konferencia értékelése és a konferencia szervezése

**MIT ÉR AZ EMBER,
 HA OLVASÓ?
 MEGHÍVÓ**

MIT ÉR AZ EMBER, HA OLVASÓ?
 ORSZÁGOS SZAKMAI KONFERENCIA - BUDAPEST, 2001. ÁPRILIS 6-7

Gyermekkönyv-kiállítás

Április 6. (péntek) 14.00

Szabályok:
 a Magyar Könyvtárosok Szövetségének szervezésében

A kiállítás címe:
 „Szép képekben kis világ”
 Világos és magyar nyelvű gyermek- és ifjúsági kiállítások

A kiállítás az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum gyűjteményéből válogatta:
 Pócs Zoltán

Koordinátorok:
 Boldizsár Ildikó és József Pásztor

A kiállítás megszervezője:
 József Pásztor

A 11–12. osztályosok és tanáraik olvasásáról

UGRIN GÁBORNÉ

A Bod Péter Társaság 2001. május 7-én tartotta az ez évi nyilvános ülését *A 11–12. osztályosok és tanáraik olvasmányai* címmel.

Elsőként Sziliné Simon Márta tanárnő tartotta meg előadását a Szent István Gimnázium tanulóiról, melyet az alábbiakban összegzett a tanárnő írásában.

„Szívesen fogadtam el a meghívást és örömmel készültem fel, hogy gyakorló magyar–történelem szakos tanárként tapasztalataimról rövid összefoglalást adjak.

Az elmúlt évek során osztályfőnöki óráimon, ill. a nyelvtanórák keretében az általam tanított osztályokban több alkalommal beszélgettem diákjaimmal az olvasási szokásaikról, az irodalom személyiségfejlesztő, nevelő szerepéről.

Az 1999/2000. tanévben tanítványaim vállalkoztak arra, hogy 3 hónapon keresztül naponta írásban vezetik, mennyi idejük jut olvasásra, hol, milyen körülmények között, milyen időpontban (esetleg milyen jegyzetelési módszerrel) olvasnak a közös házi olvasmányokat, milyen arányban jut idő más művekre. Az eredmény meglepően jó volt. Aki szereti az irodalmat, nyitott a vitára, az még a járművekben is előveszi a könyvet, s a szabadon választott műveket feltöltődés-ként – akár a késő esti órákba nyúlóan – olvassa.

A kötelező olvasmányokat általában a tanév kezdete előtt beszerzik, az előzően megadott megfigyelési szempontok szerint jegyzeteket, vázlatokat készítenek. A tanév során szinte csak felfrissítik az élményt, az órai megbeszélésre otthoni feladatokkal készülnek.

A szülők és felnőtt rokonok tanácsait kikérik a prózai művek olvasásához, de verseket egy-egy kötetben lapozgatva a hangulatnak megfelelően „csemegéznek”.

Diákjaink nagyon előnyös helyzetben vannak. A könyvtárosaink segítségével több könyvtári órát tartunk. A gyerekek ekkor megismerkednek a katalógus használatával, a szabadpolc lehetőségeivel. A tervezett órában olyan kötelező és szorgalmi feladatokat adnak a szaktanárok (földrajz, történelem és irodalom mellett), amelyek megoldására több órát is a könyvtárban tölthetnek.

Ebben a tanévben több osztályban írásbeli felmérést végeztem. Kérdéseimben különválasztottam a szórakozásként és a kötelezően választott műveket, érdeklődtem a könyvek „beszerzési” módjáról, a könyvtár és a „házi könyvtár” szerepéről.

A diákok kb. 90%-a az iskola könyvtárát látogatja. (Itt olvashatnak folyóiratokat is.) Nagyon szeretik a könyvtár „hangulatát”, jó kapcsolatban vannak az őket segítő könyvtárosokkal. Az emberi és szakmai segítség egyaránt fontos a fiataloknak. A jó iskolai könyvtár szinte észrevétlenül csalogatja be őket, s az olvasás, később is lelki szükségletük ma-

rad. A gyerekek nagy része csak innen kölcsönöz, más könyvtárba nem iratkozott be. Ez esetleg érettségi után jelenthet problémát.

A tanulók több mint 50%-a rendelkezik otthon kiskönyvtárral, amit zsebpénzéből bővít. A kötelező olvasmányokat általában elolvassák, de előfordul – hogy idő hiányában – csak a kivonatot ismerik.

Feltűnően sokan olvasnak világirodalmat, s többen összevetik a műfordításokat az eredeti szöveggel.

Úgy vélekednek, hogy a számítógép nem szoríthatja ki a könyveket, melyeknek sajátos varázsa van. Szótárprogramot vagy lexikon adatait tartalmazó programot szívesen használnak.”

Tíz előadást követően több kérdés fogalmazódott meg a megjelent érdeklődőkben. Ezek egy részét megbeszéltük a szünetben, de bőven maradt gondolkodni való a későbbi időre is. Többek között jó lenne elemezni gyakorló tanárok és a tanárképzésben módszertannal foglalkozók körében a következőket:

- Mit tehet az olvasás érdekében a magyartanár, mit az osztályfőnök, a könyvtárostanár vagy bármilyen más szakos tantestületi tag?
- Van-e remény kutatómunkára: mit olvasnak a szakképzésben tanuló 11. osztályosok – milyen olvasáspedagógiai munka hatékony ebben a korban?
- A tanárok szokásait is befolyásolhatjuk, vagy csak a gyerekekét? Ha igen, hogyan?
- Van-e kapcsolat az egyes tárgyakat tanítók között?
- Mi jellemzi egy tantestület olvasási szokásait?
- Van-e rendszerváltás az irodalomtanításban? (Végig gondolásra érdemes többünk szerint *Mészöly Magda* cikke: *Irodalmi rendszerváltás(?) Keresztyén Nevelés* 1997. 5. szám 20–23. oldal.)
- Legyen kevesebb vagy több a tanár által kijelölt „kötelező” olvasmány?
- Csak irodalomból legyen kötelező, vagy szakmai tárgyból, esetleg művészet – földrajz – természettudomány területéről is?
- Az irodalom felépítésének alapja az időrend legyen?
- Ha igen, hányadik évfolyamtól?
- Átélik-e a tanárok a könyvtárban tartott órákon maguk is a tanítványaikkal a közös tanulás élményét, egy-egy válasz keresése, megfogalmazása közben?
- Hol a helye (értéke) és határa az irodalmi olvasóvá nevelésben a személyes vélemény nyilvánításnak mind a tanár, mind a tanuló részéről?

A szünet után dr. Munkácsy Katalin főiskolai docens előadás következett a „Matematika tanulás és olvasás” címmel. A tanár több gimnázium elsősei körében végzett kutatást. Doktori disszertációjának címe: Tanulás a gimnázium első osztályában. Bp. 1978. Később az OPI munkatársaként, majd a tanárképzésben folytatta az olvasástanulás-gondolkodás fejlesztési lehetőségeit. Az elhangzottak lényegét így fogalmazta meg az előadó:

„Az iskolás gyerekek olvasási szokásai nagyon különbözőek, de az közös vonás, hogy a tankönyveket mindenkinek olvasnia kell.

Milyen olvasni tudásra építhetnek a tantárgyak, és hogyan fejlődik az olvasás az iskolai tantárgyak tanulása során?

A kérdés az iskola mindennapi életében nem válaszolható meg, mert a gyerekek nagyon ritkán kerülnek abba a helyzetbe, hogy önállóan kelljen olvasniuk, vagyis ismeretlen szöveg alapján kelljen ismereteket elsajátítaniuk.

E cél érdekében végzett kutatásunk azt mutatta meg, hogy kísérleti körülmények között nagyon eltérő eredményeket érnek el a diákok tanulási feladatok megoldása során. A mé-

réseket a 70-es évektől kezdődően több iskolában végeztük el. A diagnosztizálás után fejlesztési szakasz következett. A kísérleti munka eredményei jelentkeztek később a gyerekek iskolai teljesítményében is.

A legújabb tapasztalatok alapján elmondhatjuk, hogy a diákok olvasási, tanulási szokásai az elmúlt évtizedekben nem fejlődtek számottevő mértékben.

Szerencsére kezdenek kialakulni azok a keretek, amelyek igénylik a gyerekek tájékozottságát. Sok olyan matematikai, természettudományos pályázatot írnak ki a középiskolásoknak, ahol mondanivalójukat szakirodalmi adatokkal összehasonlítva kell kifejteniük, ahol a jól összeállított bibliográfia jelentősen emelheti a dolgozat értékét. A pályázatok tapasztalatai segítik a pedagógiai munka tervezését és megvalósítását.

A tanulás érdekében történő olvasás, bár sok, csak erre a részterületre jellemző sajátossággal rendelkezik, az olvasási kultúra része. Fejlesztése a középfokú tanulási-tanítási folyamat fontos feladata.”

Az olvasásról ...

JOBBÁGYNÉ ANDRÁS KATALIN

Az olvasásról folytatott beszélgetésünkbe, együtt gondolkodásunkba én annak rövid és töredékes bemutatásával szeretnék bekapcsolódni, hogy milyen lehetőségeket kínál erre a kerettantervben rögzített, most formálódó pedagógiai program. Azzal a tudattal teszem, egy lassú folyamat kis lépéseinek néhány változatáról számolhatok csak be és természetesen nem a kérdés megoldásáról.

A részletek előtt vessünk egy pillantást témánk egészére. Az *olvasás* szó maga sokféle képesség, tevékenység együttes neve, így sokértelmű a pedagógiai tennivalók tekintetében is. A szó egyik jelentése az *eszkőszintű olvasási képesség*. Ennek legfontosabb lépései az alsó tagozatra esnek, de jellemzője a kerettanterv szemléletének, hogy az *olvasás technikájának* fejlesztését minden évfolyamon a tanári munka igen fontos részeként nevezi meg, és különösen részletesen foglalkozik e teendővel a szakképző iskolák feladatai között. Ezzel azt a káros gyakorlatot kívánja eloszlatni, hogy a felsőbb évfolyamok tanárainak ezen a téren nincs már feladatuk, legfeljebb a megdöbbenés, hogy milyen rosszul olvas még a 17–18 évesek egy része is.

Tudjuk azonban, hogy mindez csak az elemi feltétele az olvasóvá válásnak. Az olvasás a szó teljes értelmében többet jelent: a szöveg megértését, az *olvasottak belsővé tételének képességét*, abban a hármasságban, ahogy gyakran emlegetjük: a szöveg elsődleges jelentésének megértése a szavak szintjén, az olvasottak értelmezése-elemzése a mögöttes jelentés feltárására és végül az értékelés szakasza, a saját vélemény kialakítása.

Szorosan összefügg témánkkal az a társadalmi méretű kérdés, hogy a közgondolkodásban milyen rangja van a műveltségnek, az olvasottságnak. Milyen igénye van erre az egyénnek, szükségesnek tartja-e az írott szót mint életmintát, mint a *belső építkezés más-sal nem pótolható eszközét*. E nélkül napi szokássá nem válhat az olvasás, különösen a szépirodalom olvasása.

Az iskolának mind a négy szempon-

tot figyelembe kell vennie, mind a négyre vonatkozóan hosszú távú tervet kell készítenie. De könnyen belátható, hogy mindegyik más-más megközelítést kíván. Mégis, a szükséges tömörítés érdekében nem választom szét a tennivalókat, most amikor a kerettanterv kínálta lehetőségek egy részét vitára, meggondolásra felajánlom.

Először néhány olyan szempontra hívom fel a figyelmet, amelyek valamennyi tantárgy tervezetét áthatva jelzik a kerettantervben megfogalmazódott szemléletváltást.

Ezek közül talán a legfontosabb, hogy az ismeretközvetítés – napjainkra túlzottan egyeduralkodóvá vált módszeréhez képest – minden tantárgyban előnyt kíván biztosítani a képességek fejlesztésének, működtetésének, a tanítás – tanulás arányának módosításával a tanulás folyamatát, vagyis a *tanulói aktivitást kívánja középpontba helyezni*. Ez nem jelenti az ismeretek veszélyes csökkentését, különösen nem az éppen tárgyalt korosztály, a 17–18 éves életkorban. De azt igen, hogy a tan-

anyag megtervezésében nem egyedül a tudományos teljesség szempontjai érvényesülnek, hanem az eddigieknél nagyobb súllyal az életkor adta lehetőségek és igények, a tanulói érdeklődés, a jövőre való felkészítés gyakorlatiasabb megoldása is.

Megerősíti ezt a minden tantárgyban – a témakörök és feladatok szintjén egyaránt megjelenő – utalás a könyvtárra, és minden életkorban a *könyvtárban végzendő önálló kereső-kutató munka* tantárgyi követelményére. Több tantárgyból is évenként legalább egy dolgozatot kell készítenie a tanulóknak a tananyaghoz kapcsolódóan, de nem a tanult ismeretanyag visszaadásával, hanem önálló adatgyűjtésre, feldolgozásra, önálló véleményalkotásra alapozva.

Harmadikként említem a sok egyéb, az olvasást és a megértést segítő rendszer közül a problémamegoldó gondolkodás fejlesztésének minden tantárgyban hangsúlyozott igényét, az eltérő vélemények ütköztetésének, a saját vélemény kialakításának követelményét.

Mit várhatunk ettől témánkkal kapcsolatban? Többek között a szövegértési képesség fejlődését – mind szakmai, mind szépirodalmi művek esetében – és a *tanulás, ismeretszerzés és az önálló olvasmány szorosabb összekapcsolódását*.

A kerettanterv egészére kiható általános pedagógiai elvek után, menjünk egy lépéssel közelebb napi teendőinkhez. Erre kínál alkalmat, ha most már a *magyar nyelv és irodalom* tantárgyban vizsgáljuk, milyen lehetőségek rejlenek az olvasás ügyének előmozdítására.

Elsőnek kell említenem a *tananyag csökkentését*, elsősorban azért, hogy idő szabaduljon fel a minőségi munkára, például a művek intenzív közös megbeszélésére, a közös szövegfeldolgozásra mint az önálló olvasás előiskolájára. És néha még a csöndre is magán az órán, amikor a tanuló valóban párbeszédet folytathat a művel. A csökkentés két jellemző eszköze: a teljes mű helyett esetenként egy-két jól kiválasztott részlet elmélyült, alapos megbeszélése magán az órán, illetve az a lehetőség, hogy például a nagy világirodalmi korszakokból nem a tanterv szab meg kötelezően tárgyalandó műveket, hanem a *választást a tanárra*

bízva, lehetővé téve, hogy az oktatás jobban alkalmazkodhasson a tanuló-csoport befogadóképességéhez, érdeklődéséhez egészen odáig, hogy a tanár ebből a szabadságból valamennyit diákjai számára is átengedhessen. (Természetesen a magyar kultúra nagy meghatározó alkotásai továbbra is teljes egészükben a tananyag kötelezően megszabott részei maradnak.)

A tananyag és a magán olvasmány közelítését szolgálja az is, hogy a régebbi irodalmi anyag csökkentése mellett megnőtt a *jelenkori irodalom* tárgyalásának súlya, hogy korunk problémáival, tehát saját sorskérdéseikkel találkozzanak a diákok irodalmi tanulmányaik során is, és egyúttal tapasztalatokat szerezhessenek korunk irodalmi kifejezésformáinak jobb „megfejtéséhez”.

Mindez azt jelenti, hogy *műelemzések egyeduralkodó helyett* változatosabb megközelítési módokat kell keresnünk. Például a teljes részletes elemzés helyett esetenként a tanulók élethelyzetével, az ország előtt álló feladatokkal, az emberi létezéssel kapcsolatos kérdésselvetéseket vizsgálva a művekben, vagy a műveknek évszázadokon átívelő párbeszédét, közös, ismétlődő motívumait és mindenképp az iskolai tanításban is az olvasás élményszerűségét megőriző tárgyalásmódot.

A kerettantervnek jellemzője a magyar nyelvi és irodalmi program közelítése egymáshoz. Ennek szembevetendő ténye, hogy az 1. osztálytól a 12-ig kiemelten van jelen a *szövegértés és szövegalkotás képességének gondozása* mind a nyelvi, mind az irodalmi programban. A részletek felsorolása helyett csak két területét emelem ki ennek a feladatnak: egyrészt *szövegfajták megfogalmazási és megértési módjának* folyamatos tárgyalását és a tanultak szüntelen alkalmazását a 3. osztályban elkezdett szóbeli történetmeséléstől a 12. évfolyamban elérni vágyott esszéírásig.

Másfelől az ugyancsak az egész oktatási folyamatot átható *szókincsfejlesztést*, a jelentéstani ismeretek bőví-

tését, még inkább szüntelen gyakoroltatását. (Az olvasási nehézségeikről valló diákok több felmérésben maguk is említik a szavak jelentésének nem kellő ismeretét, szókészletük szűkösségét.) Ehhez kapcsolódik a 11–12. évfolyamban a *modern retorikai és stilisztikai ismeretek* olyan tárgyalása, amely a jelenkori próza- és versenyelv befogadásának megkönnyítését tűzi ki célul.

Témánk szempontjából figyelmet érdemel a *szakiskolai integrált magyar nyelvi és irodalmi program*, amely gyökeresen különbözik az eddig ebben az iskolatípusban tanítottaktól. A tanulók érdeklődéséhez, képességeihez jövőre életük szükségletéhez szabva az irodalomtörténeti anyag helyett nagyrészt XX. századi olvasmányok (főként rövidebb prózai művek) feldolgozásával kívánja elérni a célt: „*a tág értelemben vett olvasás-, írás-, beszédtanítást – s mindezeket keresztül a gondolkodástanítást*”, tehát végül is az olvasóvá nevelést.

A kerettanterv készítésekor nagy háttal volt ránk az a nem vigasztaló kép, amelyet a fiatalság olvasni tudásáról, olvasói magatartásáról tártak fel a különféle felmérések (és a közvetlen tanári tapasztalat). Sok javaslatunkat éppen ez az ismeret ösztönözte, de tisztában vagyunk azzal – mint a jelenlévők is itt mindannyian –, hogy ez nagyon összetett, soktényezős feladat, hogy nincsenek egyedüli és gyors módszerek, mégis reméljük, hogy a maga eszközeivel a kerettantervben megfogalmazódott új pedagógiai program is hozzátesz valamennyit az országos törekvésekhez. A magyar nyelv és irodalomtanításában a jelenkori ifjúság igényeihez, érdeklődéséhez való jobb alkalmazkodás, a tananyag zsúfoltságának csökkentése és legfőképpen az iskolai körülmények között is biztosított élményszerűség révén sikerül többekkel megláttatni az olvasás értelmét és szépségét, felkelteni erre a személyes igényt.

Olvasási szokások a 17–18 évesek és a tantestület körében

OPORNÉ FODOR MÁRIA

Az olvasás évében érdemes újra elgondolkoznunk olvasási – nem olvasási szokásainkról. Bizony a statisztikák egyre szomorúbb képet festenek az olvasásra fordított időnkéről, a havonta, évente elolvasott könyvek számáról. De önmagában ettől nem változik meg semmi.

Gimnáziumunkból évente 120–150 18 éves kerül ki. Ők vajon alkalmasak lesznek-e 5–10 év múlva, hogy saját gyermekeiket olvasóvá neveljék? A családi életre nevelés során elhangzik-e a szülők szerepe az olvasási szokások kialakításában? Mert az olvasásra nevelés a családban kezdődik. S ha ott elmarad, vajon, az iskolában mi és mennyire pótolható?

Néhány kollégám szerint az, amit ők kötelező olvasmánynak kijelölnek 17–18 éves diákjaiknak, annyit elég ha elolvasnak. Sajnos diákokkal beszélgetve gyakran hallom észrevételüket, miért van ennyi kötelező olvasmány, ha nem jut idő beszélni róla. A becsületesebbje elolvassa, a többiek pedig a könyvtárostól olyan elemzést kérnek, ami az ő magyar tanárunk, tanárnőjük ízlésének megfelel, vagy kikölcsönzik a „Kötelező röviden”-t, s gyakran megcsönkítva hozzák vissza a könyvtárba. **Az olvasás fontos része, hogy utána lehessen beszélni róla szülővel, tanárral, baráttal. Kell, hogy maradjon erre idő!**

Az, hogy bajok vannak az olvasással, sok-sok felmérésből kiderül. Sajnos az olvasással foglalkozó írásokban sincs semmi új a nap alatt, nemcsak a tények azonosak 25 év távlatából, ma már a megállapítások, az idézetek is ugyanazok. Nem elég beszélni róla, tenni kell.

Csak az tud olvasásra nevelni, aki maga is olvas. Ennek a gondolatnak a jegyében mértem fel gimnáziumunk tanárainak olvasási szokásait mint igazgatóhelyettes a félévi nevelési konferencia előtt. A cél nem a mérés volt elsősorban, sokkal inkább a rádöbbenés, az igény felkeltése, a téma felzárkózása a továbbiakban. Nézzünk néhányat a tantestületnek feltett kérdésekből és a válaszokból:

1. Tanulóéveid alatt milyen könyvélményre emlékszel? Ki ajánlotta neked ezt a könyvet?

Sok „okos” választ kaptam. Nem kételkedem, hogy a felsorolt könyvek, élmények voltak számukra. Ugyanakkor, nagyon kevesen ajánlják ezeket a könyveket diákjaiknak. Különösen örültem annak a néhány kollégának, aki merte vállalni első meseélményeit. Az első könyvélményeink valószínűleg a mesék voltak, s a szépség bennük, hogy az élmény megosztható volt édesanyánkkal, édesapánkkal.

Több reál szakos kolléga is említette, középiskolás éveik végén, vagy egyetemista korában milyen csodálatos versél-

ményei voltak. Úgy tűnik a versek megértésének ideje nem feltétlenül esik egybe tanulásuk idejével. Hadd meséljem el ezzel kapcsolatban egy otthoni élményemet. 14 éves fiam házi feladatként a Milyen volt szőkesége című verset tanulja. Közben morog nekem, minek kell ezt neki megtanulnia. Mire 20 éves fiam letorkollja öccsét, majd, ha szerelmes lesz, megérted.

A kérdés második fele számomra talán még fontosabb volt, mert aki ajánlja a könyvet, azzal biztosan lehet róla beszélgetni. Kevesen említik édesanyjukat, néhányan szüleiket, nagyszüleiket első könyvajánlóik között. Sok a barát, barátnő, de akad tanár, könyvtárostanárs is. Többen is említik iskolánk nyugdíjas könyvtárosát név szerint, akivel diák, vagy tanárkorukban találkoztak, és aki ilyen „élmény” könyvet tudott ajánlani.

S hogy miért tartom olyan fontosnak a családi együttolvasást, az élmények közös megbeszélését? Ezt inkább mondja el helyettem *Sütő András* A megtartó család című írásában foglaltak alapján: „*E földi vándorúton ama bizonyos hamubansült pogácsa a család. Jó szava, szelleme, védőszentje a mesebeli hősnek. Aki nélküle indul, nagyobb veszedelmek közé kerül, sebezhetőbb minden tekintetben. Némelykor épp legutolsó menedék ... A család az, ahol zúzmarás időkben titkon ünnepelhető a titok: az együvé tartozás tudata.*”

2. Ajánlottál-e már könyvet tanítványaidnak? Mit?

Kollégáim válaszából kiderül, hogy szakirodalmat szívesen ajánlanak diákjaiknak, arra a kérdésre nem kaptam választ, milyen gyakorisággal teszik ezt. Kevesen ajánlottak szépirodalmat. „*Szépirodalmat annak ajánl az ember, akivel egészen személyes a kapcsolata*” – írja egyik kollégánóm, s ebben teljesen igaza van. De hadd meséljem el egy tavalyi óralátogatási élményemet ezzel kapcsolatban.

Számítástechnika órát látogattam. Akkor még többet dolgoztak a diákok a táblán, mint a számítógépen, ezért gyakran kellett táblát törölni. A tanár úr minden alkalommal megkérdezte, ki nem törölt még táblát, majd a lelkesen jelentkezők közül kiválasztott egyet a munkára. Óra végén megjegyeztem, látom te is szívesen olvastad a Tom Sawyer kalandjait. Kollégám elcsodálkozott, honnan tudod, hogy ezt a könyvet adtam kötelező olvasmánynak az osztályomnak? Nem tudtam, csak azt láttam milyen remekül alkalmazza Tom kerítésfestő módszerét a táblatörésnél. Akkor tudtam meg, hogy osztályfőnöki órán megbeszéltek ezt a könyvet. Szeretnék bízni hasonló könyvmegbeszélésekre mindenkit.

3. Mit ajánlanál olvasásra 12–15 ill. 15–18 éveseknek?

Kigyűjtöttem, odaadom átnézni a magyar munkaközösségnek. Készíthetnék felmérést, hányan olvasták ezeket a könyveket, ill. lenne egy listánk, amit ajánlhatnánk. Vigyázat, csak azt szabad ajánlani, amit elolvastunk. Csak akkor

leszünk hitelesek, ha általunk szívesen olvasott könyveket ajánlunk tanítványainknak.

12–15 éveseknek Walter Scott: Kenkwort, Fekete István, Képes Usborne, Gárdonyi, Verne, Jókai regényei, Erich Kästner művei (németül is), Mikszáth elbeszélések, Beszélő köntös, Kertész Erzsébet: Zöldfa u., Varga Domokos: Kutyafülűek, Kölyökkószolgotó, pöttyös és csikos könyvek, Szabó Magda: Abigél, Születésnap, Joy Adamson.

15–18. éveseknek Sienkiewicz: Quo Vadis, Attenborough: Az élő bolygó, Shakespeare művei, Goethe: Werther, Schiller drámái, Tolsztoj művei, Kodolányi János: Julianus barát, Pablo Casals: Öröm és bánat, Albert Schweitzer: Életem és gondolataim, Láng György: A Tamás templom karnagya, Németh László-, Ajtmatov-, Szolzsenyicin-regények, Csehov, Shakespeare, Thomas Mann, Péter Rózsa: Játék a végtelenen, Kazarinoff: Geometriai egyenlőtlenségek, Barrow: A világegyetem születése, Davies: Az utolsó három perc, Zabhegyező.

4. Mit olvasol mostanában?

Vannak pozitív válaszok. Van aki az utóbbi 2 hónapban 8 könyvet olvasott el. De őszintén örültem annak is, aki merte vállalni, nincs rá ideje. Feladatunk, hogy legyen! Teremtsük meg hozzá a lehetőséget. Sokszor egy kislámpán múlik az egész. Szüksége van a tanulóinknak arra az élményre, hogy

el tudnak szakadni a tévétől, és szívesen olvasnak. Saját élményem volt, amikor karácsony után bementem a tizedik osztályba. Tanítványaim kedvesen kérdezték: Mit csináltam a szünetben? S mivel egy pillanatra elgondolkoztam rajta, mit is meséljek el nekik a karácsonyi szünetemből röviden, hogy aztán folytathassuk a tanulást, a pillanatnyi csendben megszületett második kérdésük: Néztem-e tv-t? S én akkor döbbsentem rá, hogy egész szünetben egyszer sem ültem le a televíziókészülék elé, mert olyan sok izgalmas könyvet kaptam karácsonyra. Ezt a felismerésemet megosztottam diákjaimmal. Látszott rajtuk, kellően megdöbbsentek a válaszon.

A többi kérdésem szakirodalomra, könyvtárhasználatra vonatkozott. A válaszolók többsége jól felszerelt otthoni könyvtárral rendelkezik, az iskolai könyvtárat ismerik, fejlesztéséhez rendszeresen ötleteket adnak, tanítványaikat irányítják az iskolai könyvtárba, de saját maguk szívesebben dolgoznak az otthoni könyveikkel. Az iskolait leginkább csak arra használják, hogy ne kelljen cipelni a könyveket. Azért azon érdemes elgondolkozni, hogy az emelkedő könyvárak mellett meddig bírják anyagilag pedagógusaink az otthoni könyvtár fejlesztését.

Most a második félévben úgy tűnik, az iskolavezetés figyelemfelhívása termékeny talajba hulló mag volt, egyre több olyan ötletet láttam szakórákon, mely az olvasásfejlesztést szolgálta.

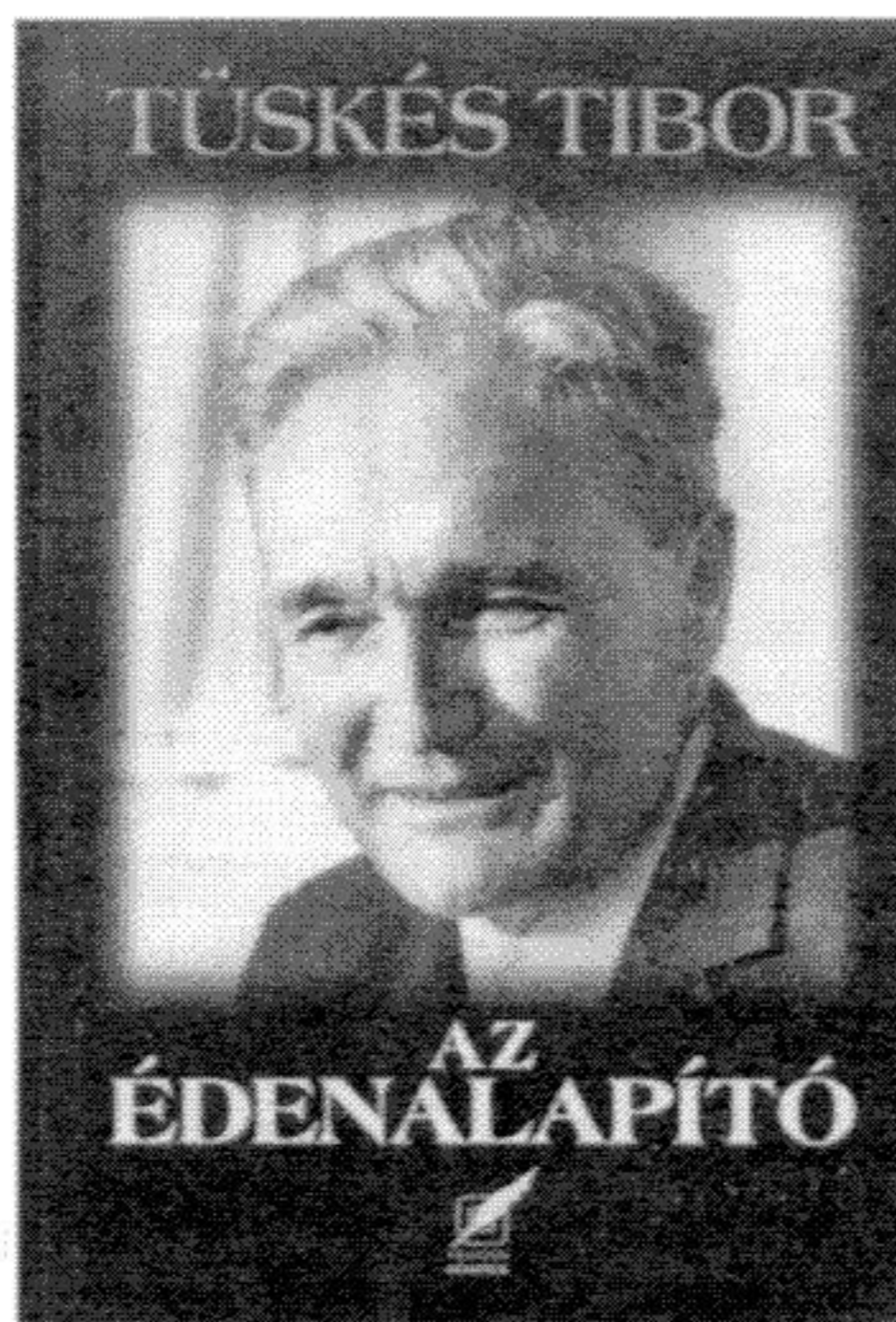
KÖNYVISMERTETÉS

Az Édenalapító

Írások Németh Lászlóról

A pécsi Pro Pannonia Kiadó Alapítvány az író születésének századik évfordulójára jelentette meg a Tüskés Tibor által írott-szerkesztett kötetet, amely (főképpen) a még Németh László életében készült írások alapján ad áttekintő képet munkásságáról, műveinek fogadtatásáról. Az „Előszó helyett”-ben így indokolja e válogatását, magát az alkotópálya bemutatásának szükségességét: „Adós vagyok – másokkal együtt – magam is Németh Lászlónak: az írónak, a művekben megfogalmazott eszméknek, és az embernek ... Az írások összegyűjtésére és kötetbe szerkesztésére azért vállalkoztam, hogy közreadásukkal, a magam Németh László-élményének a megosztásával a tisztelt olvasó figyelmét az életmű egészére fordítsam, a művek megértését szolgáljam.”

Számosan voltak, akik a szerző életében, vagy ezt követően méltatták, ismertették műveit, alkotói folyamatát, vagy vitáztak róla, s kevesebben, akik irodalomtörténeti helyét úgy jelölték ki, hogy az maradandó-

vá válhatott, s véglegessé tette pályájának értékrendjét.

A kötet három nagy részben állít emléket a népi írók mozgalmából indult Németh Lászlónak. Az első rész (A művekről) műelemzéseket, műismertetéseket tartalmaz, többek között A Medve utcai polgári, a Lányom, a Galilei, Az én katedrám, a Műve-

lődéspolitikai írások, a Németh László élete levelekben két kötetéről és másokról. Az, hogy a különböző időpontokban keletkezett írásokat együtt olvashatjuk, tágabb horizontot nyit az olvasónak az alkotások értelmezéséhez, befogadásukhoz annak ellenére, hogy némelyik magán viseli a keletkezés-kor meglévő Németh László-i kép szinte stigmatizált vonásait.

A befogadás állomásai című fejezetben különböző szerzők által az életművet, vagy ennek egy-egy korszakát bemutató köteteket ismertető írások találhatók. (Grezsa Ferenc, Sándor István és mások könyvéről, tanulmányairól.) Fontos tanulmány A Németh László kultuszról című, amely bibliográfiája kapcsán íródott.

A harmadik fejezet (Személyesen) azokat az írásokat közli, amelyekben Tüskés Tibor az íróval történt találkozásairól szól. A kötetet számos fotó és egyéb dokumentum illusztrálja.

A kötet jól felhasználható a középiskolai irodalomtanításban a Németh László-i életmű értelmezéséhez, közvetlenebbé tételéhez.

(Tüskés Tibor: Az édenalapító, Írások Németh Lászlóról. Pécs: Pro Pannonia Kiadó Alapítvány. 2001. 249 p.)

(T. J.)

Ajándékozz könyvet, hogy mások is olvashassanak!

Néhány nappal az iskolai tanévnyitók után ismét évnyitó ünnepség helyszíne volt szeptember 10-én az Ady Endre Általános Iskola aulája. Az Olvasás éve programsorozat kezdetét jelző „Ajándékozz könyvet, hogy mások is olvashassanak!” elnevezésű akció értékelő rendezvényét rendezte meg a Pesterzsébeti Pedagógiai Intézet (PPI). A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése országos felhívásához csatlakozva Pesterzsébet Önkormányzata is meghirdette a könyvgyűjtő- és ajándékozó akciót a kerületben.

A program lebonyolítását vállaló PPI augusztus végén megjelent plakátjai nyomán több mint 3000 könyvet adományoztak a kerület polgárai. Ezt a munkát köszönte meg az óvodák, iskolák pedagógusainak, tanulóinak, Pesterzsébet polgárainak *dr. Nagyné Koczog Tünde*, az intézet igazgatója.

A tíz napos gyűjtést lezáró, értékelő fórumon *Komoróczy László* alpolgármester beszélt az olvasás és a könyvek napjainkban is tapasztalható átalakuló szerepéről. Kiemelte az olvasás képességének fontosságát, annak sérülékenységét, korunkban tapasztalható népszerűtlenségét. Ugyanakkor bizakodásnak adott hangot, amikor a könyvek, a könyvtárak, közművelődési intézmények egyre növekvő szerepét vázolta.

A köszöntések után a házigazda iskola 6. osztályos tanuló *Szabó Lőrinc* néhány, az olvasás szeretetéről szóló versével, a *Lajtha László Zene- és Művészeti Iskola Szélesné Kiss Anikó* vezette Zabhegyező együttese citeramuzsikával ajándékozta meg a résztvevőket.

A könyvgyűjtő- és ajándékozó programban résztvevő óvodák, iskolák, intézmények képviselői munkájuk jutalmaként emléklapot vettek át *Szabados Ákos* polgármestertől. A legtöbb könyvet a Nyitnikék Óvoda és a Zrínyi Miklós Általános Iskola tanulói és dolgozói gyűjtötték össze. Az Oktatási Nevelési Intézmények Gazdasági Ellátó Szervezete munkatársai, a pedagógiai intézet szaktanácsadói, valamint *Váczi Péter* önkormányzati képviselő által adományozott könyvek is növelték a behozott dokumentumok számát.

A 3368 ajándékkönyv a bizonyíték arra, hogy az akció felébresztette az emberekben a segítő szándékot, a másokért érzett felelősséget, a szolidaritást. A szervezők tervei szerint a kiadványok jelentős hányada a határon túli testvérvárosok-

ba, hátrányos helyzetű családokhoz, közösségekhez, iskolai könyvtárakhoz kerülnek, segítve ezzel az anyanyelvi kultúra elterjesztését. Megnyílt tehát a 2002. júniusáig tartó Olvasás Éve kerületünkben is, melynek keretében további rendezvényekkel kívánjuk segíteni az olvasáskultúra terjedését, fejlesztését.

Pesterzsébeti Pedagógiai Intézet

Könyvtárhasználati ismeretek a tantárgyi kerettantervekben

EMMER GÁBORNÉ

A könyvtárhasználat eszköztudás, az önálló ismeretszerzés és feldolgozás, tehát a tanulási technikák és a megszerzett tudás felhasználási módjainak elsajátításában igen jelentős szerepe van.

A könyvtárhasználati ismeretek szegmensei:

A)

1. a könyvtárra vonatkozó ismeretegyüttes

2. a dokumentumokra vonatkozó ismeretegyüttes

3. tájékoztató eszközökre vonatkozó ismeretegyüttes

A fenti modulokat informatikai tantárgyon belül tanítjuk – megfelelő iskolai könyvtárban. Könyvtárosi szakképzéssel rendelkező pedagógus képes ezen ismeretek hatékony tanítására.

4. a szellemi munka technikája – a fellelt információ feldolgozása. A magyar nyelven belül jelenik meg a kerettantervekben, tanítása a magyartanárnak nem jelent problémát, de könyvtárosi segítséget igényel.

5. tantárgyközi feladat – a kommunikációs kultúra, a tanulási képesség fejlesztése.

A tanulási képesség fejlesztésének fontos területe az interperszonális képességek alakítása, kitüntetetten a kapcsolatteremtés és az együttműködés a társakkal, a szöveggel; a nyelvhasználat, a gondolkodás, a viselkedés és érzelmkifejezés összefüggéseinek megértése. Feladata másrészt a kognitív képességek tevékenységekben való alakítása: a történelmi gondolkodás, a problémamegoldó gondolkodás, a logikai és jelentésszintekre vonatkozó szövegelemzési eljárások, az indukció és dedukció, a következtetés, az analízis és szintézis logikai eljárásainak alkalmazása.

Szorosan összefügg ezzel a rend-

szeres könyvtári munka, a különféle információhordozók használata, annak a képességnek elsajátítása, hogy kellő problémaérzékenységgel, kreativitással és önállósággal igazodjanak el az információk világában, értelmesen és értékteremtően tudjanak élni az önképzés szerteágazó lehetőségeivel.

A tantárgyköziséget mutatja, hogy a kerettantervekben szereplő tantárgyak szinte valamennyi évfolyamán található könyvtárhasználatra utaló tananyagtartalmi, tanulói tevékenységre vagy követelményekre mutató hivatkozásokat, elvárásokat, ajánlásokat.

Bizonyításul idézem az egyes tantárgyaknál talált könyvtári vonatkozásokat!

Történelem és állampolgári ismeretek

5–8. évfolyam

A Történelem és állampolgári ismeretek tantárgy fontos szerepet játszik az ismeretszerzési és -feldolgozási képességek kialakításában és fejlesztésében. Szükséges, hogy a tanulók ismereteket szerezzenek saját emberi-társadalmi környezetükből, történetekből, képekből, a tömegkommunikációs eszközökből, egyszerű statisztikai adatokból, grafikonokból, diagramokból, tárgyi és szöveges forrásokból és más ismerethordozókból. Fontos, hogy ezeket az ismereteket egyre önállóbban és egyre kritikusabban értelmezzék, s belőlük következtetéseket tudjanak levonni.

Általános fejlesztési követelmények:

A tananyag-feldolgozás folyamatában a diákok sajátítsák el a sokoldalú információgyűjtés és -felhasználás képességét, a legfontosabb kézikönyvek, lexikonok, atlaszok használatát.

Legyenek képesek a legfontosabb

történelmi fogalmak és kifejezések készségi szintű alkalmazására.

5. évfolyam

- Tájékozódás könyvtárban az egyes történelmi személyiségekkel, eseményekkel kapcsolatos gyermekirodalomban.
- Párhuzamok keresése a megismert történelmi élethelyzetek, események és mai életünk között.

6. évfolyam

- Tájékozódás a korosztálynak készült, a történelmi tárgyú lexikonok, enciklopédiák, ismeretterjesztő könyvek körében. Használatuk megismerése.
- Egyszerűbb korabeli írásos források olvasása (legenda, krónika, históriás ének, emlékirat).
- Adott korszakban, szituációban élt ellentétes történelmi személyiségek jellemzése.

7. évfolyam

- Önálló kutatás adott témában, amelynek végeredménye rövidebb összefoglaló kiselőadás vagy esszé.
- Könyvtári kutatás megadott témában és szempontok alapján kézikönyvekből és ismeretterjesztő művekből.

8. évfolyam

- Önálló vázlat készítése. Statisztikai adatok gyűjtése jelenismereti témában.
- Kutatás informatikai eszközök felhasználásával adott témában, tanári segítséggel.
- Korabeli írásos források összevetése saját szempontok alapján.
- Riport/interjú készítése szemtanúkkal adott témáról megadott szempontok szerint.
- Adott témájú, de eltérő adatok, adatsorok összevetése, az eltérések okainak felderítése tanári segítséggel.
- Dokumentumfilmek elemzése tanári segítséggel.

- A televízió, a rádió, napi és hetilapok adott témájú híryanagának összevetése tanári segítséggel.
- Információk szerzése dokumentumfilmekből, televízióból.
- Információk szerzése napi és hetilapokból.
- Információk szerzése rádióműsorokból.
- Az iskolai oktatásban megjelenő tudományterületek történeti szempontú elemzése (technika, ökológia, fizika stb.). Dokumentumfilmek és játékfilmek jellemző részleteinek értelmezése, mondanivalójának rövid leírása.
- A diák tudjon önálló könyvtári munka alapján kiselőadást tartani.

9. évfolyam

- Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratok repertóriumában és az internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában.
- Tematikus bibliográfiák készítése az iskolai és közkönyvtárak felhasználásával.
- Eltérő álláspontok felismerése megadott történelmi források és tudományos feldolgozások szövegében; az eltérések okainak vizsgálata.

A továbbhaladás feltételei:

- A tanulók legyenek képesek egyszerűbb tárgymásolatokat, íratlan forrásokról készült fényképeket, vázlatrajzokat (pl. régészeti lelőhelyről) forrásként értelmezni; rövid (kb. 10–15 sornyi) ókori forrásrészleteket feldolgozni. Tudjanak anyagot gyűjteni az iskolai könyvtárban és kisebb közkönyvtárakban tanári és könyvtárosi segítséggel megadott egyszerű témákhoz.

10. évfolyam

- Képesek legyenek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére, az eltérések okainak feltárására. Tudjanak néhány címből álló bibliográfiákat készíteni az iskolai és a közkönyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók számára, tanári útmutatás alapján. Képesek legyenek történelmi

folyamatokat, korszakot felismerni, megkülönböztetni.

11. évfolyam

A továbbhaladás feltételei

- Tudjanak bibliográfiákat készíteni az iskolai és közkönyvtárak, felhasználásával kiselőadások, vitaindítók céljára.

12. évfolyam

- Tájékozódás a szakirodalomban.
- A források, a tankönyvi szöveg és a szakirodalom összevetése, az eltérések feltárása.

9–12. évfolyam – gimnázium

Fejlesztési követelmények

- A gimnáziumi történelemtanítás a forráskezelés készségeinek fejlesztésében jelentősen túllép az általános iskolai szinten. A gimnáziumi tanulmányok végére a tanulóknak ismerniük kell a különböző fajtájú elsődleges és másodlagos források kezelésének, elemzésének alapszabályait, a tudományos anyaggyűjtés elemeit.
- Alapkövetelmény a tájékozódás készsége könyvtárakban, kézikönyvekben, lexikonokban, atlaszokban, ismeretterjesztő folyóiratokban. Járatosnak kell lenniük az internetes keresőprogramok és a történelem továbbá társtudományai anyagát hordozó CD-ROM-ok kezelésében.

9. évfolyam

- Tájékozódás kézikönyvekben, az ismeretterjesztő folyóiratok repertóriumában és az internet valamely magyar nyelvű keresőprogramjában.
- Tudjanak anyagot gyűjteni az iskolai könyvtárban és kisebb közkönyvtárakban tanári és könyvtárosi segítséggel megadott egyszerű témákhoz.

10. évfolyam

- Tanári útmutatással szakirodalom (könyvek, folyóiratok) felhasználásával kisebb (3–6 oldalas) tanulmány készítése.
- Képesek legyenek a források és a tankönyvi szöveg egybevetésére, az eltérések okainak feltárására.

Tudjanak néhány címből álló bibliográfiákat készíteni az iskolai és a közkönyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók számára, tanári útmutatás alapján

11. évfolyam

- Írott források értelmezése, feldolgozása, különböző szemléletű források gyűjtése szöveggyűjteményekből.
- Részletesebb (10–15 cím) bibliográfiák készítése.
- Legyenek képesek a források, és a tankönyvi szöveg egybevetésére. Tudjanak bibliográfiákat készíteni az iskolai és kézikönyvtárak felhasználásával kiselőadások, vitaindítók céljára.
- Tájékozódás a szakirodalomban.
- Nagyobb terjedelmű pályamunkák, tanulmányok bibliográfiájának összeállítása, anyaggyűjtés, az írásmű elkészítése.

Matematika

5–8. évfolyam

- A tankönyvek, feladatgyűjtemények, statisztikai-zsebkönyv, majd lexikonok, kisenciklopédiák használatára meg kell tanítani a diákjainkat. Lehetőség szerint multimédiás eszközökkel is ismertessük meg a tanulókat. Ezek interaktív módon való használata aktivizálja a tanulókat, segíti a tanulást, fejleszti a matematikai szemléletüket. Pozitív motivációval felkelthetjük érdeklődésüket a matematikai érdekességek, a matematika története iránt. Felhívhatjuk a figyelmet néhány magyar, illetve más nemzetiségű neves matematikus életére és munkásságára például a tanított anyaghoz kapcsolódóan.

Könyvtárhasználat, informatikai eszközök igénybevétele.

5. évfolyam

- Matematikatörténeti érdekességek.

6. évfolyam

- A matematika tanulási módszereinek továbbfejlesztése.

- Matematikatörténeti érdekességek, híres magyar matematikusok.

7. évfolyam

- Matematikatörténeti érdekességek a tananyaghoz kapcsolva.
- Könyvtár és elektronikus eszközök felhasználása információk gyűjtésére, feldolgozására.

8. évfolyam

- Nevezetes megoldatlan problémák.
- Matematikatörténeti érdekességek.

9–12. évfolyam

- Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a matematika a kultúrtörténet része. Komoly motiváció lehet tanításunkban a matematikatörténet egy-egy mozzanatának megismertetése, a máig meg nem oldott, egyszerűnek tűnő matematikai sejtések megfogalmazása, nagy matematikusok élete, munkássága. Ehhez segítséget ad a könyvtár és az internet használata is.

11. évfolyam

- Matematikatörténeti ismeretek (könyvtár- és internethasználat).
- A matematika alkalmazása a gyakorlati életben. Matematikatörténeti feladatok.

Környezetismeret

Általános fejlesztési követelmények

1–4. évfolyam

- Tudjon önállóan a környezetére vonatkozó kérdéseket megfogalmazni.
- Tudjon beszámolni a saját tapasztalataiból, álló- és mozgó képekről, történetekből, leírásokból, a különböző kommunikációs eszközökből szerzett ismereteiről tanítói segítséggel.
- Tudjon írásban válaszolni egyszerű szóbeli vagy írásbeli kérdésekre.

- Tudjon egyszerű jelenségeket vázlatosan ábrázolni.
- Ismerje meg a tudósok kiemelkedő eredményeit, kitartó szorgalmát, erőfeszítéseit!

2. évfolyam

- A településhez fűződő hagyományok, mesék, mondák, történetek. A település utcái, házai egykor. A település lakóinak élete régen és most.
- Helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintése. Történetek, emlékek, mondák gyűjtése, olvasása. Helyi hagyományok ápolása.

3. évfolyam

- Országismeret: Közvetlen vagy közvetett (tv, videó, dia, könyv, könyvtár) tapasztalatszerzés.

4. évfolyam

- Az ismeretforrások (gyermek-enciklopédiák, egyszerű képes határozók, térképek, álló és mozgóképek) felhasználása a megismeréshez tanítói segítséggel.
- Az egyéni ismeretszerzés megalapozása. Búvárkodás a könyvtárban. Önálló beszámolók a könyvtári tájékozódás eredményéről.
- A tanuló keressen a tankönyvön kívül más ismerethordozókból a tananyaghoz kapcsolódó információkat.

Természetismeret

5–6. évfolyam

Fejlesztési követelmények:

- Ismeretszerzési, -feldolgozási és -alkalmazási képességek.
- Tanári segítséggel legyen képes tájékozódni egyszerűbb enciklopédiákban, lexikonokban, tudjon ismeretekhez jutni különböző szöveges és képi ismerethordozókból. Tudjon térképen tájékozódni, térképvázlatot készíteni.

5. évfolyam

- Megismerési módszerek módszerek fejlesztése.
- Információszerzés ismeretterjesztő természetismereti kiadványok, térképek, filmek segítségével.

tő természetismereti kiadványok, térképek, filmek segítségével.

- A könyvtár, a bemutatóhelyek, és a valóságos környezet információforrásként való felhasználása.

6. évfolyam

- Önálló és együttműködő ismeretszerzésre, feladat- és problémamegoldásra való felkészítés a különböző ismerethordozók, információforrások alkalmazásával.
- Megfigyelési módszerek fejlesztése: információszerzés természetismereti kiadványok, térképek, földgömb, film, könyvtár, bemutatóhelyek, elektronikus média és a valóságos környezet által.

Biológia

7–8. évfolyam

Általános fejlesztési követelmények:

- Tegyük képessé a tanulót, hogy ismeretszerzési tevékenységében használni tudja a nyomtatott, illetve az elektronikus információhordozókat és értse a szellemi fejlettségének megfelelő szintű biológiai ismeretterjesztő könyvek, cikkek, különböző elektronikus médiumok biológiával kapcsolatos információit.

7. évfolyam

- Önálló információgyűjtés az egyes életközösségekről, élőhelyekről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).
- Tanulói kiselőadás tartása pl. a környezetszennyezés problémáiról vagy a biológia fejlődésében fontos szerepet játszó tudósok életéről.

8. évfolyam

- Önálló információgyűjtés és feldolgozás az emberi szervezet működéséről (könyvek, folyóiratok, elektronikus források stb.).
- Önálló tanulói kiselőadások tartása pl. a korszerű táplálkozásról, az egészségkárosító anyagokról, étkezési szerekről, szenvedélybetegségekről.

10–12. évfolyam

- Az életkori sajátosságoknak megfelelő tanulói vizsgálatok és természettudományos kísérletek **szervezésével**, középszintű ismeretterjesztő művek feldolgozásával alakítsa ki az önálló ismeretszerzés igényét.
- Tegyük képessé a tanulót, hogy ismeretszerzési tevékenységében használni tudja a nyomtatott, illetve az elektronikus információhordozókat és értse az életkorának, szellemi fejlettségének megfelelő szintű biológiai ismeretterjesztő könyvek, cikkek, elektronikus médiumok biológiával kapcsolatos információit. A különböző forrásokból szerzett ismereteit tudja összevetni.

12. évfolyam

- Igényelje, hogy biológiai környezetét minél több oldalról és minél részletesebben megismerje, használjon ehhez ismeretterjesztő folyóiratokat, könyveket, határozókat és egyéb információhordozókat.

Földünk és környezetünk

7–8. évfolyam

- A földrajz tantárgy alakítja ki a mindennapi életben szükséges térbeli és időbeli tájékozódási képességeket. Ezért tanítása során az ismeretnyújtó módszerek mellett az ismeretszerző módszereknek (a különböző jellegű földrajzi információhordozók gyakorlati használatának, különböző földrajzi modellek és esettanulmányok elemzésének, önálló és kiscsoportos feladatmegoldásoknak, érveléseknek és vitáknak) kell előtérbe kerülniük.
- A földrajz tanítás során el kell érni, hogy a tanulók az általános iskola befejezésekor legyenek képesek önállóan a szemléleti, tanári irányítással az okfejtő térképolvasásra különböző tartalmú és méretarányú földrajzi térképeken. Ismerjék a földrajzi térben való eligazodáshoz nélkülözhetetlen topográfiai fogalmakat. Alakuljon ki bennük a földrajzi infor-

mációhordozók (térképek, földgömb, szak- és ismeretterjesztő irodalom, folyóiratok, statisztikai kiadványok, egyéb információhordozók) kiválasztására és használatára való képesség. Tudjanak eligazodni, tájékozódni a különböző jellegű információs anyagokban és tanári segítséggel ezek gyűjteményeiben (pl. könyvtári és múzeumi anyagokban) is.

7. évfolyam

- Irányított tanulói kiselőadás az egyes országok természeti és gazdasági sajátosságairól.
- Tanulói beszámoló tartása a magyar utazók, földrajzi felfedezők szerepéről a Föld és népeinek megismerésében.

8. évfolyam

Információk gyűjtése a népesedési problémák kialakulásának okairól statisztikák, almanachok, tömegkommunikációs források felhasználásával.

Forráselemzés a gazdasági ágak átalakulásáról könyvekből, folyóiratokból és napilapokból szerzett ismeretek alapján.

Tanulói kiselőadás a különböző tájak földrajzi adottságaival kapcsolatos népszokásokról könyvtári kutatómunka alapján.

Legyen képes önálló információgyűjtésre a megadott szempontok szerint különböző földrajzi-környezetvédelmi tartalmú információhordozókból, és tudja feldolgozni ezeket tanári irányítással.

9–10. évfolyam

Legyenek képesek a speciális információhordozók (tematikus és különböző méretarányú térképek, szak- és ismeretterjesztő irodalom, folyóiratok, statisztikai kiadványok, lexikonok, almanachok, CD-ROM, internet kiállítások, filmek) használatára.

Fizika

Általános fejlesztési követelmények:

7–8. évfolyam

- Legyen képes megadott szem-

pontok szerint használni különböző lexikonokat, képlet- és táblázatgyűjteményeket és multimédiás oktatási anyagokat.

- Tudja, hogy a számítógépes világhálón fizika tanulását, a fizikusok munkáját segítő adatok, információk is megtalálhatók.
- Értse a szellemi fejlettségének megfelelő szintű ismeretterjesztő könyvek, cikkek, televízió- és rádióműsorok információit.
- Alakítsunk ki benne kritikai érzéket a tudományosan nem alátámasztott „szenzációs újdonságokkal”, elméletekkel szemben.

7. évfolyam

- Ismerkedés az iskolai könyvtár fizikával kapcsolatos anyagaival (természettudományi kislexikon, fizikai fogalomtár, kísérletgyűjtemények, ifjúsági tudományos ismeretterjesztő kiadványok stb.) tanári irányítással.

8. évfolyam

- A tananyaghoz kapcsolódó kiegészítő információk (pl. nagy fizikusok életrajzi adatai, tudománytörténeti érdekességek stb.) gyűjtése az iskolai könyvtár kézikönyveinek, ifjúsági ismeretterjesztő kiadványainak segítségével.
- Ismerkedés az elektronikus információhordozókkal, multimédia és oktatóprogramok alapszintű használatával, tanári irányítással.

Legyen képes alapvető tájékozódásra az iskolai könyvtár lexikonjai, kézikönyvei, természettudományos ismeretterjesztő könyvei, folyóiratai között.

9–11. évfolyam

- Váljon a tanuló igényévé az önálló és folyamatos ismeretszerzés. Legyen képes fizikai ismereteinek bővítésére önállóan használni könyvtári segédkönyveket, különböző lexikonokat, képlet- és feladatgyűjteményeket. Értse a szellemi fejlettségének megfelelő szintű természettudományi ismeretterjesztő kiadványok, műsorok információit, tudja összevetni azokat a tanultakkal.

- Tudja az egyetemes kultúrtörténetbe ágyazva elhelyezni a nagyobb jelentőségű fizikai felfedezéseket, eredményeket, ismerje a legjelentősebb fizikusok, feltalálók munkásságát, különös tekintettel a magyarokra. Tudja néhány konkrét példával alátámasztani a fizikának a gondolkodás más területeire, a technikai fejlődésére gyakorolt hatását.

9. évfolyam

- Tájékozódás az iskolai könyvtárban a fizikával kapcsolatos ismerethordozókról (kézikönyvek, lexikonok, segédkönyvek, kísérletgyűjtemények, ismeretterjesztő folyóiratok, tehetséggondozó szakanyagok, folyóiratok).
- Ezek célirányos használata tanári útmutatás szerint.
- A tananyaghoz kapcsolódó kiegészítő anyagok keresése a számítógépes világhálón tanári útmutatás alapján.

10. évfolyam

- Kiegészítő anyagok gyűjtése könyvtári és a számítógépes hálózati források felhasználásával.

Kémia

9. évfolyam

- Tudománytörténet: A tárgyalts ismeretekhez kapcsolódó kiemelkedő tudósok munkássága, kísérleteik, felfedezéseik, fontos tudománytörténeti események.

Ének-zene

5–8. évfolyam

- Az ismeretszerzés forrásai bővülnek ebben az életkori szakaszban az éneklés mellett megnő a zenehallgatásból eredő ismeretek köre, és egyre nagyobb szerepet kap az ismeretszerzésben a tankönyvek, szakkönyvek tanórai és önálló használata.

9–10. évfolyam

- Fontos feladat az életkori sajátos-

ságoknak megfelelő tanulási módszerek tudatosítása.

- A tanulók legyenek képesek korszerű könyvtár és informatikai ismeretek birtokában – kotta, szakkönyv, szótár, lexikon, hangzóanyag, CD (CD-ROM) felhasználásával – részfeladatok önálló feldolgozására.

9. évfolyam – 10. évfolyam

- Öntevékeny tanulói munka: könyvtárhasználat, adatgyűjtés, képanyaggyűjtés, videó, CD-, egyéb oktatóanyagok használata.

Rajz és vizuális kultúra

1–4. évfolyam

- A vizualitás nélkülözhetetlen a többi érzékszerv tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben, a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültség megszerzéséhez tantárgyunk tanulása nyújt kellő alapot. Általa sajátítja el a tanuló a vizuális információk formáit és ismeri meg lelőhelyeit (könyvekben, kiállításokon és egyéb más forrásokban).

3. évfolyam

- Könyvtárhasználat, elérhető helytörténeti vagy közgyűjtemény felkeresése.

4. évfolyam

- Képzőművészeti alkotások leírása, a fontosabb vizuális nyelvi, kompozíciós, tematikai és a mű típusából adódó hatás értelmezése.
- Egyes képzőművészeti műtípusok jellemzői (pl. vallásos téma, életkép, történelmi kép, illusztráció, lovas szobor, kispasztika).
- Festmény, grafika és szobor szerzője, címe, műfaja, technikája, műtípusa.
- A múzeumok szerepe. Az elérhető közgyűjtemény, kiállítás megtekintése, a lakóhely nevezetes

szobrainak, épületeinek megismerése.

- A könyvtár művészeti albumait önállóan használni tudja.

5–8. évfolyam

- A vizualitás nélkülözhetetlen a többi érzékszerv tapasztalatainak rendezésében, a tanulásban, a művelődésben, a mindennapi életben. Az információk áttekinthetővé tételéhez, tagolásához, szemléltetéséhez, ábrák megértéséhez és létrehozásához szükséges felkészültség megszerzéséhez e tantárgy tanulása nyújt kellő alapot. Általa sajátítja el a tanuló a vizuális információk formáit és ismeri meg forrásait (könyvekben, kiállításokon és egyéb ismerethordozókban).

9–10. évfolyam

- Gondolatok áttekinthetővé, szemléletessé tétele, valamint a vizuális információk megértése a tanulásban, a munkában és a mindennapi életben. A vizuális kultúra tantárgy feladata e módszerek átadása, továbbá a vizuális információforrások (pl. könyvtár, képtár, internet) célszerű használatának megtanítása.
- Tájékozottság a vizuális kommunikáció szerepéről, médiumairól, képesség az általuk közvetített információk kritikus befogadására. Az ismeretszerzés közvetett forrásainak (könyvtár, CD, internet) értő használata. A fontosabb tanult technikák önálló alkalmazása, néhány különleges technika, eljárás, alkotó módszer ismerete.

Hon és népismeret

5–6. évfolyam

- A kerettantervi modul alapvető feladata az érdeklődés felkeltése a „hétköznapi történelem”, a néprajz, a művelődéstörténet, a népköltészet iránt, valamint a történelem és a néprajz forrásainak (archív fotók, filmek, múzeumi tárgyak, régi dokumentumok, családi történetek, fényképek és iratok, könyvek stb.) bemutatása.

Általános fejlesztési követelmények:

- Tanuljanak meg kívülről helyi folklóralkotásokat: népdalokat, balladákat, meséket, játékokat és szokásszövegeket, a népi dramatikus játékokat (pl. betlehemezés) játsszák el, a szükséges jelmezeket együtt válogassák és készítsék el.

Használják a diákok a könyvtárat, ismerjék meg a legfontosabb néprajzi, népköltési gyűjteményeket, a magyar szólások és közmondások gyűjteményét!

6. évfolyam

- Néprajzi kézikönyvek, ismeretterjesztő könyvek, filmek, fotók ismerete, ezek forrásként való használata.
- Válasszon a televízió műsorkínálatából vagy a könyvtár, videotéka stb. kínálatából néprajzi tárgyú filmeket, fotókat, könyveket.

Ember és társadalomismeret, etika

7. évfolyam

- Életkorának megfelelő szinten legyen képes különböző forrásokból ismeretek összegyűjtésére, osztályozására, elemzésére, a köztük lévő összefüggések keresésére és azokból következtetések levonására.

Mozgókép és médiaismeret

- A tárgy oktatása során az iskolának biztosítania kell, hogy a tanulók a megfelelő mozgóképi alkotások tanulmányozása útján lehetőséget kapjanak saját személyiségük jobb megismerésére, történelmi, társadalmi és kulturális összefüggések felismerésére, a tömegkommunikációs eszközök kritikus és szuverén használatára.
- A nyomtatott médium jellegzetes ábrázolási eszközei: cím, címlap, kép, képaláírás, rovatszerkezet.

- Ismerkedés a CD-ROM, mint ismeretszerzési eszköz használatával.

Médiumok: Könyvtárban, színházban, moziban, a képernyő előtt. A sajtó.

Testnevelés és sport

9–12. évfolyam

- Ismerjék a sporttörténet legfontosabb eseményeit, a világszínvonalon teljesítő versenyzőket, érdeklődjenek a magyar és a nemzetközi sportélet eseményei iránt.

Összegezve

A könyvtárhasználat oktatásának célkitűzései a következők:

- felkészítés az információs társadalom kihívásainak fogadására: az információszerzés bővülő lehetőségeinek felhasználására, az információk elérésére, kritikus szelekciójára, feldolgozására és a folyamat értékelésére;
- a könyvtárra alapozott önművelés képességének kialakítása: fejlesztése a könyvtári információs rendszer lehetőségeinek felhasználásával;
- a forrásokat komplex és alkotó módon alkalmazó tanulási technikák és módszerek kifejlesztése;
- az iskolai és más típusú könyvtárak, könyvtári források, eszközök megismertetésével, valamint a velük végzett tevékenységek elsajátításával tudatos, biztos használói magatartás kialakítása;
- a könyvtárhasználati tudás eszközjellegű beépítése a tanulók tantárgyi képzéséhez, iskolai fejlődéséhez és a mindennapi problémák megoldásához szükséges információszerzésbe és -feldolgozásba;
- a forrásfelhasználás etikai

szabályainak elsajátítása és a normakövetés követelményének elfogadtatása;

- a különböző társadalmi szerepekbe beilleszkedni, azokat szükség szerint változtatni, és bennük hasznosan tevékenykedni tudó személyek nevelése.

- Sajátítsa el az önálló tájékozódás, ismeretszerzés alapjait. Szerezzen jártasságot a könyv- és médiatár, az internet használatában; a folyóiratok, lexikonok, kézikönyvek, szakkönyvek, a különböző multimédia és hipermédia oktatási anyagok alkalmazásában.
- Ismerje meg és igényelje a könyvtárak szolgáltatásait. Rendszeres, sokoldalú könyvtári tevékenységével alakuljon ki biztos használói magatartása.
- Az iskolai és a mindennapi problémahelyzeteknek megfelelően tudja kiválasztani a megoldást jelentő könyvtári tájékoztató segédleteket (kézikönyvtár, könyvtári katalógusok, hagyományos, elektronikus és hálózaton elérhető, bibliográfiai, illetve egyéb adatbázisok), és legyen képes információhordozókat, információkat keresni belőlük.
- Értse meg a különböző könyvtártípusok szerepét az önművelésben, a felsőfokú tanulmányokban, a szakmai ismeretszerzésben, a közhasznú tájékozódásban, és igénybe tudja venni szolgáltatásaikat.
- Ismerje a korszerű technológiákon alapuló könyvtári ismerethordozókból, adatbázisokból, számítógépes hálózatokból való információszerzés lehetőségét, módját.
- Legyen felkészült arra, hogy a könyvtári rendszerben és a számítógépes világhálózaton hozzáférhető információs forrásokat szükségleteinek és érdekeinek megfelelően tudja használni.

Szülők kérdezik – az olvasásról

*Az olvasás mindennapi feladat,
ismeretek forrása és jó szórakozás*

A szülő a gyermek első társa, példaképe, mintája, vezetője az írott beszéd világának a felfedezésében. Tőle függ, hogy a gyermeke szeret-e majd olvasni. A felolvasás és a beszélgetés gazdagítja a gyermek tudását. A mesék, versek írói ennél is többet adnak: megosztják az olvasóval élményeiket, és élni tanítanak.

„Én is vele olvassak?”

Igen

- Olvasson fel gyermekének néha akkor is, ha már tud olvasni.
- Lapozgassanak, nézegessenek együtt könyveket.
- Beszélgessenek az olvasottakról.
- Vigye el könyvtárba, könyvesboltba.
- Hallgassa meg a gyermek olvasását. Figyelje meg, miben hibázik, segítsen kijavítani a hibákat.
- Szánjon időt a család az együttes csendes olvasásra. Lásza a gyermek, hogy mások is olvasnak.
- Legyen a könyv megbecsült ajándék a családban.

Sohasem késő elkezdni

Minél kisebb a gyermek, annál könnyebb dolga van a szülőnek, mert a mese, a beszélgetés, az éneklés, a versmondás, a játék összemosódik. Később már nehezebb elkezdni együtt olvasni a gyerekekkel, ha kicsi korában nem tettük. De elkezdni valami újat, kellemeset, ami tartalmassá teszi a szülő és a gyermek kapcsolatát, sohasem késő. Az olvasás vágyának felébresztése, ápolása és fejlesztése nincs életkorhoz, helyzethez, alkalomhoz kötve.

Megeshet, hogy egy közösen nézett tévéfilm szolgáltat alkalmat a felolvasás, a közös olvasás megkezdéséhez, vagy egy kirándulás élményei nyomán vesznek kézbe természetéről szóló könyvet. Az sem elképzelhetetlen, hogy a tanulási kudarc nyomán kezd érdeklődni egy gyerek a könyvek iránt, ahogy egy 15 éves lány elmesélte. Fontos, hogy a szülő tudja, mi érdekli a gyermekét, s olyan témájú könyveket adjon a kezébe.

Azt mondja a gyermekem ...

„Nem szeretek olvasni.”

Lehet, hogy

- nem tud olvasni, bizonytalan a betűk felismerésében és összeolvasásában;
- szétszórt a figyelme, ezért nem tud a tartalomra figyelni;
- gyenge a memóriája, elfelejti közben, amit olvas;
- nem elég gazdag a szókincse, ezért nem érti, amit olvas;
- mások beszédét sem érti pontosan.

Ki kell deríteni az okot, és ha szükséges, szakemberhez kell fordulni.

„Unalmasak a könyvek, főleg a kötelező olvasmányok.”

Lehet, hogy a könyvben van a „hiba”: nehéz a gyerekeknek, nem köti le. Ne kívánja a szülő, hogy a gyermekének is az a könyv tetszen, ami annak idején az ő kedvenc olvasmánya volt. De próbálja meg! Meséljen róla, adja a gyerek kezébe, olvasson belőle, talán megtetszik.

A nagyobb terjedelmű olvasnivalóhoz fokozatosan kell hozzászoktatni a gyereket. Erre jók a gyerekgények,

A betű szeretetére nevelnek BENCSIK JÓZSEFNÉ

Továbbképzést szerveztünk megyénk iskolai könyvtársainak

Minden olvasmány egy magot hagy hátra, amely kicsírázik. – E gondolat jegyében szerveztünk megyénk iskolai könyvtárosai számára továbbképzést a Nagy László Általános Iskolában.

A rendezvényt a Közoktatási Modernizációs Közalapítvány pályázatán nyert pénzből finanszírozta az intézmény. A szervezők legfontosabb célja az iskolai könyvtár forrásközpont jellegének hangsúlyozása mellett az volt,

hogy megtalálják az oktatás területén azokat a kapcsolódási pontokat, amelyekkel az önművelés követelményét hatékonyabban valósíthatják meg.

A drámajáték és a könyvtárhasználat egymást erősítő szerepét bizonyította az a bemutatóóra, amelyen Palkovics Erika drámapedagógus hetedik évfolyamos tanulók segítségével az 1400-as évek Firenzéjébe kalauzolta el a résztvevőket. A foglalkozáson játékos feladatok formájában összegezték a reneszánsz korról a magyar-, ének-, rajz- és könyvtári órákon szerzett ismereteket.

Az órát követő előadáson *Homor Tivadar* könyvtáros tanár, országos szakértő kiemelte: a felnövekvő nemzedék önművelődési igényeinek kialakításában az iskolai könyvtárosnak szerepet kell vállalnia, de munkája csak akkor lehet sikeres, ha ennek fontosságát látják az oktatási intézmények vezetői és pedagógusai is.

A nap zárásaként *dr. Palkovics Orsolya* jogtanácsos irányításával összegezték a könyvtárakra vonatkozó törvényeket, rendeleteket.

„Minden olvasmány egy magot hagy hátra, amely kicsírázik”

(Jules Renard)

Szakmai nap a veszprémi Nagy László Általános Iskolában – 2001. április 24.

AZ ITÁLIAI RENESZÁNSZ: A SZELLEMI MUNKA TECHNIKÁJA – KÖNYVTÁRHASZNÁLATI SZAKÓRA
7. ÉVFOLYAM

„Táncot, dalt, zenét ma nekünk! / Szív nem fáj, s nem fárad el. / Az kell, ami itt van és most, / Mert a holnap úgyse biztos ...”
(Lorenzo Medici farsangi dala)

Az óra helye:	Nagy László Általános Iskola könyvtára – 8200 Veszprém, Csap u. 9.
Az óra időpontja:	2001. 04. 19.
Az óra tárgya:	Az itáliai reneszánsz lényeges vonásainak bemutatása a könyvtár állományára építve.
Az óra célja:	A fenti téma forrásainak alkalmazásával a forrásalapú tanulás lépéseinek gyakoroltatása; drámajáték-óra előkészítése
Didaktikai feladatok:	A tanult könyvtárhasználati ismeretek alkalmazása, adott ismeretek rendszerezése. Új ismeretszerzés szövegfeldolgozással.
Időkeret:	2x40 perc
Az órát tervezte és vezette:	Bencsik Józsefné könyvtárostanár

Időkeret	Az óra menete	Szervezési mód, módszer, eszköz
5'	I. Előkészítő rész Képek – képcímeket tartalmazó kártyák párosítása Képelemzés: <i>a természet felfedezése, mozgalmasság, erő, az emberi érzelmek, szépség ábrázolása a képeken, a vízszintes tagolás az építészetben; portré (arckép) szerepe kereskedők, bankárok világa stb.</i> A képelemzés megbeszélése alapján következtessenek a társadalmi-történelmi korra, melyet ábrázolnak: <i>a reneszánsz</i>	Felnagyított képek és kártyák a táblán (1. sz. melléklet) Frontális munka
	II. Anyaggyűjtés a reneszánsz korról	
	1. Célkitűzés	
1'	Az előttek lévő könyvek segítségével a mai órán tovább bővítjük a reneszánsz korról szerzett ismereteinket. Szükség lesz az eddig tanult könyvhasználati ismereteikre is. Bízom abban, hogy mint mindig, most is ügyesen, egymásra figyelve dolgoztok majd.	Tanári közlés
	2. Anyaggyűjtés kézikönyvhasználatra építve.	
12'	Feladat: A tanári asztalon található kézikönyvekből a reneszánsz és a humanizmus címszó kikeresése, definíció alkotása, forrásjelölés gyakorlása. Az ellenőrzés módja: a) A használt könyvek rövid bemutatása – adataik, használatuk, tartalmi jellemzőik; a szótár és a lexikon fajtái, a közöttük lévő különbség megbeszélése. b) Hány jelentését olvastad a címszavaknak, mit tudsz a keresett szavak eredetéről. – rövidítések, értelmezések feloldása Hogyan írtad le a füzetedbe? (Saját szavaiddal, rövidítések nélkül.)	Egyéni munka. Felhasznált kézikönyvek: Magyar értelmező kéziszótár; Művészeti vademecum; Akadémiai kislexikon; Művészeti lexikon Táblán lévő vázlat kiegészítése (2. sz. melléklet) Frontális munka

Időkeret	Az óra menete	Szervezési mód, módszer, eszköz	
	3. Anyaggyűjtés egyéb dokumentumokból		
12'	A padon minden tanuló előtt a reneszánszhoz kötődő dokumentum található. Feladat: Olvassák le az előttük lévő dokumentumok főbb adatait! (szerző, cím, kiadási adatok) Átlapozással állapítsák meg, hogy miért kapcsolódik a reneszánszhoz! (Tartalmi jellemzők vizsgálata: cím, tartalomjegyzék, mutató stb.) Határozzák meg, hogy pontosan melyik dokumentumfajtaéhoz kapcsolódik! Ismétlés – Dokumentumfajták: <i>könyv, képek, plakátok, kéziratok, időszaki kiadványok, AV-dokumentumok, elektronikus információhordozók</i>	Könyv, időszakos kiadvány, hanglezem, videokazetta, CD-ROM (3. sz. melléklet) Frontális munka Beszélgetés	
	4. Anyaggyűjtés katalóguscédula segítségével; a könyvtári rend gyakoroltatása		
2'	Katalóguscédulát látnak fólián: – a raktári jelzet vizsgálata szakrend+betűrend – az ismeretközlő irodalom rendje	Írásvetítő használata (4. sz. melléklet) Frontális munka	
4'	Azok a tanulók, akik előtt ismeretközlő könyv volt az előző feladat során, tegyék vissza a könyvet a helyére.	Többiek a katalóguscéduláról írják le a következő adatokat: szerző, cím, kiadási adatok, terjedelem, sorozatcím, tárgyszavak.	Differenciált óravezetés
4'	Ők is másoljanak le legalább négy adatot az említettek közül.	Keressük meg közösen a katalóguscédulán lévő könyvet a polcon, s padonként tegyünk le egyet!	Makkai László: A reneszánsz világa című könyv
	III. Szövegfeldolgozás csoportmunkában		
2'	A csoportok létrehozása, csoportvezetők választása, a csoportmunka szabályainak megbeszélése.	Frontális munka	
2'	Tanári közlés: Szeretném, ha a könyv segítségével felidézhetnénk az 1400-as évek Firenzéjét. Alaptér: Firenze főtere a tanácsházával, ahol a kor szabad polgárai határoztak sorsukról. Alaphangulathoz: Részlet olvasása E. H. Gombrich: Rövid világtörténet fiataloknak című könyve 188. oldaláról.	Felolvasás – egyéni munka (5. sz. melléklet)	
5'	Feladatlapok kiosztása a csoportoknak; a feladatok közös értelmezése után a csoportok elnevezése.	Frontális munka	
15'	Feladatmegoldások csoportmunkában A Felfedezők feladata: Makkai László: A reneszánsz világa című könyv „Új ég” és „Új föld” olvasmánya alapján folytassák a megkezdett vázlatot. A Mesterek feladata: Makkai László: A reneszánsz világa című könyv 18. oldala segítségével a nemeseket, 24–26., 34., 46. oldala alapján pedig a bankárokat, kereskedőket mutassák be majd szóban. (Kulcsszavak lejegyzése) A Festők feladata: Hangfelvétel előkészítése. Firenze Város Tanácsa felkérte a település neves festőit, hogy tagjaikról készítsenek portrét. Az elkészült arcképek azonban előnytelenül ábrázolják az előjárókat. A festők úgy döntenek, hogy mégis kiállítják a festményeket a Városháza előtt. Makkai László: A reneszánsz világa című könyv 100–101. oldala segítségével a fenti elbeszélő részt írják át párbeszédes formába. A Fejedelem feladata: Ismétlés: A levél fajtái, formai jellemzői.	Csoportmunka Vázlat készítése (6. sz. melléklet) (7. sz. melléklet) Hangfelvétel délután a stúdióban. Párbeszéd alkotása csoportmunkában. Frontális munkában a táblán lévő vázlat alapján. (8. sz. melléklet)	

Időkeret	Az óra menete	Szervezési mód, módszer, eszköz
	A fejedelem tudomást szerzett a tervezett kiállításról. Írjanak a tanulók dicsérő levelet a fejedelem nevében. Használják fel ehhez a Makkai-könyv 56. oldalán található levélrészletet, melyet Petrarca írt. A Költők feladata: Krónikarészletet olvasnak papíron. Keressék ki a krónika címszót az értelmező kéziszótárból! A talált szócikk, valamint a kéziratos szöveg segítségével írjanak egy rövid krónikát a Firenzében történt eseményekről.	Szemléltetés: kéziratos szöveg (9. sz. melléklet)
15'	A feladat-megoldások megbeszélése.	Frontális munka
1'	Értékelés	

Mellékletek

1. sz. melléklet

Képek, festmények jegyzéke:

Ambrogio Lorenzetti: Toscanai táj
Pinturicchio: Költőkoronázás
Raffaello: Agnolo Doni
Jacopo Sansovino: Biblioteca Marciana, Velence
Paolo Veronese: Kánai mennyező

Forrásjegyzék:

Makkai László: A reneszánsz világa. – Bp.: Móra Ferenc Könyvkiadó, 1983. – (Képes történelem)
Az érett reneszánsz. – Bp.: Corvina, 1986. – (A művészet története)

2. sz. melléklet

Táblai vázlat

- Lexikon: *betűrendes ismerettár (a szótárnál bővebb ismeret)*
  - szerkezete: *szócikkek betűrendben*
  - segédeszközei: *rövidítésjegyzék, előfej, előszó, használati útmutató*
  - típusai:
téma alapján: *1 kötetes, 2–3 kötetes, 4-nél többkötetes (nagylexikon)*
- Szótár: *szavak jelentését, értelmezését közlő betűrendes ismerettár*
  - szerkezete: *szócikkek betűrendben*
  - segédeszközei: *előfej, rövidítésjegyzék, használati útmutató*
  - típusai:
téma alapján: *általános vagy szakszótár*
terjedeleme szerint: *kis- és zsebszótár, középszótár, nagyszótár*
nyelv alapján: *egynyelvű, kétnyelvű vagy többnyelvű szótár*

A dőlt betűvel szedett részt a tanulóktól kértem.

3. sz. melléklet

A felhasznált dokumentumok jegyzéke:

Könyvek:

Kézikönyvek:

- Barangolás a művészetek világában / szerk.: Pozdora Zsuzsa. – Debrecen: Tóth Könyvkereskedés és Kiadó Kft., 1999. – 49–58. p.
- Az érett reneszánsz / főszerk.: Aradi Nóra. – Bp.: Corvina Kiadó, 1986. – (A művészet története). – 315 p.
- Gypsel, Jan: Az építészet története: az ókortól napjainkig. – Bp.: Kulturtrade Kiadó, 1997. – 42–51. p.
- Kiss Pál, M.: Művészetről mindenkinek. – Bp.: Corvina Kiadó, 1979. – 59–66. p.
- Pevsner, Nikolaus: Az európai építészet története: Nyugat-Európa a X. századtól a XX. századig. – Bp.: Corvina Kiadó, 1983. – 169–230. p.
- Végvári Lajos: Az európai művészet története. – Bp.: Képzőművészeti Kiadó, 1989. – 68–99. p.

Ismeretközlő irodalom:

- Buzinszky Géza: Konyhók, paloták, lakóházak: Művészetről gyerekeknek. – Bp.: Corvina Kiadó, 1984. – 28–33. p.
- Kelényi György: Építészeti stílusok / ill. Kiss István. – Bp.: Mór Könyvkiadó, 1983. – 34–38. p. (Kolibri könyvek)
- Kiss Éva: Korok, bútorok / ill. Kiss István. – Bp.: Móra Könyvkiadó, 1988. – 14–18. p. – (Kolibri könyvek)
- Lantos Ferenc: Rokonvilágok: Természetről és művészetről gyerekeknek. – Bp.: Móra Könyvkiadó, 1980. – 26–27. p.
- Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához. – Bp.: Tankönyvkiadó, 1989. – 23–40. p.
- Tüskés Tibor: Testvérműzsák. – Bp.: Móra Könyvkiadó, 1979. – 21–51. p.

Időszaki kiadványok:

- Juhari Zsuzsanna: Leonardo, a feltaláló = Élet és Tudomány 1997/51–52. sz. 1607–1609 p.
- Kovács Gábor: A reneszánsz táncái = Fejlesztő Peda-

gógia: pedagógiai szakfolyóirat 1997/2–3. sz. 106–110. p.

3. Váradi István–Görög Júlia: Reneszánsz játékok = Fejlesztő Pedagógia: pedagógiai szakfolyóirat 1997/2–3. sz. 97–106. p.

AV-dokumentumok:

Hanglemez:

1. Hunyadi Mátyás: A magyarok királya. – Bp. Hungaroton, 1990
2. Pécsi Géza: Kulcs a muzsikához: Művészeti korok zenei stílusa 4–5., – Bp. Hungaroton, 1988

Videokazetta:

1. Hunyadi Mátyás. – Bp. Comenius Szolgáltató GM. – 60 perces
2. Serfőző Attiláné: Történelem. – Bp.: Oktatófilm-Stúdió, 1996. – 195 perces

Elektronikus információhordozók:

1. Irodalmi arcképcsarnok CD-ROM: 444 íróportré a magyar és világirodalomból (pl. Dante, Petrarca 9. – Bp. Arcanum Adatbázis Kft., 1999
2. Orfeusz hangzó zenetörténet 1. Középkor és reneszánsz. – Bp. Hungaroton, 1998

4. sz. melléklet

Katalóguscédula

940

M 22

Makkai László

A reneszánsz világa. – Bp.: Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, 1983. – 3. kiadás. – 162 p.+mell. – (Képes Történelem). – ISBN 963 11 2895 4

940

Festészet, szobrászat, építészet

6. sz. melléklet

A Felfedezők feladata

Makkai László: A reneszánsz világa című könyv „Új ég” és „Új föld” olvasmánya alapján folytassátok a megkezdett vázlatot.

Felfedezések a reneszánsz idején

1. A napközponjú világkép
2. Az arab számok átvétele
3. A csillagászat fejlődése (a szögmérő, iránytű)
4. A hajózás fejlődése (új típusú hajók, kormánylapát)
5. A térképészet fejlődése: világtérképek szerkesztése

7. sz. melléklet

A Mesterek feladata

Makkai László: A reneszánsz világa című könyv 18. oldala segítségével a nemeseket, 24–26., 34., 46. oldala segítségével pedig a bankárokat, kereskedőket mutassátok a szövegből lejegyzett kulcsszavakkal. Szóbeli beszámolót kérek.

Kulcsszavak:

Nemesek: szerepük háttérbe szorul, ellentét a polgársággal, közügyekkel való foglalkozás, versírás stb.

Bankárok: piacért folyó versengés, szabad verseny, kölcsönök szerepe, szerencse, hitellel, váltó, aranypénz

Kereskedők: tengeri kereskedelem fellendülése, nyersanyagok a világ minden tájáról, kilencek tanácsa, Igazság palotája stb.

8. sz. melléklet

A levél

Fajtái:

Magánlevél (Ismerősnek, barátoknak)

Hivatalos levél (Pl. Felszólítás, kérelem)

Költői levél

Formai jellemzők:

Megszólítás!

Bevezetés: A levélírás indokolása

Tárgyalás: A mondanivaló rövid megfogalmazása

Befejezés: Érdeklődő kérdés, kérdés

Elköszönő sorok

Dátum

Aláírás

9. sz. melléklet

A Költők feladata:

Krónikarészletet találtok papíron.

Keressék ki a krónika címszót az értelmező kéziszótárból!

A talált szócikk, valamint a kézirat szöveg segítségével írjanak egy rövid krónikát a Firenzében történt eseményekről.

Egy kalandor élete
- krónika -

Summáját írom egy rövid kormányzásnak, mit nevezhetnének
pünkösdi királyságnak.

Krisztusnak 1347. évben nyitán
az Orsiak és Colonnák
között dült viszály.

Megunta azonban ezt a nép,
s felkelt, hogy visszaállítsa
a régi rendet, a békét.

Élikön Cola di Rienzo állt,
aki hirdette: legfontosabb a béke,
az igazság és a szabadság.

Üdvözölte gyűzelmét Petrusca
is, ám aggodva levélét írt:
féllette a kivírt diadalt.

Féltelme nem volt alapatlan:
a nemesek szervezkedtek, lerázták
a zömökbe vezető utakat.

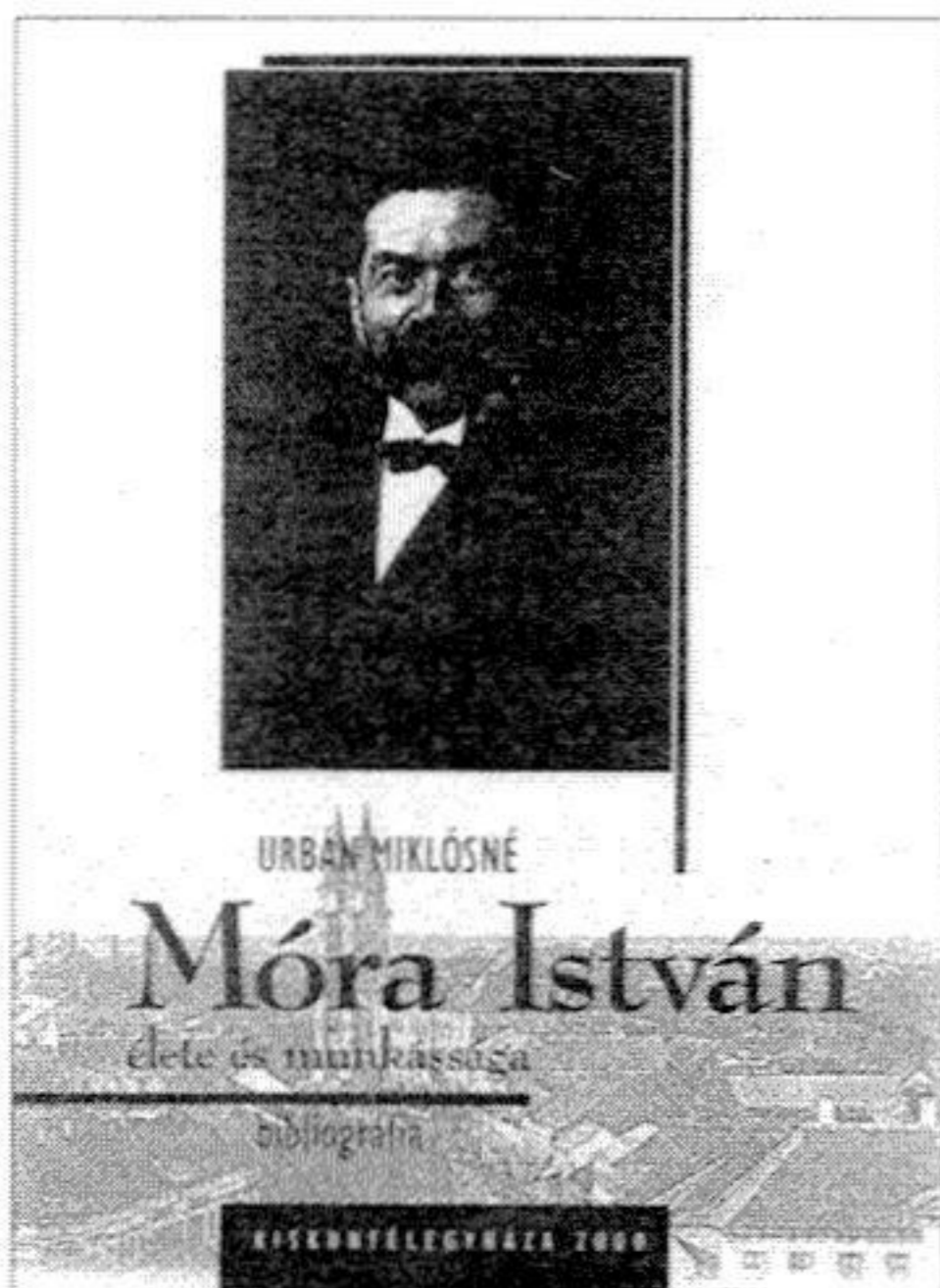
Rienzo menekült az éhez városból,
a szabadság reménye összeomlott,
mert a viszály csak egy kalandor volt.

/Személyes szöveg/

„Emlékezzünk régiekről ...”

Egy könyvbemutató tanulságai

Urbán Miklósné: *Móra István élete és munkássága – bibliográfia; Kiskunfélegyháza: Petőfi Sándor Városi Könyvtár–Móra Ferenc Közművelődési Egyesület, 2000.*)

A millennium tiszteletére megjelent szép, könyvformájú bibliográfiát (a borító *Zalatnai Pál* munkája) nagy várakozás és érdeklődés mellett mutatták be Kiskunfélegyházán, február 21-én. A helyismeret, helytörténet és helyi irodalmi vonatkozásokat gazdagító kötetet a kiváló Móra-kutató Péter László egyetemi tanár méltatta a nagy számú hallgatóság előtt, akik körében több Móra-leszármazott is jelen volt.

Móra Ferenc testvérbátyjának, *Móra Istvánnak* életét és munkásságát ígéri címében is a tetszetős külsejű könyv, a „rendhagyó bibliográfia”, hiszen nemcsak fontos és pontos „bibliográfiai” adatok sorjáznak benne a „poéta tanító” műveiről, írásairól, személyéről és műveinek fogadtatásáról, hanem kapcsolódik az adatsorhoz válogatás Móra István írásából, a róla szóló megemlékezésekből is.

Mellékletek, az életutat dokumentáló iratok, levelek és fényképek töltik meg személyességgel és melegséggel Móra István író és költő, néptanító, majd pol-

gári iskolai tanár és igazgató megélt 93 évét és az azóta eltelt időt.

A hosszú életút tevékeny gazdagságát jól bizonyítja – a teljesség igénye nélkül – a „Feldolgozott időszak kiadványok jegyzéke” Móra István sok-sok, különféle folyóiratokban, hírlapban, napilapban, évkönyvben megjelent írásáról. E gazdagságában is rendhagyó bibliográfia első szerkezeti részében a bevezetők után értékes leírást és adatsort ad Móra Istvánról.

Az egyik legfontosabb tanulság a kötet szerkezetét és főbb gondolatiságát vizsgálva: az eddig ismertek alapos kiegészítése és pontosítása újabb adatokkal, valamint a helyi vonatkozások gazdag beépítése „*egy méltatlanul nem emlegetett derék magyar tollforgató*”, Móra István személyesebb megismeréséhez. Az idézett szavak *Illyés Gyulától* származnak, s előtte sokan értékelték-tartották Móra Istvánt sokra: *Benedek Elek, Osvát Ernő, Juhász Gyula* és mások.

Mai méltatói közül *Bori Imre* szerint: „... a *Móra István-novellák legerősebb oldala is éppen a vidéki színek megragadásában mutatkozik meg: ...*” vagy mint írja: „*Amikor a naturalizmus sugallatának engedelmessé a tárgyi hitelt akarja elérni történeteiben, atmoszférát is teremt, ...*” A Mórak, így Móra István egyik legjobb ismerőjekutatója, *Péter László* pedig egyik tanulmányában az öccs útját előkészítő irodalomtörténeti jelentőségét hangsúlyozza, s az élet igazságtalanságának ítéli, hogy Móra Istvánt egyetlen dala „*Lakodalom van a mi utcánkban ... élte túl a kegyetlen időt, amely könyörtelen feledésre ítél hajdan népszerű életműveket.*”

Egy újabb tanulság lehet tehát: a múltó évek, az élet igazságtalanságait árnyalhatja, „kiigazíthatja” a helytörténettel foglalkozók, kutatók összefogása, vállalkozó és gondozó kedve, mint erre jó példát mutatnak a félegyházi Móra-hagyományápolók, így e bibliográfia megalkotója, egy helyismereti könyvtáros-kutató is.

Urbán Miklósné „bibliográfiája” bevezetőjében Móra István gazdag írói munkásságáról megjegyzi: „*Írásainak nagy része ... ismeretlen, feltáratlan. A Földszint című kötete 54 verset tartalmaz, az Atyámfiai 21 elbeszélést ... A Hazaemlékezések ... idősebbkori visszaemlékezéseit gyűjti össze. A teljes Móra István-i életművet azonban nem ismerjük.*”

Az életrajzi és irodalmi lexikonok is igen szűkszavúak: néhány fontosabb életrajzi adat, kötetcímek, műfajokra utalás. Móra István sokműfajú; írt verseket, elbeszéléseket, novellákat, színpadi műveket, sok-sok cikket, tanulmányt, megemlékezést, levelet, visszaemlékezést.

„*Jeles napok*” címmel írt néprajzi tanulmányt, számos színdarabot fiatal lányok számára, szívesen írogatott fővárosi és vidéki lapokba.

Szűkebb pátriáján kívül – bár a félegyháziak következetes hűséggel kutatják-gondozzák a Mórak emlékét – alig ismerik Móra István hosszú és gazdag életútját: sem a poétáét, sem a tanítóét.

Újabb tanulság a könyvbemutató kapcsán: egy hosszú ideig vidéki (Jászkarajenő, Mindszent, Horgos, Zenta-Kevi), majd fővárosi tanító, polgári iskolai tanár és igazgató, aki „mellesleg” tehetséggel és következetesen író, költő, s a legjobb értelemben is „népnevelő”, vajon a „másik” területen, pedagógusként elismert, méltányolt-e? A bibliográfia életrajzismertető része megnyugtató bennünket: „*Iskolai, oktatói, nevelő munkáját nagy szaktudással és kiváló elhivatottsággal végezte. Megbecsüléssel és szeretettel vették körül tanítványai, munkatársai. Számtalan iskolai és szakmai fórumon tartott előadást, szólalt fel, ...*” 1899-ben egy tanfelügyelő-elnöki vélemény szerint: „*Magyar nyelvet két osztályban hallgattam Móra tanár úrnál. Az ő tanításából visszatükröződik a költő. Módszere pedagógiailag helyes, mert nem grammatizálás, hanem beszélgetés, fo-*

galmazás és helyesírás alapján tanítja a nyelvet ...”

Móra István „poéta tanító” írásaiban és felszólalásaiban többször foglalkozott a hosszú pályafutása alatt személyesen is megtapasztalt tanítók helyzetével, küzdelmes életükkel. A félegyházi tanítóképző új iskolaépületének avatójára (1904. november 12.) írt „Könyörgés” című ódájában így fogalmaz erről:

... „Adj a tanítóknak, Uram,! jobb jövődöt!

Ne terhükön könnyíts, tedd tán nehezebbé,

Csak termőtlen földjük váltsd termékenyebbé,

Érezze a föld: kik lelkükkel szántanak,

Méltók, hogy a mezőn kalászt arassanak!”

A polgári iskolai címzetes igazgatónak, Móra Istvánnak 40 éves tanítói és nevelői tevékenységét a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter köszönőlevéllel ismerte el, a III. kerületi,

Lajos utcai polgári leányiskola tanártestülete pedig jubileumi ünnepélyvel.

1989. október 24-én Kiskunfélegyháza városában Móra István születésének 125. évfordulójára emléktáblát avattak a Deák Ferenc u. 18. számú házon, az író-költő-tanító szülőházának színhelyén.

Móra István, a „poéta tanító” 1957. május 29-én hunyt el 93 éves korában Budapesten, sírja az óbudai temetőben van.

Figyelemre méltó irodalmi és tanítói-nevelői tevékenységének is fontos és szép emléket állít Urbán Miklósné „bibliográfiája”, Móra István életét és munkásságát ismertető kötete.

A helytörténész-könyvtáros kitartó és áldozatos munkája és példája tanulságosan kapcsolód(hat)ik Móra István egyik versének vallomások részletéhez, az „És én fákat ültetek” címűéhez:

„A hat ikszet rég átléptem,
Hetediknek közepében
Lépdelek.

Ősz is elmúlt, varjú károg,
És én ások, dudorászok,
És én fákat ültetek.

Szellő lebben, köd elrebben,
Vizet hordok én vederben, –
Közé könnyem is pereg,
Hálakönnym, hogy megértem
Ezt a boldog ültetésem:
Unokának ültetek!”

Bajtai Mária
tanár, Kecskemét

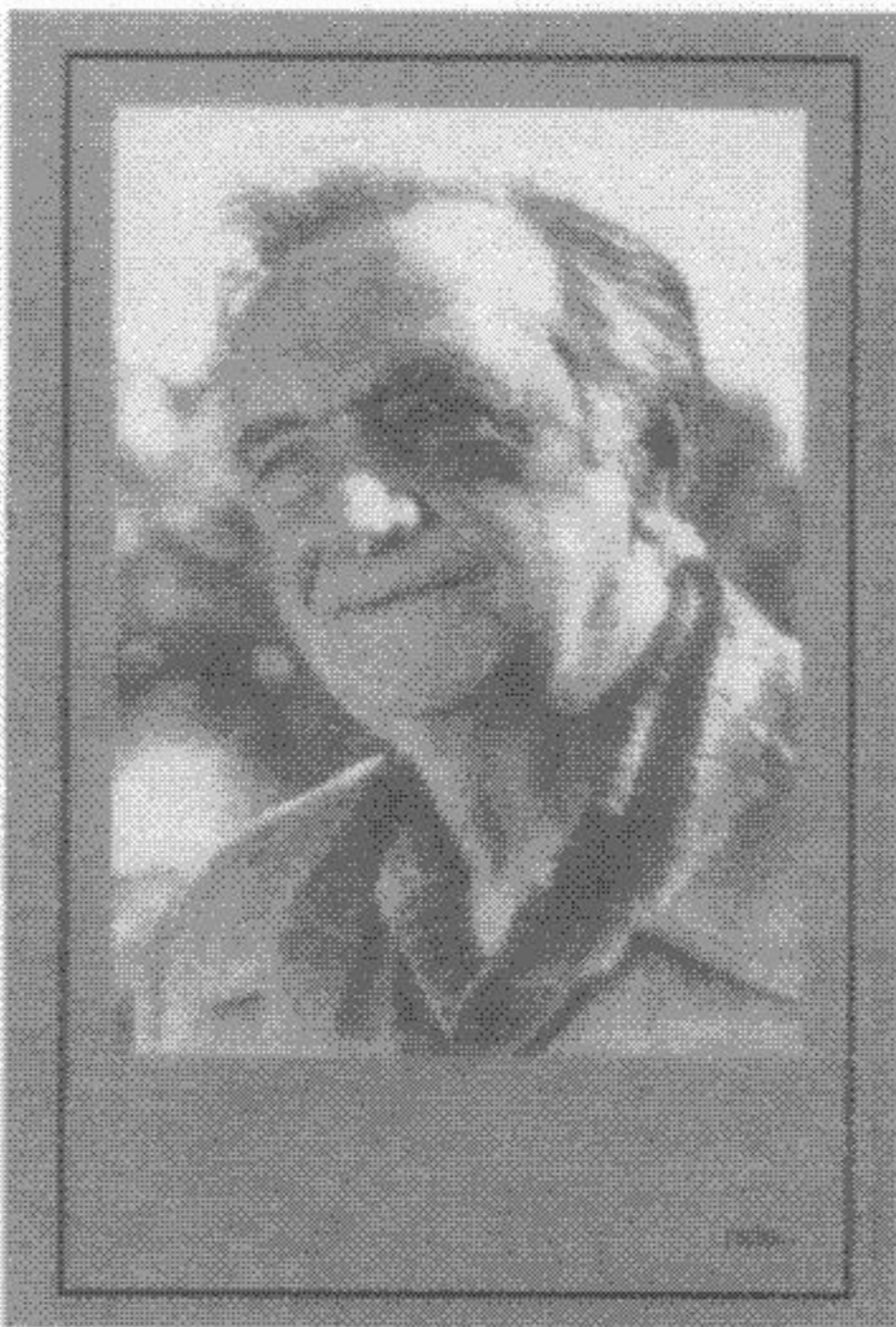
KÖNYVISMERTETÉS

Tatay Sándor emlékezete

A Nap Kiadó Emlékezet sorozatában az író halálának tizedik évfordulója előtt jelent az emlékére készült kötet, amelyet Tüskés Tibor Tatay Sándor írásaiból és a vele kapcsolatos, különböző műfajú publikációkból állított össze.

A könyv *Bertha Bulcsú* két, egykori interjújával indul, amelyek az olvasónak segítséget adnak az író személyének, alkotói munkájának, az őt körülvevő mikrovilág „feltérképezéséhez”, a további írások értelmezéséhez.

Tüskés Tibor érdekes, az olvasó számára meglepő szerkesztési eljárást követ: a három fejezet (Jelek a porban, Ház a sziklák alatt, Szülőföldem, a Bakony) mindegyikében az általa írott és a róla, vele készült írásokat váltakozva közli, mintegy újra és újra visszatérítve a kötetet lapozgatót az eredeti forrásokhoz, a Tatay-írásokhoz. A kötetben olvasható kisebb-nagyobb szövegek műfaja igen széles skálájú. Tatay írásai novellák, elbeszélések, visszaemlékezések, levelek,

míg a számos szerzőt megidézők között tanulmány, kritika, levél, visszaemlékezés, anekdota, könyvismertetés, vers stb. található. Ez a műfaji sokszínűség nagy erénye a könyvnek: azt a sokoldalúságot tükrözi, amely Tatay Sándor életének, baráti, költői-írói, művészi környezetének jellemzője volt.

A különböző időszakokból származó írások, dokumentumok nemcsak az író életének egy-egy mozzanatára vetnek fényt, hanem arra az irodalmi közvélekedésre is, amely végigkísérte Tatay Sándor alkotói korszakát. A róla, vele és műveivel kapcsolatos írások szerzői két csoportra oszthatók: a közvetlen baráti körhöz tartozók (*Weöres Sándor, Takáts Gyula, Csorba Győző, Fodor András, Egry József* és még számosan mások), valamint azok, akik pályájának mezsgyéjén tartózkodva tanulmányban, interjúban méltatták munkásságát, írtak könyveiről ismertetést, kritikát.

A kötet egyik érdekes része az, amelyben a *Ház a sziklák alatt* című film forgatásával, külföldi sikerével és itthoni elhallgattatásával, majd vitát kiváltó bemutatásával és későbbi elismerésével kapcsolatos.

Tatayt a gyerekek, a fiatalok főképpen a *Kinizsi Pál* című kötetéről ismerik. A felnőttek talán más könyveit is fel-fellapozgatták. Méltatlan lenne a feledésre, mert emberi és írói kvalitásai egyaránt a klasszikus szerzők közé emelik.

(Tüskés Tibor: *Sziklák alatt*. Tatay Sándor emlékezete. Bp.: Nap Kiadó, 2000. 283 p.)

(T. J.)

Könyvtárostánárok Levelező Fóruma alakult

ktartan@bacs-kisk-ped.sulinet.hu

Kedves Kolléga!

Egymás munkájának segítése, a széleskörű és rendszeres szakmai kapcsolattartás és tapasztalatcsere egyik lehetőségként létrehoztuk a KLF (Könyvtárostánárok Levelező Fóruma) internetes levelezőlistát. Nagy örömmel várunk minden kollégát „virtuális közösségünkbe”.

Biztosan nem ismeretlen az a helyzet, hogy hirtelen szakmai tanácsra, megoldási alternatívákra volna szükség, esetleg egy címre, telefonszámra vagy egyéb sürgős információra. Ilyenkor gyorsan megkérdezzük valakit a környezetünkben, s jó esetben választ, tanácsot kapunk.

Gyakran előfordul viszont, hogy a kérdés megválaszolása speciális ismereteket igényel, s nincs a közelben hozzáértő szakember. Ilyenkor telefon, e-mail az ismerősöknek, s jó esetben valaki tud segíteni.

A mi tevékenységünkről is elmondható, hogy nem biztos az, hogy bárki tud hirtelen felmerülő kérdéseinkre választ adni, hiszen munkánk éppen elegendő sajátossággal rendelkezik ahhoz, hogy leginkább csak az ezen a területen dolgozók ismerjék alaposan rejtelmét, legyenek birtokában az igazán hasznos információknak, melyeket tapasztalataik alapján összegyűjtöttek.

Megismerve ezt a szakmai közösséget, biztos vagyok benne, hogy rengeteg tapasztalat halmozódott fel mindenkiben, s abban is, hogy ezt szükség esetén szívesen megosztaná a többiekkel.

Ezért született meg az elhatározás, hogy kihasználva az internet lehetőségeit, létrehozzak egy ún. levelezőlistát a könyvtárostánárok részére. Ez a lista a folyamatos kapcsolattartást, a megoldásra váró problémák megvitatását, közhasznú információk közzétételét s egymás tevékenységének segítését szolgálná.

Mi is a levelező lista? Gyakorlatilag egy fórum, ahol az azonos érdeklődésű vagy tevékenységű emberek megosztják egymással élményeiket, tapasztalataikat, ismereteiket, ahol kérdezni lehet, s szinte biztosan lesz, aki ismeri a választ. A gyakorlatban ez úgy működik, hogy a listának van tagsága, s ha valaki ír egy e-mailt a listára, azt azonnal megkapja mindenki, aki tagja a listának.

Visszatérve a kezdeti példához, ha egy kérdést, információt a listára küldünk el, akkor nem csak egy ember fogja olvasni, hanem minden listatag. Így nagy a valószínűsége, hogy hasznos válaszokat, tanácsokat kaphatunk, a közzétett információ azonnal eljut mindenkire, s csak egy e-mailt kellett elküldeni.

A levelező listát egy program kezeli, az gondoskodik arról, hogy a beérkezett e-mailek azonnal továbbításra kerüljenek a tagság felé.

Ennek a programnak vannak sajátosságai, melyek közül a legfontosabb az, hogy a küldött e-mail SUBJECT (az e-mail Tárgya) rovatában elhelyezett parancsokat értelmezni tudja, s annak megfelelően automatikusan képes végrehajtani azokat.

Használható parancsok, melyeket a levél SUBJECT-jébe kell írni:

SUBSCRIBE: – feliratkozás a listára, a leveleket a beérkezésük után azonnal, egyenként kapja meg a lista tagja.

SUBSCRIBE DIGEST: – feliratkozás a listára, a leveleket időszakosan, esetünkben akkor kapja meg a lista tagja, ha összegyűlt 4 db. Ezeket egyben küldi ki a program, összefűzve. Ez a forma akkor praktikusabb, ha valaki nem tudja folyamatosan figyelemmel kísérni a postaládáját.

UNSUBSCRIBE: – a lista lemondása.

HELP: – ez a tájékoztató meggy válaszul.

PRIVATE: – Ha a lista üzemeltetőjének kíván valaki magánlevelet írni, a subjectbe PRIVATE szót írva teheti meg, s ebben az esetben nem kerül be automatikusan a küldött levél a listába, hanem azt én kapom meg kizárólag.

(A sikeres feliratkozásról és a lista lemondásáról a program egy rövid visszaigazolást küld.)

Ezekben az esetekben az e-mail SUBJECT rovatába **MÁS NE KERÜLJÖN**.

Mindebből következik, hogy **BÁRMI** más van a küldött e-mail SUBJECT (Tárgy) rovatában, az bekerül a lista anyagába, s azonnal továbbításra kerül a lista tagságához.

Ha a fenti parancsokat kívánjuk használni (a PRIVATE kivételével), a levélbe nem kell szöveget írni, elegendő csak SUBJECT rovat pontos kitöltése (s persze a feladó, ha ez nem automatikusan történik levelező programban).

Fontos, hogy aki fel kíván iratkozni a listára és több e-mail címe is van, az arról az e-mail címről küldje a feliratkozáshoz szükséges SUBSCRIBE vagy SUBSCRIBE DIGEST tárgyú e-mailt, melyre kapni szeretné a lista levelezését.

Minden e-mailt a fejlécben is szereplő e-mail címre kell küldeni, mely a lista címe: **ktartan@bacs-kisk-ped.sulinet.hu**. Természetesen a közösségnek szánt e-mailek SUBJECT sorába bármit lehet írni, ami utal az e-mail tartalmára.

Őszintén remélem, hogy sikerült felkelteni mindenki érdeklődését, s sikerül létrehoznunk egy jó működő „virtuális szakmai fórumot”, mely a személyes találkozások közötti időszakban is összeköt bennünket. Ha bárkinek kérdése van, az alábbi címen is elérhet, szívesen állok rendelkezésre.

Ebben a reményben üdvözlök minden leendő listatagot:

Kiss Anna

*a Bács-Kiskun Megyei Pedagógiai Intézet könyvtárából
anna@bacs-kisk-ped.sulinet.hu*

Ui.: A levelezés során lehetőség szerint kerüljük az ékezetes betűk használatát, mert sajnos nem mindenki tudja elolvasni az ékezetesen írott leveleket, s ők csak értelmetlen karakterhalmazt látnak az ékezetes betűk helyén. Ha az egyértelmű értelmezéshez elengedhetetlen az ékezet használat egy kifejezésben, akkor annál az egy szónál alkalmazzuk az ún. repülő ékezeteket, pl.: a'rviztu''ro'' u''tvefu'ro'ge'p.

Ugyancsak kerüljük a mellékletek küldését, ugyanis vírusvédelmi okokból minden esetleges csatolt file automatikusan törlésre kerül a beérkezett levelekből.

Mintaszabályzat vagy másolás?

SÁRÁNÉ LUKÁTSY SAROLTA

Az iskolák többsége gyorsan beszerezett egy szabályzatmintát, többnyire a Fővárosi Pedagógiai Intézet 1992-ben közreadott módszertani útmutatóját, de néhány iskolában a MODINFO Kft. 1998-ban megjelent, mintegy 60 oldalas anyagát vették alapul, melynek szerzője szerényen elhallgatja a nevét (jobb is!). Ez még nem lett volna baj, ha nem veszik át szolgáiban a szöveget, a kifejezéseket, mert így teljesen jellegtelen, minden egyéni vonást nélkülöző, inkább a direktívák szintjén fogalmazó szabályzatok születtek. Különösen vonatkozik ez a MODINFO Kft. mintaszabályzatából dolgozóakra, ugyanis ebben jónéhány szakmai hiba is található. Nem akarom itt részleteiben elemezni ezt a szabályzatot, csak néhány szarvashibát emelek ki:

– az 5. oldalon az 1.9. pontban ezt a kitételel találjuk: „Az iskolai könyvtár dokumentumainak számát ... darabban határozom meg.” Nos, akkor búcsút mondhatunk az élő, tervszerűen fejlesztett, gyarapodó és csökkenő könyvtár eszményképének, ha egy több évre, évtizedre szóló dokumentumban előre meghatározzák az állomány nagyságát.

– a 7. oldalon a 3.2. pontban a következő szerepel: „... a könyvtárállomány leltározását az intézmény Leltározási Szabályzatának megfelelő időben és módon ... végzi”, mintha a 3/1975. KM-PM rendelet nem is volna érvényben. Azt is jól tudjuk, hogy az egyéb vagyontárgyak leltározására más szabályok vonatkoznak, mint a könyvekre.

– a 25–26. oldalon a Nyilvántartásba vétel c. fejezetnél a következőket olvashatjuk: „A nyilvántartás az összesített leltárkönyvben történik, mely egyben pénzügyi okmány is, az időszakos leltár egyik dokumentuma ... brosúrák esetében címleltárkönyvet kell vezetni.” Jól tudjuk, hogy az összesített (brosúra-) leltárkönyv elsősorban a nagy példányszámú (pl. tartós) tankönyvek regisztrálására szolgál, ezt nem szabad összekeverni a címleltárkönyvvel, amely valóban pénzügyi okmány, míg a brosúra-leltárkönyv nem az.

Akik az említett mintaszabályzat alapján dolgoztak, sok fölösleges és oda nem illő ballasztal terhelték meg anyagukat. Ezeket a helyszíni szemlék alkalmával megbeszéltük, korrigáltuk, hogy hosszabb távra alkalmas dokumentum szülessen.

A többségnél hiányzott az iskola egyéni arculatának, szociokulturális mikrokörnyezetének meghatározása, pedig az iskola pedagógiai programja, profilja is az előbbieket függvénye. Ennek megfelelően kellett volna körvonalazni a fő- és mellékgyűjtőkört, azaz az oktatott tantárgyaknak megfeleltetett dokumentumokat, illetve a különböző szakkörök, fakultációk, preferált nevelési és oktatási területek szükségleteihez mért anyagokat. Ezeket a tényezőket többnyire azért ismertem, mert a szegedi iskolák a helyi lapban a beiskolázás szempontjainak megfelelően gondosan felsorolták egyéni vonzerejüket, csak mindezt elfelejtették írásba foglalni a gyűjtőköri felsorolás indokaként.

Típushibák a működési szabályzatban

A túl általános megfogalmazásokból következően inkább csak a könyvtári szakirodalom kívánalmait rögzítették és

nem a valós helyzetet vagy az elérni kívánt szintet. Ennek megfelelően általában nem derült ki, milyen nyilvántartásokat vezetnek a forgalomról, a brosúrákról, a folyóiratokról, nem lehetett nyomon követni, hogyan tagolják az állományt a valóságban, milyen katalógusok épülnek az állományról és milyen (helyi) elvek szerint. Arra sem kaptunk választ, hogyan rendezik az olvasók az elveszett vagy megrongált könyvek ellenértékét, sor kerül-e (és milyen módon) a még használható könyvek házi kisjavítására, kinél található a könyvtár kulcsa stb. Így kerültek bele a szabályzatba ilyen megfogalmazások:

„A könyvtár állományáról folyamatosan kell építeni a következő katalógusokat ...” Ezután felsorolták az összes lehetséges katalógusfajtát, de ebből nem derült ki, hogy ők ténylegesen melyiket vezetik.

„Az állományt áttekinthetően, világosan, raktári rendben kell tagolni ...” Itt is egy teljeskörű felsorolás következik, amiből nem tudjuk meg a valóságos raktári rendet.

„Ha a könyvtárhelyiséghez másnak is van kulcsa, a felelősség megoszlik ...” Konkrétan meg kellett volna nevezni a felelősséget vállaló személy(ek) nevét.

Általában nagyon kevés nyitvatartási időt jelöltek meg (heti 5 óra) a könyvtár működtetéséhez – sajnos, ez a valóság! – és ezt az 5 órát beszámították ugyan a kötelező óraszámba, de nem értették, hogy ehhez még ugyanannyi időt kellene fordítani a belső munkákra is.

Több iskolánál kimaradt a leltárbélyegző lenyomata, vagy kiderült, hogy nincs is ilyen, helyette az iskola körbélyegzőjét nyomják bele a könyvekbe is.

Rendszeresen kimaradt a gyűjtőkör felsorolásából a tartós tankönyvek, munkafüzetek megemlítése, illetve ezek kezelésének módja, az egyéni (vagy inkább csoportos) spontán érdeklődés kielégítésének megoldási lehetőségei, sokszor még a helyismerethez, helytörténethez, a névadóhoz kapcsolódó irodalom körvonala is. Előfordult, hogy a gyűjtés mélységét (egy-egy terület választékából mindent vagy csak válogatva gyűjtünk) összekeverték a példányszámmal, a munkáltató oktatáshoz szükséges kézikönyveknél pedig alulbecsülték a példányszámot.

Ugyancsak sok helyen hiányzott az állományapasztás megjelölése, illetve ennek helyi, a rendeletről esetleg eltérő mozzanatai, és örültem volna, ha az állománygyarapításra fordítandó összeget legalább százalékosan betervezték volna.

A gyűjtőköri leírást – miután főként általános iskolai könyvtárakról volt szó –, általában a nagyobb állományegységek szerint tagolták, csak néhány esetben, főleg középiskoláknál jelent meg az ETO szerinti bontás. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a könyveken szerepeltek volna a raktári jelek vagy a polcokon a nagyobb eligazító feliratok. Bizony, az iskolák többségében csak hozzávetőleges raktári rendet találtam, és csak néhány helyen kezdtek fölvenni az állományt a számítógépre. (Viszont ez a tény sem szerepelt a működési szabályzatban.) Az otthonosság követelménye, az olvasási kedv föllendítése sem várható el, hiszen a szegedi iskoláknak alig felében van önálló helyiségben a könyvtár.

Tanulságok

Még mindig nehéz megértetni a fenntartókkal az iskolai könyvtár fontosságát, de talán ez a rendelet kissé ráirányította erre a figyelmet. Arra mindenesetre jó volt az iskolák meglátogatása, hogy néhány alapvető kívánalmat tisztázzak, néhány módszertani-olvasáspedagógiai tapasztalatot átadjak

akár a kollégának, akár az igazgatónak. Talán azt is sikerült elérni, hogy a jövőben tudatosabban vezessék, működtessék a könyvtárat, hogy jobban megismerjék a könyvtár megújuló szerepkörét, és érzékeljék, hogy a könyvtár gyűjtőköre az iskola pedagógiai programjának dokumentumokban kifejezett lenyomata, és csak a gondos és tudatos szerzeményezés segíti ennek megvalósítását.

Gondolatok a gyűjtőköri szabályzatról

HIDEG ÁGNES

A gyűjtőkör a dokumentumok tartalmi, formai, földrajzi, kronológiai és egyéb szempontból meghatározott csoportjainak összességét jelenti.

A könyvtárak jól körülhatárolható gyűjtőkörrel rendelkeznek. A gyűjtőkör reprezentálja az állományt, s alkalmas annak definiálására is. A gyűjtőkör és a könyvtár feladatai kölcsönhatásban vannak. Bizonyos gyűjtőkörű állomány bizonyos típusú funkciók ellátására alkalmas. Iskolai könyvtár esetében pl. a pedagógiai program megvalósításának egyik eszköze.

A gyűjtőkör konkrét megfogalmazása a könyvtárak gyűjtőköri szabályzatában található, ami a könyvtár működésének egyik alapküldetése.

A gyűjtőköri szabályzatnak fontos szerepe van/lehet:

- A folyamatos és célzott állománygyarapítás munkafolyamatában.
- A hosszútávú stratégiai tervezésben.
- A könyvtár könyvtári rendszerben elfoglalt helyének meghatározásában.
- A gyűjtőköri alapelvek megfogalmazásában.
- A pályázati pénzek elnyerésében.
- A vitás beszerzések esetében.
- Az avulás, kivonás kritériumainak meghatározásában.
- Új könyvtáros kolléga munkába állása esetén.
- A könyvtáros szubjektivitásának elkerülésében.

A gyűjtőköri szabályzatoknak vannak közös sajátosságai, melyek minden szabályzatban egységesen megfogalmazódnak. Ezek a fő- és mellékgyűjtőkör témakörei, a dokumentumok típusai, a gyűjtött dokumentumok nyelve, példányszáma. A gyűjtés sajátosságai alapján további szempont lehet még az idő (csak kurrensen megjelenő vagy retrospektívak is), a földrajzi hely (megjelenés helye), az archiválás vagy használat kérdéseinek pontos meghatározása.

Mindezek mellett a szabályzatban meg kell jelenniük az adott könyvtár sajátos gyűjtési szempontjainak. E sajátosságoknak főleg a kistélepülések esetében van jelentőségük, ahol községi és/vagy iskolai könyvtár található. Itt fontos és meghatározó lehet:

- A település földrajzi helyzete (hegy, víz van-e a közelben). Ezzel kapcsolatos irodalom lehet a horgászat, túrázás, akadályverseny, sporthoz és szabadidő eltöltéséhez kapcsolódó irodalom, helyi sportesemények pl. foci, kerékpárverseny, szánkóverseny.
- Helyi szakkörök (hímzés, kézimunka), népdalkörök, táncház, népköltészet vagy „oral history” gyűjtések, tájház. Itt a néprajzi irodalom kiemelhető.

- A településen található-e nevezetes épület, rom, vár, kúria, emlékhely, természeti jelenség. Ezekhez kapcsolódó irodalom megjelölése.
- A településen élő neves ember; az iskola névadója, ismertté vált tanulója. A róluk szóló irodalom szintén beépíthető a szabályzatba.
- A település eseményei, megemlékezései, évfordulóit, rendezvényei, helyi kiadványok, újságok, aprónyomtatványok. Helytörténeti vonatkozások gyűjtése.
- Nemzetiségi vidékek, határmenti részek esetén az adott nemzetiségi irodalom jelentőségének megfogalmazása.
- Az iskola élete, eseményei, az évente ismétlődő tanulmányi kirándulások irodalma, fotók, videofelvételek, egyházi fenntartású iskolák esetén az egyházi irodalom szerepe.
- Etnikumok irodalma.

A gyűjtőköri szabályzatban ajánlatos kitérni az avulás, selejtezés, pótlás kérdéseire, valamint a szabályzat meghatározott időnkénti felülvizsgálatának szabályozására. Fel lehet sorolni a gyűjtésből kizárt dokumentumokat is.

A témához ajánlott irodalom a megjelenés időrendjében:

A könyvtáros kézikönyve. *Sallai István, Sebestyén Géza* Bp. Gondolat, 1965.

Könyvtártan a tanítóképző intézet I. évfolyama számára 1. rész. Bp. Tankönyvkiadó, 1977.

Javaslat a közös iskolai és gyermekkönyvtárak gyűjtőkörére. *Benkő Attiláné* Bp. OSZK KMK, OPKM, 1977.

A könyvtár kezelése. *Katsányi Sándor* Bp. OSZK KMK, 1984.

Állományalakítási olvasókönyv. *Mándy Gábor* Bp. OSZK KMK, 1986.

Az iskolai könyvtárak működési rendje. *Dán Krisztina* Bp. FPI, 1992.

A könyvtári állomány. *Hegyközi Ilona, Kovács Lászlóné* Bp. Nemzeti Tankönyvkiadó, 1996.

Gyűjteményszervezés. *Ferenczy Endréné* Bp. OSZK, 1998.

Így működik az iskolai könyvtár. *Dán Krisztina, Dragon Katalin, Homor Tivadar* Bp. FPI, 1998.

Az iskolai könyvtár. *Celler Zsuzsanna* Bp. OPKM, 1998.

Könyvtárosok kézikönyve 1. kötet. *Horváth Tibor, Papp István* Bp. Osiris Kiadó, 1999.

Bod Péter Könyvtárhasználati Verseny

A versenyen a tanulók négy kategóriában vehetnek részt:

I. kategória: Az általános iskolák és gimnáziumok 11–12 éves tanulói.

II. kategória: Az általános iskolák és gimnáziumok 13–14 éves tanulói.

III. kategória: A gimnáziumok, szakközépiskolák, szakmunkásképző iskolák 15–16 éves tanulói.

IV. kategória: A gimnáziumok, szakközépiskolák, szakmunkásképző iskolák 17–18 éves tanulói.

Az országos versenyen csak a megyei/fővárosi intézetek, ill. felelős intézmények által benevezett tanulók vehetnek részt.

Iskolai forduló (ld. kiírás I. forduló)

- A forduló feladatsorát a nevezési módját, a verseny időpontját a könyvtárostanár és az iskola vezetősége közösen határozzák meg.
- A következő fordulóra a megyei/fővárosi pedagógiai intézet tájékoztatása alapján kell megküldeni az általuk megjelölt címre.

Megyei/fővárosi forduló (ld. kiírás II. forduló)

- A fordulót a megyei/fővárosi pedagógiai intézetek szervezik meg, ha vállalják a lebonyolítás költségeit.
- A továbbjutók adatait a Kiss Árpád Országos Köznevelési Szolgálat Intézmény címére küldik meg az Adatlapon, a versenykiírásban megjelölt időpontig.
- Az Adatlapot a Könyvtárhasználatban aktuális számában találhatják meg, ill. kérésre a témafelelős (*Benkő Ilona* – Kiss Árpád OKSZI) elküldi.

Központi írásbeli – elődöntő (ld. kiírás II. forduló)

- Az országos verseny írásbeli és szóbeli fordulóján csak azok a versenyzők vehetnek részt, akiknek a nevezése a megadott határidőig beérkezett.
- Az országos versenyen a megyékből 1, a fővárosból 3 fő vehet részt kategóriánként.
- A központi írásbelivel kapcsolatos információt az Adatlapon megjelölt megyei/fővárosi versenyfelelős kapja meg a Kiss Árpád OKSZI-ből.
- A versenyfelelősök feladata a felkészítő tanárok részére továbbítani a tájékoztatót és az ajánlott bibliográfiát.
- Az írásbeli versenyen csak a pedagógiai intézet által megbízott szervező felügyelhet, aki nem lehet könyvtáros, ill. könyvtárostanár.

- A megyei/fővárosi forduló legjobbjai központi feladatsort oldanak meg a megye/főváros által megjelölt helyen, országosan, egyazon időpontban. Az országos verseny írásbeli fordulóját a pedagógiai intézetek szervezik meg, az Oktatási Közlönyben megjelent versenykiírásnak megfelelően. (Abban az esetben, ha önként vállalják a rendezés költségeit.) A feladatlapok megoldására megadott idő rendelkezésre áll. Ezután a dolgozatokat össze kell szedni és a borítékot a helyszínen le kell zárni. A lezárt borítékot 24 órán belül a Kiss Árpád OKSZI címére – 1399 Bp. Pf. 701/432 – kell postázni.

Döntő (szóbeli) – (ld. kiírás III. forduló)

- Az országos (szóbeli) döntőt a Kiss Árpád OKSZI szervezi. A döntőbe jutottak felkészítő tanárait és a megyei/fővárosi szervezőket közvetlenül értesíti a döntő időpontjáról és helyszínéről. A döntő időpontja az Oktatási Közlönyben megjelent versenykiírásban található.
- A döntőbe nem jutott versenyzők felkészítő tanárait a megyei/fővárosi szervezők értesítik.

Általános szabályok és feladattípusok

- Az írásbeli feladatok javításában, értékelésében és a zsűri munkájában nem vehet részt az, akinek az országos versenyen induló versenyzője van.
- Ha az országos versenyen a tanuló akadályoztatása miatt nem tud részt venni, kimarad a versenyből. Helyette más tanuló nem versenyezhet.

Az elődöntő feladattípusai:

I. kategória: könyvhasználati feladat, raktári jelzetek használata,

II. kategória: könyvhasználati feladat, raktári jelzetek használata, kézikönyvtár használata, katalóguscédula értelmezése,

III–IV. kategória: könyvhasználati feladat, raktári jelzetek használata, kézikönyvtár használata, katalóguscédula értelmezése, betűrendezés.

A döntő feladattípusai:

I. kategória: referenz kérdés, időszaki kiadvány ismertetése, könyvismertetés,

II. kategória: referenz kérdés, időszaki kiadvány ismertetése, könyvismertetés, katalógus használat,

III-IV. kategória: referenzs kérdés, időszaki kiadvány ismertetése, könyvismertetés, bibliográfia készítése, számítógépes feladatok (Szirén ill. internet)

A számítógépes témakörök a rendező iskola technikai felszereltségétől függenek.

Könyvismertetés: A verseny helyszínén az adott könyvtár állományából kell a témához kapcsolódó könyveket kiválasztani, s azokról ismertetést készíteni.

Időszaki kiadvány-ismertetés: A témához kapcsolódó időszaki kiadványokat a feladat összeállítója válogatja össze a rendelkezésére álló sajtótermékekből.

A versenyzők díjazása

A döntő minden résztvevője Oklevelet kap.

- A kategóriák 1-3. helyezettei az országos versenyek díjkiosztó ünnepélyén vehetik át Oklevelüket és díjikat.
- A verseny támogatása nem biztosítja a versenyzők és a felkészítő tanárok díjazását. Így annak függvényében történik, hogy az aktuális tanévben sikerül-e támogatókat szerezni.

A Bod Péter Könyvtárhasználati Versennyel kapcsolatos kérdésekkel forduljanak a verseny témafelelőséhez: *Benkő Ilonához* (Kiss Árpád OKSZI – kedden: 311-0025 ilona.benko@okszi.hu ill. a hét többi napján: Karinthy Frigyes Gimnázium: 291-2072/133; e-mail: benko@c3.hu)

A verseny előkészítésében és a döntő szervezésében résztvesz: *Zsoldos Jánosné* könyvtárostanárral, szaktanácsadó (Kölcsy Ferenc Gimnázium, Nyíregyháza).

Bod Péter Könyvtárhasználati Verseny – 20001/2002. tanév

A verseny témája:

I-II. kategória: Nagy magyar utazók, felfedezők

III-IV. kategória: Nagy magyar tudósok, utazók, feltalálók

Ajánlott bibliográfia

I-II. kategória

- *Greguss Ferenc:* Élhetetlen feltalálók. 1-2. köt. Bp. Móra, 1985.
- *Magyar utazók, földrajzi felfedezők.* Szerk. *Havasné Bede Piroska, Somogyi Sándor,* Bp. Tankönyvk. 1973.

III-IV. kategória

- *Rosta István:* Magyarország technikatörténete. A honfoglalás korától a III. évezred kezdetéig. 2. átdolg. kiad. Bp.: 1999, Nemzeti Tankönyvk.
- *Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig.* Bp., Better-MTESZ-OMIKK, 1997.

A Könyvtárostánárok Egyesülete vezetőségi tagjai:

Önéletrajz

Budapesten születtem 1956. november 3-án.

1979-ben a Szombathelyi Tanárképző Főiskolán okleveles könyvtárosi és általános iskolai matematika tanári diplomát, 1984-ben egyszakos kiegészítő képzés keretében történelem tanári diplomát kaptam.

1992-ben elvégeztem a Fővárosi Pedagógiai Intézet Vezetőképző tanfolyamát. Az intézet által szervezett módszertani tanfolyamok rendszeres résztvevője voltam. 1999-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetemen informatikus-könyvtáros végzettséget szereztem.

1979-től 1993-ig a kispesti Berzsenyi Dániel Általános Iskola könyvtárában dolgoztam. 1982-től kerületi könyvtáros munkaközösség-vezetői, 1987-től szaktanácsadói feladatokat is ellátok. 1993-tól a Kispesti Pedagógiai

Szolgáltató Intézet főállású könyvtáros szaktanácsadójaként a pedagógiai

szakkönyvtárban és a tankönyvtárban dolgozom. 1998 óta közoktatási szakértőként is tevékenykedem.

Közreműködtem a Targyszójegyzék az iskolai könyvtárak számára készült kiadványban, az informatika műveltségterület Alapvizsga könyvtárhasználat című fejezetnek kidolgozásában. Jelenleg a könyvtárhasználati ismeretek mérésével, értékelésével és az iskolai könyvtár minőségbiztosítási kérdéseivel foglalkozom.

1980-tól tagja vagyok a Magyar Könyvtárosok Egyesületének, 1993-tól a Könyvtárostánárok Egyesületének is. Közel egy éve a vezetőségben ügyvezető alelnöki feladatokat látok el.

Budapest, 2001. augusztus 29.

Kovácsné Garamszegi Marianna

Könyvtárfejlesztés közalapítványi támogatással

EMMER GÁBORNÉ

A taneszközök teljességre törekvő gyűjtése érdekében a költségvetési törvény értelmében a megyei közoktatási közalapítványok állományfejlesztési és könyvtárfejlesztési pályázatok kiírásával segíti az iskolai könyvtárakat.

„Veszprém Megye Közoktatásáért” Közalapítvány 2001-ben kiírt pályázata

Pályázati célok:

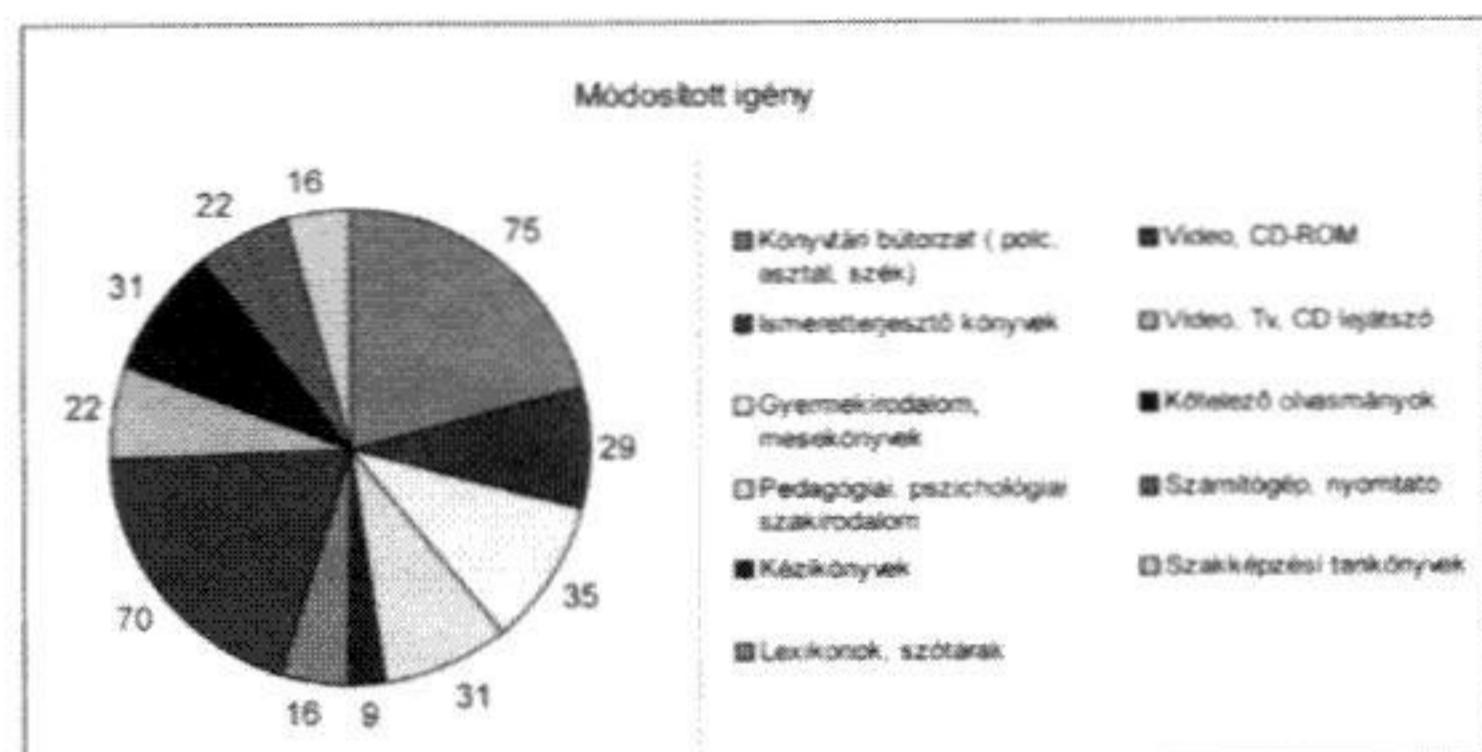
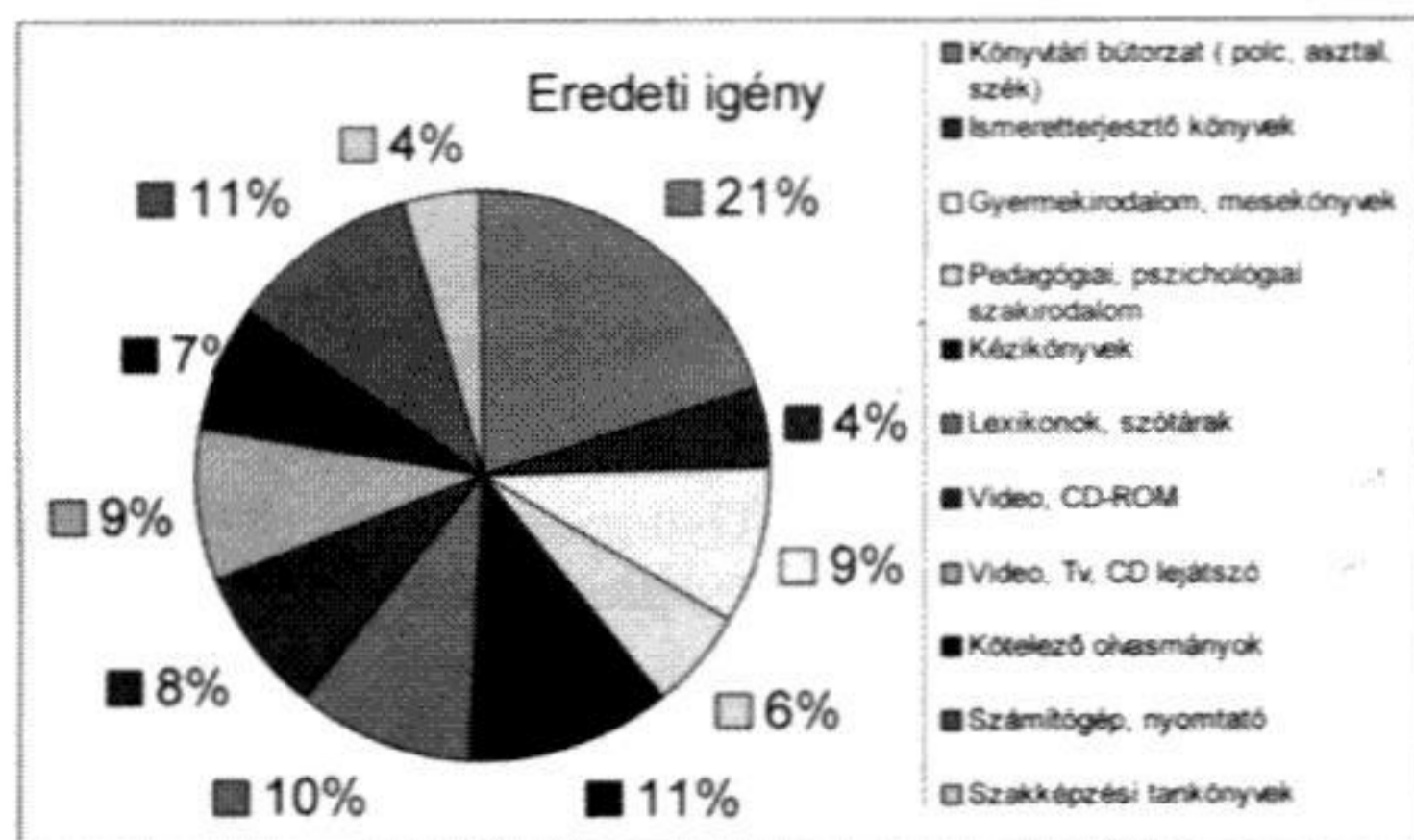
- Az iskolai, kollégiumi, pedagógiai intézeti könyvtárak állománygyarapítására.
- A közoktatási intézmények könyvtárainak, könyvtárszobáinak fejlesztésére.

Rendkívül tanulságos egy ilyen pályázat elemzése, hiszen képet ad a pályázók helyzetéről, terveiről. Most 4 szempontot vizsgáltam.

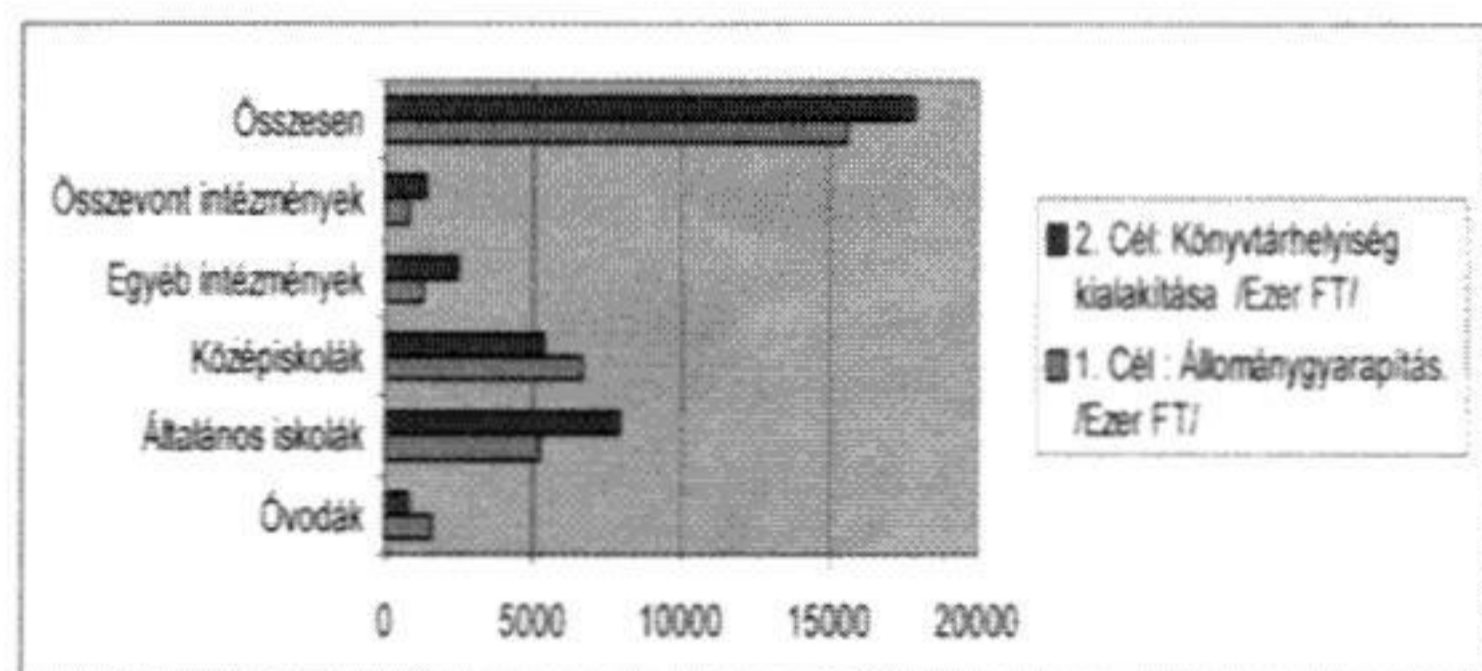
1. Milyen célokat jelöltek meg az iskolai könyvtárak a pályázataikban?

Pályázati célok	Eredeti igény	Módosított igény
Könyvtári bútorzat (polc, asztal, szék)	73	75
Ismeretterjesztő könyvek	16	29
Gyermekirodalom, mesekönyvek	32	35
Pedagógiai, pszichológiai szakirodalom	20	31
Kézikönyvek	40	9
Lexikonok, szótárak	36	16
Video, CD-ROM	30	70
Video, tv, CD-lejátszó	31	22
Kötelező olvasmányok	26	31
Számítógép, nyomtató	39	22
Szakképzési tankönyvek	16	16

2. Hogyan módosult az eredeti igényük a kapott támogatás mértéke szerint?

3. A kuratórium által javasolt támogatás hogyan oszlott meg a pályázati célok és intézménytípusok között?

4. Melyek voltak a beadott munkákban a leggyakrabban említett fejlesztési területek?

Néhány fejlesztési terület a pályázatokból:

- Vizuális kultúra,
- Etika, társadalomismeret,
- Tanulásmódszertan,
- Zenei anyag,
- Példányszámnövelés,
- Szociológia, jog, gyógyidegenforgalom,
- Esélykülönbség, felzárkóztatás,
- Továbbtanulás.

A fenti számok, felsorolások értelmében:

- az iskolai könyvtárak bútorzata, berendezési tárgyai, építészeti feltételei tekintetében fejlesztésre szorulnak,
- jelentős az eszközigényük számítógépek, audiovizuális berendezések iránt,
- az állománygyarapítási szempontoknál a kézikönyvek beszerzése, példányszámnövelése mellett a gyermekirodalom és a pedagógiai szakirodalom bővítése jelenik meg,
- a NAT és a kerettantervek determinációja következtében módosuló iskolai pedagógiai programok és helyi tantervekben megjelenő új műveltségterületek szakirodalmi háttérének megteremtése befolyásolja az iskolai könyvtárak gyűjtőkörü szabályait,
- a kerettantervi modulok, a sajátos nevelési célok könyvtári háttérének megteremtése felelősségteljes könyvtárostanári munkát igényel.

Elképzeléseink az intézmény könyvtári állományának fejlesztésére

Csabrendek, óvoda

Dr. Szüdi János: Óvoda a közoktatás rendszerében	550	Kis Éva: Tavasz van gyönyörű	1370
Hegy Ildikó: Fejlődési lépcsőfok óvodáskorban	660	Kis Éva: A tél csengői csengenek	1370
Ferencz Győző: Munkajogi szabályok a közoktatásban	896	Schaefer Anna: Vékony céma, kenderszál	998
Móra Ferenc: Nevenincsen innen és túl	1298	Tóthné P. Mariann: Tente baba, tente	705
Varga Domonkos: Ritka magyar népmese	1090	Csodálatos origami	1290
Könyvkuckó: Nagy játékkönyv	900	Forrai Katalin: Jár a baba jár	840
Bálint Ágnes: Vízitündér, vízimanó	1190	Perlai Rezsóné: Az óvodáskor fejlesztőjátékai	691
Grimm: Örök mesék	2980	Villányi Györgyné: Tanulmányok a kisgyermeknevelésről	560
Arany László: Legszebb magyar népmesék	1450	Szabó Borbála: Mozdulj rá!	650
Benedek Elek: Szélike királykisasszony	599	Forrai Katalin: Európai gyermekdalok	880
Könyvkuckó: Boldog karácsonyt (Barkácsötletek)	2980	Gyerünk a szabadba! (365 szabadtéri játék)	698
Nagy Jenőné: Rajz, mintázás, kézimunka	1400	Kapcsold ki a tévét! (365 játék, tévénézés helyett)	698
Haider Edit: Bújj, bújj, zöldág ...	1280	A játék az gyönyörű! (régis szabadtéri játékok)	690
Termésbábok mindenkinek	899	Színes, hangulatos adventi mesék	1380
Állatmesék kicsiknek (gyűjtemény)	1520	Psenákné Gregor Klára: Kötetlenül, komplexen	728
Állatokról gyermekeknek	1390	Laminé A. Éva–Tóthné N. Judit: Óvodai ütemterv	450
Mondókáskönyv	960	Mókás bábok	1310
Süss föl nap! 116 magyar népmese	1500	Porkolábné dr. B. Katalin: Komplex preventív óvodai program	2450
Az emberi test enciklopédiája	1390	Nagy Jenőné: Óvodatükör	1600
1000 játék	816	Dr. Buchena Nándorné: Néphagyományörzés az óvodában	990
Polcz Alaine: Világjáték, dinamikus játék ...	1260	Andersen mesék	1400
Patak völgyi Jánosné: Fejlesztő feladatlapok	784	Három kívánság és más mesék	1590
Mark Selikowitz: Dyslexia és egyéb ...	650	Dr. Tálné dr. Molnár Erika: Közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény a gyakorlatban	2900
Gyárfás Endre: Dörmögőék legújabb kalandjai	1495	Trencsényi László–Villányi Györgyné: Minőségbiztosítás az óvodai nevelési programban	1050
Játékos barkácskönyv óvodásoknak	2300	Szabó Lajos: Tanügyi ügyintézés az óvodában	1100
Magyari B. Anna: Hüvelykujjam almafa	1490		
Vázsonyi Endre: Rémusz bácsi meséi	1100		
Illyés Gyula: Hetvenhét magyar népmese	1798		
Aszódi Éva: Cini-cini muzsika	1180		
Montágh Imre: Mondd ki szépen!	880		
Dalányi Anna: Foltos ötlet	1050		
Kis Éva: Ünnepek készül ...	1370		
			69.991

A balatonfüredi Radnóti Miklós Általános Iskola könyvtárának pályázata

Beszerzendő dokumentumok

Anyanyelv és irodalom				Kisszótárak	1500 Ft	10 db	15.000 Ft
– <i>Klasszikus és kortárs költők antológiáit, gyűjteményes kötetek</i> (Reményik Sándor, Áprily Lajos, Szilágyi Domokos, Gyurkovits Tibor, Radnóti Miklós, Petőfi Sándor, Arany János, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc stb.)				Összesen:		10 db	153.000 Ft
A magyar költészet kincsestára sorozat darabonként 2800 Ft			Kb. 50.000 Ft	Természettudományok			
– <i>Házi és ajánlott olvasmányok</i>				Mi-micsoda sorozat könyvei	1650 Ft	30 db	49.500 Ft
Kincskereső kisködmön	380 Ft	20 db	7.600 Ft	Szemtanú-sorozat	2000 Ft	20 db	40.000 Ft
Szent Péter esernyője	500 Ft	20 db	10.000 Ft	Határozói kézikönyvek	2400 Ft	10 db	24.000 Ft
Egri csillagok	600 Ft	20 db	12.000 Ft	Magyar tudóslexikon	5600 Ft		5.600 Ft
Légy jó mindhalálig	400 Ft	20 db	8.000 Ft	Magyarország természeti kincsei	4000 Ft		4.000 Ft
Összesen:			37.600 Ft	Magyarország városai	4000 Ft	3 db	12.000 Ft
– <i>Magyar és külföldi népköltészet és meseirodalmat bemutató antológiákat, gyűjteményes kötetek</i>				Barangolás a tudomány ...	3500 Ft	3 db	10.500 Ft
Klasszikus olvasókönyv (Jókai, Gárdonyi, Krúdy, Móra stb.)				Összesen:			145.600 Ft
Kötetenként	1700 Ft	30 db	51.000 Ft	Művészetek (új modulként lép életbe a tánc-, dráma-, médiaismeretek oktatás, mely területek irodalmát is bővíteni kell)			
Benedek Elek, La Fontaine stb. gyűjteményes meséi				Filmenciklopédia			6.500 Ft
Kötetenként	2500 Ft	10 db	25.000 Ft	Operakalauz	2000 Ft	3	6.000 Ft
Népek meséi darabonként	2000 Ft	10 db	20.000 Ft	Táncagyomány	2500 Ft	3	7.500 Ft
Hetedhét Magyarország	2000 Ft	10 db	20.000 Ft	Összesen:			20.000 Ft
– <i>Gyermek- és ifjúsági regényeket, elbeszéléseket</i> (Fekete István, Szabó Magda, Erich Kastner, Móra Ferenc, Gárdonyi Géza, Mikszáth Kálmán stb. műveit)				Életvitel és gyakorlati ismeretek			
Kötetenként	kb. 1000 Ft körül	30 db	30.000	Gyermekeink játécai	2000 Ft	3	6000 Ft
Idegen nyelv				Technikai útmutatók	2000 Ft	3	6000 Ft
Angol–magyar, Magyar–angol nagyszótár		10 db	30.000 Ft	Összesen:			12.000 Ft
Német–magyar, Magyar–német nagyszótár		10 db	30.000 Ft	Néprajz			
Német–magyar, Magyar–német kéziszótár		10 db	39.000 Ft	Apáról fiúra			3.000 Ft
Angol–magyar, Magyar–angol kéziszótár		10 db	39.000 Ft	Jeles napok, ünnepi szokások	3000 Ft	3	9.000 Ft
				Népi konyha			3.000 Ft
				Összesen:			15.000 Ft
				Helytörténeti irodalom			
				Balatonról, környékéről, balatonfüredi vonatkozású szépirodalom			20.000 Ft
				Összesen:			600.000 Ft

A veszprémi Nagy László Általános Iskola részletes könyvtárfejlesztési terve

1. A nevelői segédkönyvtár frissítése

Az igényelt dokumentumok adatai	Db	Egység-ár	Összesen
Fehér Irén-Lappints Árpád: Pedagógiai fogalomtár	1	750	750
Jürgen Oelkers: Nevelésetika	1	1495	1495
Norbert Sillmy: Pszichológiai lexikon	1	3500	3500
Szociológiai lexikon (Corvina Kiadó)	1	2600	2600
Aszmann Anna: Egészségvédelem az oktatásban	1	550	550
Halász-Golnhofer-Tóth: Oktatási rendszer és iskolaszervezet	1	790	790
Baráth-Bábosik-Botka: Oktatás-nevelés-fejlesztés	1	790	790
Dr. Bíró Endre: Jogok az iskolában?	1	2000	2000
Trencsényi László: Minőségbiztosítás a pedagógiai programban – hogyan?	1	1050	1050
Heller Ágnes: Személyiségétika	1	1580	1580
Összesen:			15.105

2. Az Idegen nyelvű állomány fejlesztése

Az igényelt dokumentumok adatai	Db	Egység-ár	Összesen
Országh László-Magay Tamás: Magyar-angol szótár	5	6900	34.500
Országh-Magay-Fután-Kövecses: Angol-magyar szótár	5	6900	34.500
Gráf-Kovács-Vízi: A-Z Angol gyakorló könyv	1	1300	1300
Halász-Földes-Uzonyi: Magyar-német kisszótár	5	2500	12.500
Halász-Földes-Uzonyi: Német-magyar kisszótár	5	2500	12.500
Összesen:			95.300

3. Természetismeret-környezetvédelem-földrajzhoz kötődő dokumentumok

Az igényelt dokumentumok adatai	Db	Egység-ár	Összesen
<i>Könyvek:</i>			
Bándi Gyula: Környezetvédelmi kézikönyv	1	3808	3808
Kiss Lajos: Földrajzi nevek etimológiai szótára I-II.	1	5316	5316
Szabó Tamás: Földrajzi vaktérkép-gyűjtemény	1	380	380
Koch Sándor-Sztrókey Kálmán: Ásványtan I-II.	1	3156	3156
Fábián-Földi-Hőnyi: A földrajzi nevek helyesírása	1	990	990
<i>CD-ROM</i>			
A vizek varázsa / szerk.: Nádai Magda Cd-melléklet	1	1232	1232
Magyarország nemzeti parkjai II. Észak-Amerika	1	4000	4000
Dél-Amerika	1	5990	5990
Összesen:			30.862

Filmek:

A Bükk hegység	1	1250	1250
A Cserhát	1	1250	1250
A Mátra	1	1250	1250
A Zempléni-hegység	1	1250	1250
Az Északi-középhegység	1	1250	1250
Összesen:			6250

4. Művészetek (zene, néprajz, drámajáték)

Az igényelt dokumentumok adatai	Db	Egység-ár	Összesen
Művelődéstörténet I-III.	1	4000	4000

Művészeti nevelés	1	1740	1740
Körber Tivadar: Zeneirodalom I.	1	1650	1650
Körber Tivadar: Zeneirodalom II.	1	1650	1650
Ide hallgass – zenehallgatás alapfokon (CD-melléklettel)	1	1500	1500
Ide hallgass! Tanulói munkafüzet+hangkazetta	1	750	750
Szelestey László: A Kárpát-medence néprajzi kincsei	1	7000	7000
Montágh Imre: Gyermekszínházok beszédnevelő könyve	1	970	970
Zenés suliszínház	1	970	970
Színművészet–bábművészet	1	900	900
Táncművészet	1	900	900
Összesen:			22.030

5. Társadalomtudomány – történelem

Az igényelt dokumentumok adatai	Db	Egységár	Összesen
<i>Könyvek CD-melléklettel:</i>			
Magyar kódex 2.	1	7200	7200
Magyar kódex 3.	1	7200	7200
Magyar kódex 4.	1	7200	7200
Magyar kódex 5.	1	7200	7200
Magyar kódex 6.	1	7200	7200

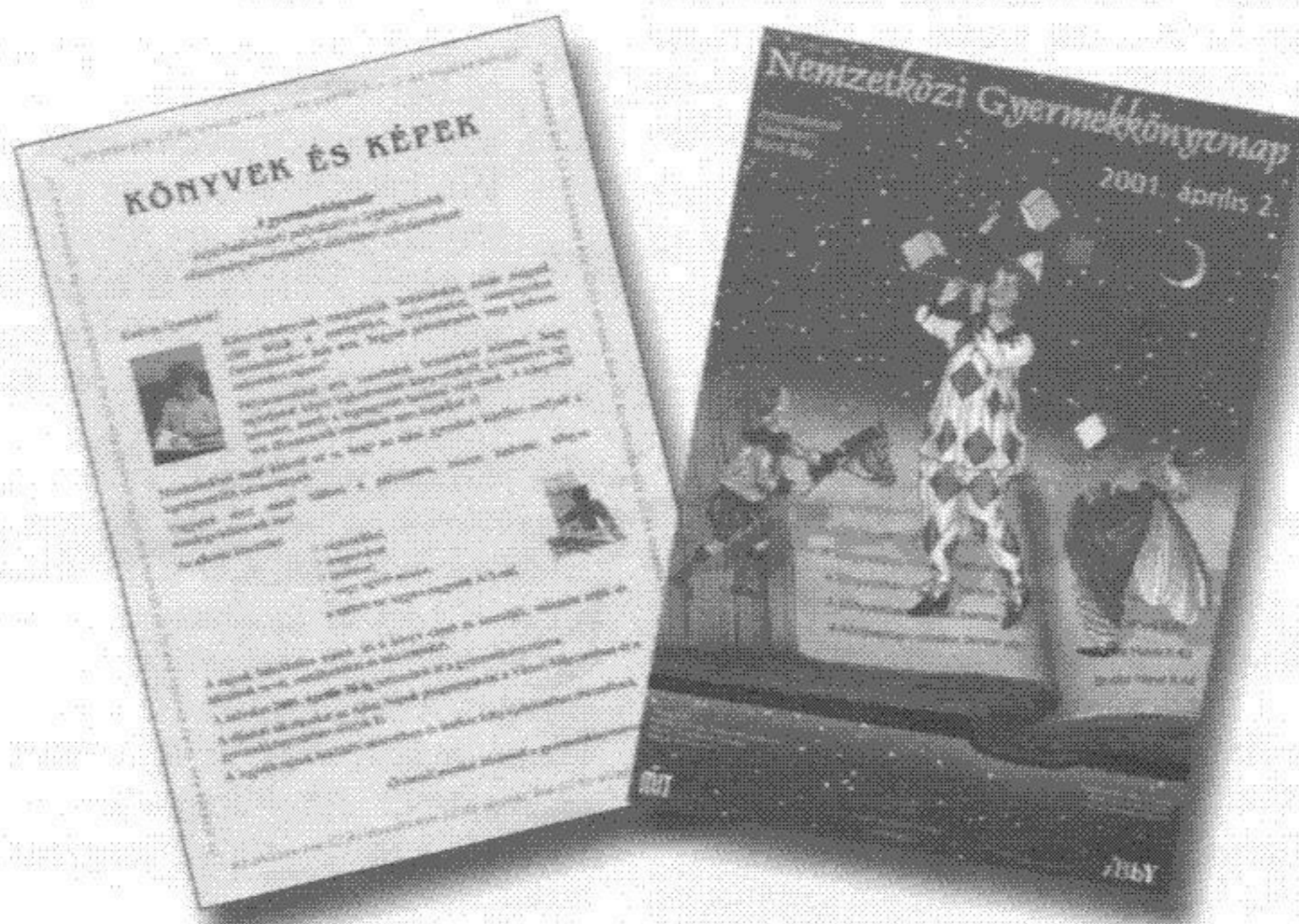
<i>Videokazetták:</i>			
Az ókori Egyiptom	1	1250	1250
Az ókori Mezopotámia	1	1250	1250
Az ipari forradalom	1	1250	1250
Európa 1642–1800-ig	1	1500	1500
Korai középkor	1	1500	1500
A reneszánsz kora	1	1500	1500
Összesen:			44.250

6. Könyvtárhasználat

Az igényelt dokumentumok adatai	Db	Egységár	Összesen
Magyar szinonimaszótár	1	7000	7000
Idegen szavak és kifejezések szótára	2	9000	18.000
Könyvtári fogalmak kisszótára	1	1300	1300
Összesen:			26.200

A tételes költségvetés összesítése:

1.	Nevelői könyvtár	15.105
2.	Idegen nyelv	95.300
3.	Természetismeret–környezetvédelem–földrajz	37.112
4.	Művészetek	22.030
5.	Társadalomtudományok–történelem	44.250
6.	Könyvtárhasználat	26.200
	Összesen:	239.997

A veszprémi Cholnoky Jenő Általános Iskola és Gimnázium könyvtára a „Veszprém Megye Közoktatásáért Közalapítvány” könyvtárfejlesztési támogatásának elnyerésére

Iskola

Intézményünkben 8 évfolyamos általános iskola és 1995 óta 4 évfolyamos, általános tantervű gimnáziumi képzés folyik.

1996 óta a Veszprémi Egyetem Tanárképző Karának gyakorlóiskolája vagyunk.

2000/2001-es tanévben iskolai tanácsadó foglalkozás indult iskolánk tanulói számára tanulási, magatartási problémák megoldására egyéni illetve csoportos keretben.

Szép környezetben 26 tanterem, 300 fő befogadására alkalmas tornaterem, önálló könyvtárhelyiség, természettudományi előadó, 2 informatikai terem, nyelvi terem biztosítja a 60 nevelő és a 637 tanuló számára az oktató-nevelő munkát.

A tantermek felszereltsége, technikai eszközökkel való ellátottsága jó. Iskolarádió, zárt videólánc, internet működik.

Az AV-anyagokat az oktatástechnikus raktározza, kölcsönzi és kezeli a stúdióban. Ő működteti a zártláncú videóhálózatot, amelyen keresztül igénybe vehetők a médiatár anyagai. Informatikai rendszerünk korszerű. Tanulóink már az alsó tagozattól ismerkednek számítástechnikával tanórán, szakkörön, fakultáción. 1998 óta kialakított informatikai módszertani központunkban a környék pedagógusainak is lehetőséget biztosítunk eszközeink, valamint az internet használatára, a multimédiás oktató anyagok megismerésére és készítésére.

Könyvtár

- A 110 m²-es alapterületű hangulatos, önálló könyvtárhelyiség nagyobb létszámú iskolai osztály egyidejű munkáltatására, 60–80 fős rendezvények megtartására is alkalmas. Nemrégiben az iskola nagyobb összeget fordított a könyvtárhelyiség újra bútorozására.
- A könyvtár jelenlegi technikai felszereltsége: rádió, lemezjátszó, írásvetítő, tévé, videó, számítógép. 1998-ban *multimédiás számítógépet*, Szirén könyvtári programot nyert könyvtárunk a Soros Alapítvány pályázatán.
- Az eltelt időszakban a könyvállomány felét rögzítettük számítógépen. A meglévő számítógép elsősorban a könyvtár munkáját segíti a kölcsönzésben, nyilvántartásban és egyéb könyvtári szolgáltatásokban. A *könyvállomány* 18.750 kötetből áll, amit szabad polcokon, raktári rendben tárolunk. Az iskolai könyvtár gyarapítását a nevelőkkel együttműködve folyamatosan végezzük. A gyűjtemény 80%-a az ismeretterjesztő irodalom csoportjába tartozik. Rendszeresen gyűjtjük pe-

dagógusaink munkájához szükséges dokumentumokat (könyv, térkép, kotta, folyóirat, AV-anyagok). *Tanórai felkészülésükhöz, szakmai önképzésükhöz, a minőségbiztosításhoz, mérésekhez újabb szakkönyvek, mérőlapok, CD-k vásárlása indokolt.*

- Az ismeretterjesztő és kézikönyvek választéka jó, a példányszámok megfelelőek ahhoz, hogy a könyvtári tanórákon és a könyvtárhasználati foglalkozásokon tanulóink önállóan dolgozzanak (15–30 db). A frissítés indokolt. A könyvtárak nagyarányú emelkedése nem tette lehetővé, hogy az utóbbi 2 évben *munkáltatásra alkalmas, nagyobb példányszámú vásároljunk ismeretterjesztő és kézikönyveket.*
- Az 5 éve működő gimnáziumi osztályok számára az alapvető kézikönyveket, tartós tankönyveket, ismeretterjesztő könyveket, kötelező olvasmányokat beszerztük. *Viszont kevés a 20. századról szóló házi olvasmány, a műelemzés, az érettségire és felvételre felkészítő dokumentum, biológiai, magyar fakultációs könyv, CD-ROM.*
- Gyakorlóiskolaként évente 20–25 angol, német, informatika, kémia, környezettan szakos hallgató végzi nálunk tanítási gyakorlatát. *Új módszertani kiadványok, közepes méretű nyelvi szótárak, CD-k vásárlásával frissíteni szeretnénk e tantárgyak anyagát.*
- A tanév folyamán indult iskolai tanácsadás egyéni és csoportos foglalkozásain *új pszichológiai, fejlődéslélektani kiadványok, egyéb segédletek, mérőlapok szükségesegek.*
- 1982 óta a gyűjtemény gyarapítását és feltárását, a jelenlegi könyvállomány és a könyvtár kialakítását, a könyv és könyvtárhasználati ismeretszerzésre nevelést, kölcsönzést, egyéni tanácsadást és egyéb könyvtári szolgáltatást *egy főfoglalkozású könyvtáros* végzi. Iskolánk pedagógusai, könyvtárosa több mint 100 órás számítástechnikai tanfolyamon vettek részt, így rendelkeznek megfelelő informatikai ismeretekkel.

A pályázat segítségével azt kívánjuk megvalósítani, hogy könyvtárunk néhány friss szakmai módszertani ismeretterjesztő kiadvánnyal, CD ROM-okkal bővüljön. Elsősorban olyan CD-ROM gyűjteményt kívánunk kialakítani, amely egyéni tanulással kiegészítheti és elmélyítheti az iskolai tananyagot. A multimédiás CD-k jó módszertani eszközt biztosítanak ahhoz, hogy az egyes diákok kulturális hátrányait csökkentjük. Az informatikai eszközök használatára a könyvtár *napi 5 órás nyitvatartási ideje alatt* lehetőséget biztosítunk.

A tapolcai Batsányi János Gimnázium könyvtárfejlesztési programja

2. A módosított program tételes költségvetése:		Fábián Pál–Deme László: Magyar helyesírási szótár	5900
2.1. A pályázaton elnyert összeg:	200.000 Ft	Kiss Gábor: Magyar szókinctár	4950
Önrész:	50.000 Ft	Kelecsényi László: Atlasz 8. Magyar Irodalom	3980
Összesen:	250.000 Ft	Tótfalusi István: Idegen szavaink etimológiai szótára	1483
2.2. Tételes költségvetési terv:		Tótfalusi István: Magyar szótörténeti szótár	1483
A dokumentumok megnevezése	Ár	Szegedy-Maszák Mihály: „A regény, amint írja önmagát”	550
I. Általános lexikonok, kézikönyvek		Pomogáts Béla: Szövegközelben	780
Magyar Nagylexikon 5.	5800	Összesen: 28.744	
Magyar Nagylexikon 6.	5800	III. Pszichológia, filozófia, szociológia	
Magyar Nagylexikon 7.	7100	Statt, David: Pszichológiai kisenciklopédia	1590
Magyar Nagylexikon 8.	7100	Boudon, Raymond: Szociológiai lexikon	2600
Magyar Nagylexikon 9.	7900	Hoppál Mihály–Jankovics Marcell: Jelképtár	1880
Magyar Nagylexikon 10.	7900	Atlasz 5. Pszichológia	3980
Magyar Nagylexikon 11.	8400	Összesen: 10.050	
Magyar Nagylexikon 12.	8400	IV. Pedagógia	
Összesen: 58.400		Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok	270
II. Magyar nyelv és irodalom		Zsidi Zoltán: Hagyjuk sorsára?	860
Balassa Anna: 66 híres magyar regény 6–12. o.	1498	Ranschburg Jenő: Pszichológiai rendellenességek gyermekkorban	550
Berkes Erzsébet: 7x7 híres mai magyar regény 6–12. o.	1120	Bagdy Emőke–Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában	270
Baka István: 88 híres vers a világirodalomból 6–12. o.	952	Oroszlány Péter: A tanulás tanítása	1980
99 híres magyar vers 9–12. o.	1798	Kron, Friedrich: Pedagógia	2800
Irodalomtörténeti atlasz	690	Jávor Éva: Drogcsapda	2400
Aczel, Richárd: Hogyan írjunk esszét?	1180	Összesen: 9130	
Fercsik Erzsébet–Raácz Judit: Kommunikáció szóban és írásban	730	V. Természettudományok	
Vasy Géza: Az 1945. utáni magyar irodalom alkotói 1.	790	Sárkány Péter–Dezső Ágnes: Középszintű matematikai lexikon	1500
Vasy Géza: Az 1945. utáni magyar irodalom alkotói 2.	860		

Atlasz 4. Matematika	3990
SH atlasz Fizika	1754
A technika krónikája	4950
Atlasz 2. Biológia	4980
Kontinensről kontinensre – Európa	6600
Kontinensről kontinensre – Afrika	6600
Kontinensről kontinensre – Észak-Amerika	6600
Kontinensről kontinensre – Dél-Amerika	6600
Kontinensről kontinensre – Ausztrália	6600
Kontinensről kontinensre – Óceánok és tengerek	6600
SH atlasz Ökológia	980
A Föld krónikája	3950
Magyar városok I–II–III.	12.000
Látnivalók Magyarországon	3990

Összesen: 77.694

VI. Művészetek, sport

A sport krónikája	3500
Végh János: Középiskolai művészeti lexikon	2200
A művészet története – A gótika	3590
A művészet története – A reneszánsz elterjedése Európában	3590
A művészet története – Romantika, realizmus, szecesszió	3590
Bernard, Edina: A modern művészet 1905–1945	2280
Wölfflin, Heinrich: Művészettörténeti alapfogalmak	1990

Összesen: 20.740

VII. Történelem

Az emberiség krónikája	7200
Atlasz 3. Világtörténelem	4980
Bebesi György–B. Turi Katalin: Történelem 40 tételben	1200
Fischer Béla: A megosztott világ	2900
Kéki Béla: Az írás története	1495

Összesen: 17.775

VIII. Informatika, könyvtárhasználat

SH atlasz Informatika	690
Dán Krisztina–Haralyi Ervinné: Bevezetés a könyvtárhasználat tanításába	2400
Horváth Tibor–Papp István: Könyvtárosok kézikönyve 2.	2480
Könyves Tóth–Katsányi: Információ – könyv – könyvtár 1–2.	2996
Seresné Barta Ibolya: Út a forráshoz 1.	350
Seresné Barta Ibolya: Út a forráshoz 2.	380

Összesen: 9296

IX. Szépirodalom

Pilinszky János: Összes versei	2200
Márai Sándor: Egy polgár vallomásai	780
Tamási Áron: Ábel	1980
Németh László: Iszony	550
Németh László: Gyász	500
Dsida Jenő: Légy már legenda	1250
Kányádi Sándor: Válogatott versei	990
Szilágyi Domokos: Válogatott versei	2500
Garcia Marquez, Gabriel: Száz év magány	1990
Golding, William: A legyek ura	480
Hrabal, Bohumil: Táncórák idősebbeknek és haladóknak	550
Nemes Nagy Ágnes: Összegyűjtött versei	1400
Vas István: Válogatott versei	2500

Összesen: 18.710

2.3. Összesítés:

Témakörök	Db	Ár
Általános lexikonok, kézikönyvek	8	58.400
Magyar nyelv és irodalom	16	28.744
Pszichológia, filozófia, szociológia	4	10.050
Pedagógia	7	9130
Természettudományok	15	77.694
Művészetek, sport	7	20.740
Történelem	5	17.775
Informatika, könyvtárhasználat	6	9296
Szépirodalom	14	18.170
Összesen:	82	249.999

A Veszprémi Középiskolai Kollégium könyvtárának bemutatása

A jelenlegi könyvtár működését 1997. január 1-jétől számíthatjuk: a három kollégium egyesítése nyomán a három könyvtár állományából alakítottuk ki (Bolyai, Eötvös, Teleki).

1. A könyvtár alapfeladata:

- gyűjtemények folyamatos fejlesztése, feltárása, őrzése, gondozása és rendelkezésre bocsátása;
- tájékoztatás nyújtása a dokumentumokról és szolgáltatásokról;
- az egyéni és csoportos helyben használat biztosítása;
- könyvtári dokumentumok kölcsönzése.

A könyvtár kiegészítő feladatai.

- könyv- és könyvtárhasználati foglalkozások keretében fejleszteni a tanulók önálló könyv- és könyvtárhasználati ismereteit;
- biztosítja más könyvtárak állományának és szolgáltatásainak hozzáférhetőségét (tájékoztatás, dokumentumok beszerzése igény szerint elsősorban a Megyei Könyvtár és a Megyei Pedagógiai Intézet könyvtárából);
- különféle könyvtári dokumentumok, segédesszközök biztosításával segítséget nyújt az intézmény programjainak szervezésében.

2. A könyvtári állomány és gyarapítása

Az állomány dokumentumszáma meghaladja a 7600 db-ot.

A dokumentumok a könyvtár alapfeladatait szolgálják: kézi- és segédkönyvek, házi és ajánlott olvasmányok, oktatást és nevelést segítő szakirodalom; illetve a könyvtár kiegészítő feladatait látják el (a tananyagon túlmutató ismeretszerzést célzó dokumentumok az egyéni érdeklődés, művelődés, szórakozás segítésére).

Az állomány gyarapítása folyamatos és rendszeres, elsősorban a Könyvtárellátó kiadványai alapján tájékozódva és válogatva.

A beszerzés módja	összege:	mennyisége:
Könyvtárellátó útján:	243.704 Ft	266 db
Bolti vásárlás:	41.068 Ft	27 db
Ajándék (Soros):	37.825 Ft	19 db
	322.597 Ft	312 db

Ebben a tanévben is a kézi- és szakkönyvtári állomány

gyarapodott nagyobb mértékben; a szépirodalmi részleg főként a kötelező és ajánlott irodalom példányaival bővült.

3. Könyvtárhasználat, olvasószolgálat

Könyvtárunk legfőbb feladata, hogy lehetővé tegye gyűjteménye használatát. Korlátozottan nyilvános könyvtár; használata a kollégium tanulói és dolgozói esetében megkötöttség nélküli, és a szolgáltatások igénybevétele díjtalan.

A könyvtárat a kollégium diákjai (egyetemisták és középiskolások), nevelői, adminisztratív és technikai dolgozói használhatják.

A könyvtárhasználat módjai: helybenhasználat, kölcsönzés, csoportos használat.

Az elmúlt tanév statisztikai adatai erről:

Kölcsönzés:

Középiskolás	egyetemista	felnőtt	könyvtárközi	összesen
906	81	106	11	1144
Egyéni helyben használó:				428
412	16			
Összes olvasó:				1575

Kölcsönzött könyvek száma:	1628
Olvasótermi használat:	750
Felnőtt kölcsönzés:	434
Könyvtárközi:	41

2583

4. Tárgyi feltételek:

Könyvtári állományunk törzsanyagát a Teleki kollégium könyvtára adta, így a jelenlegi könyvtár is ezekben a helyiségekben a „B” épületrészeiben található. (A „C” épületrész könyvtári helyisége raktári részlegként hasznosított.)

A „B” épületrészben két egyenként 20 m² alapterületű helyiség alkotja a könyvtárat.

Az első szobában zömmel a szépirodalmi művek kaptak helyet, a második szobában a szakirodalom és a kézikönyvek találhatóak. Itt került kialakításra az olvasótermi szolgálathoz szükséges hely is.

7. A pályázati program rövid ismertetése:

Könyvtárunk fejlesztése, a fejlesztés iránya

1. A könyvtár állományának folyamatos gyarapodása teszi szükségessé a férőhelyek bővítését. Mivel több helyiséggel nem számolhatunk, a meglévőkhöz kell a hely kihasználását bővíteni.

Az első szobában a könyvek nagy részét szekrényekben tároljuk, ami elsősorban helykihasználás miatt nem gazdaságos. Jóval több könyvet tudnánk elhelyezni, ha polcos rendszert alakítanánk ki. A helykihasználás mellett a szabadpolcos rendszer áttekinthetőbb, hozzáférhetőbb, kezelhetőbb a használóknak is.

2. A számítógép és tartozékainak elhelyezéséhez szükség lenne egy megfelelő asztalra. Jelenleg egy régi típusú íróasztal tetején került elhelyezésre.

3. A tanulók körében egyre gyakoribb az olyan jellegű feladat, melyhez a könyvtári dokumentumokból képeket, grafikonokat, táblázatokat, illusztrációkat, fotókat kellene felhasználni az adott témakör kidolgozásához. Ennek elengedhetetlen segítője a fénymásoló.

Ha a könyveket a polcos rendszeren tudjuk elhelyezni, annyi szabad hely szabadul fel, hogy mind a számítógépes asztal, mind a fénymásoló helyet kaphatna az első helyiségben.

Mindezekkel a könyvtár teljesebb körű szolgáltatását tudnánk biztosítani.

8. Részletes költségvetés

DOLOGI KIADÁSOK

Könyvtári polcok

7 db   96x155x25 cm   19 mm-es

	anyagköltség:	laminált lapból	120.000 Ft
	munkadíj:		240.000 Ft
Összesen:			360.000 Ft
Könyvtári asztalok			
7 db	egyszemélyes asztal 70x70		
	anyagköltség:		56.000 Ft
	munkadíj:		112.000 Ft
Összesen:			168.000 Ft
Székek			
7 db	á.: 18.000 Ft		126.000 Ft
Számítógép asztal			32.000 Ft
Összesen:			158.000 Ft
Összes dologi:			686.000 Ft

BERUHÁZÁSI KIADÁSOK

Fénymásoló   250.000 Ft

Kiadások összesen: **936.000 Ft**

ÚJ TOVÁBBKÉPZÉS

Olvasás és írás a kritikai gondolkodásért Reading and Writing for Critikal Thinking /RWCT/

A jövő polgárainak képzése új szemléletmódot, új stratégiakészlet alkalmazását igényli az oktatási szakemberektől. A fiataloknak egyre nagyobb szükségük van arra, hogy képesek legyenek bonyolult problémák megoldására, kritikus szemmel tudják szemlélni a világot, mérlegelni tudják a lehetőségeket és tudatos döntéseket hozzanak.

A 60 órás akkreditált továbbképzés célja:

Az interaktív csoportmunka módszereinek elterjesztése.

A továbbképzés feladata:

Olyan új eljárások megismertetése kipróbálása, amely a tanulókat a tudás aktív keresésére ösztönzi. A résztvevők megismerkednek a módszerek elméleti alapjaival, majd műhelyfoglalkozások keretében ki is próbálják az együttműködésen alapuló stratégiákat. Ezek közé tartozik az olvasáshoz, szövegfeldolgozáshoz kapcsolódó INSERT, fűrtábra, összekevert sorrend, megosztott napló stb., és az ol-

vasmányok között kapcsolatot teremtő eljárások: a mese-táblázat, olvasmánypárok stb. Megtanulhatják a résztvevők továbbá azt is, milyen módon állítható az írás a tanulás szolgálatába a T-táblázat, a Venn-diagram és hasonló gondolkodást segítő írástechnikák bemutatásával. Lehetőség nyílik a tanári kérdésekre, valamint a tanulói kérdésekre alapozott technikák megtanulására is.

A program a Nemzetközi Olvasástársaság, a Magyar Olvasástársaság és a Soros Alapítvány együttműködésével kialakított továbbképző rendszer. Az országban hét pedagógusképző intézmény oktatói vesznek részt ebben. Úgy a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Tanítóképző Főiskolai Kar oktatói is.

A győri továbbképzés felelőse: *dr. Varga I. Erika* főiskolai docens

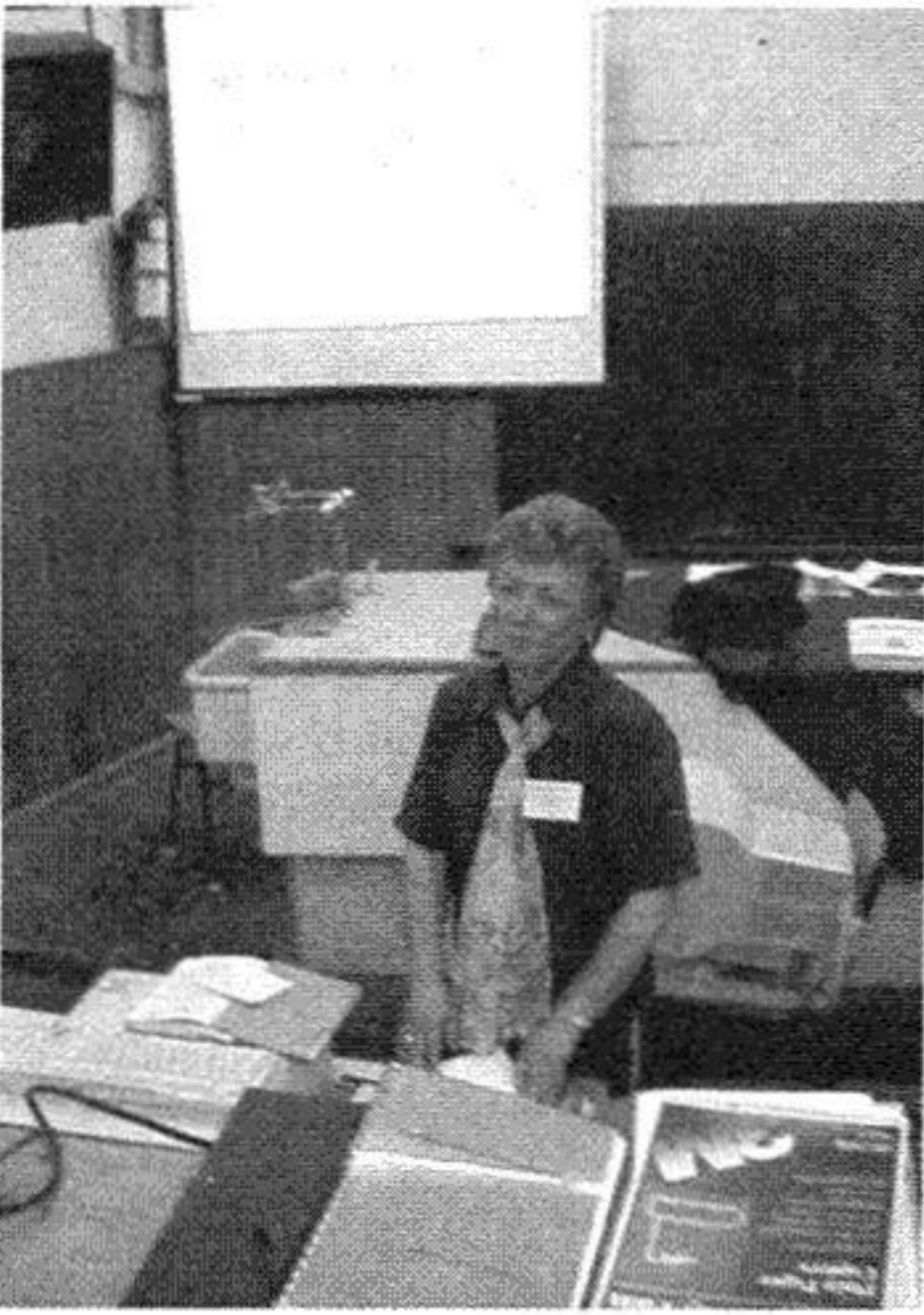
Minden további információ tőle megtudható. Telefonszám: 06/20/9649-480

„Iskola a könyvtárban, könyvtár az iskolában”

EMMER GÁBORNÉ

Magyar Könyvtárosok Egyesülete XXXIII. vándorgyűlése Nyíregyházán

„Iskola a könyvtárban, könyvtár az iskolában” címmel rendezték meg Nyíregyházán 2001. augusztus 9–11. között a Magyar Könyvtárosok Egyesülete XXXIII. vándorgyűlését.

Már hagyományosan forró nyári napon találkoztak a könyvtárosszakma képviselői a Nyíregyházi Főiskolán, ahol a programsorozat nyitásként átadásra került a főiskola könyvtárának informatikai rendszere.

„Egy régen megfogalmazott cél valósulhatott meg azáltal, hogy a Nyíregyházi Főiskola projekterve közel 50 millió forintot állami támogatásban részesült.” – olvasható a OM Sajtóközleményében, melyhez Környei László hozzátette:

„A XXI. század kőolaja az emberek fejében rejtőzködő tudás, melynek megszerzéséhez alapvető eszköz a könyvtár.”

Az informatikai hálózat átadásának szükségességére, igényére és hasznára vonatkozó adatokat sorolt fel a főiskola rektora, dr. Balogh Árpád.

A megnyitót és a sajtótájékoztatót követően plenáris üléssel folytatódott a seregszemle.

A konferenciát köszöntő vendégek egy-egy gondolata új és új vetületet adott az összejövetelnek.

1. Dr. Ambrus Zoltán, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnöke a könyvtár és iskola együvé tartozását emelte ki.
2. Környei László, az Oktatási Minisztérium képviselőjében az iskolai könyvtárak információközvetítő szerepéről, a könyvtárhasználatra nevelési feladatáról és a szükséges megújulásukról beszélt.
3. Dr. Helmezy László a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Közgyűlés elnöke a humán erőforrással való hatékony gazdálkodás fontosságát hangsúlyozta. Számára a konferencia szlogenjében az „iskola determináló szerepe” jutott kifejezésre.
4. Dr. Keresztes Szilárd megyéspüspök szerint a könyvtáros hivatása hősi rabszolga szolgálattal „megtanítani emberileg élni a könyvtárhasználót, elérni a sok olvasnivágyó ember örömét, megbecsülését.”
5. Csabai Lászlóné, Nyíregyháza Megyei Jogú Város polgármestere, büszkén számolt be 35.000 fiatal befogadó városa közösségformáló helyeiről, a könyvtárakról.
6. Dr. Balogh Árpád, a Nyíregyházi Főiskola rektora beszámolt az intézmény újonnan átadott informatikai rendszeréről.

A protokolláris első rész után Nakalka István tartott előadást Tanulás és könyvtár címmel.

„A könyvtárban mindig tanulás zajlik. A tanulás értelmezése azonban más a hagyományos és konstruktív pedagógiai értelemben. Az ismeretek átszármasztása jelent valódi értéket.”

A professzor felvetette előadásában az olvasás képességének, fejlesztésé-

nek lehetőségét, véleménye szerint „nem a képesség pártján, hanem a tudás oldalán kell állnia a könyvtárosnak is, aki egyéni fejlesztéssel segíti a tudás tartóoszlopát jelentő olvasás kialakulását.”

Az elméleti ismeretekben bővelkedő előadás után Vadné Kokovay Zsuzsa könyvtárvezető számolt be a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtárak Információs Rendszeréről.

A megyei, közgyűteményi és dokumentációs hálózatként egyszerre működő rendszer biztosítja a könyvtárhasználóknak, Interneten böngészőknek a felsőoktatási-, szak-, közművelődési- és az iskolai könyvtárak közös katalógizálását, kiadói adatbázisokhoz, központi pedagógiai szolgáltatásokhoz, helyismereti gyűjteményekhez való hozzáférést.

A plenáris ülés zárásaként díjak átadására került sor. A díjazottak:

1. Bakos Klára, a Zrínyi Miklós Hadtudományi Könyvtár munkatársa
2. Markela Károlyné, a MTA Politikatudományi Könyvtárának munkatársa
3. Padányi Emese, a Bács-Kiskun Megyei Könyvtár szolgáltatásvezetője
4. Pintér Ferencné, a FSZEK Zenei gyűjteményének vezetője
5. Hajnal Jenő, a zentai KAPOCS információs módszertani központ vezetője.

Az év ifjú könyvtárosa címet Lukácsné Varga Judit, a budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem könyvtárosa kapta meg.

A következő napon szekciókban folytatódott a munka. Szinte valamennyi „team” referátumaiban, hozzászólásaiban központi helyen szerepelt az iskolai könyvtárak ügye.

Talán a legmarkánsabban a „Pedagógia a könyvtárban – könyvtár a pedagógiában” címmel szervezett szek-

cióban volt érzékelhető az iskolai könyvtár fontossága. A gyakorlatias, frappáns előadások érdeklődő hallgatóságra találtak.

A „Tanulás a szakkönyvtárban” szekcióban

Bakos Éva, a Magyar Szabadalmi Hivatal könyvtárosa beszélt az olvasók képzéséről. A szabadalmakat, közlönyöket gyűjtő könyvtár használói feltalálók, szakértők, de vannak középiskolás diákok is, akiket az iparjogvédelem érdekel.

Dr. Nemes Erzsébet, a Központi Statisztikai Hivatal könyvtárosa értékes számadatokban mutatta be az iskola és könyvtár kapcsolatát. Érdekes adatként említette, hogy olvasóik 30%-a középiskolás vagy egyetemista, a legkülönbözőbb oktatási profilú intézményekben.

Ezután *dr. Nagy Zoltán*, az OSZK Mikrofilmtárának vezetője bemutatta büszkeségeiket. (*Kulcsár György*: Posszália: Alsólendvai prédikációgyűjtemény, a Komáromi Értesítőlapok, stb.)

Csik Tibor, az OPKM munkatársa a nevelés szakkönyvtárát használók felméréséről beszélt. Sajátos következtésként megállapította, hogy a pedagógusnak a tanításhoz nincs szüksége

szakkönyvtárra, de az információs műveltséget oktatással lehet elsajátítani.

Emmer Gáborné könyvtári szaktanácsadó, szakértő az „Az iskolai könyvtár a taneszközök szakkönyvtára az iskolában” címmel vázolta az iskolai könyvtár tipikus tulajdonságait, feladatait.

Mikulás Gábor könyvtári szakértő az információbróker vitatott szerepéről, munkájáról beszélt. Véleménye szerint a divergáló könyvtárosi tendenciák teret adnak a szociális munkás, az információs menedzser, önálló vállalkozóként dolgozó információbrókernek is.

A „*Könyvtárhasználók, tanárok képzése*” szekcióban általános problémaként szerepelt, hogy az egyetemi és főiskolai hallgatók nem tudják használni a könyvtárakat, a szakirodalmi segédleteket, nem ismerik a jegyzetelés tartalmi és technikai követelményét. Az előadók arról beszéltek, hogyan birkóznak meg ezzel a problémával, hogyan építik be tantervükbe, óraszámukba a leendő pedagógusok könyvtárhasználóvá képzését. Valamennyi könyvtárhasználati oktatást felvállaló felsőoktatási intézmény célja az, hogy a hallgatók biztos könyvtári tájékozódási képessége és igénye kifejlesztésével segítsék szakmai fejlődésüket.

Dr. Kovács Mária, a szombathelyi főiskola tanára invenciózus előadásában világosan meghatározta a könyvtárostanárok és a szaktanárok könyvtárhasználatra nevelési feladatait. A fenti intézmény akkreditált továbbképzésként megkínálta a szaktanárokat könyvtárhasználati szakmódszertani stúdióval, de hiába.

Több főiskolán összeállítottak jegyzeteket és együttműködnek a helyi közművelődési, illetve megyei vagy egyetemi könyvtárakkal, hogy a tanárképző intézményekben tanuló fiatalokat könyvtárhasználó tanárokká képezzék.

Bényei Miklós vezetésével a *Könyvtárosok és asszisztensek képzését* tárgyaló szekcióülésen *Dippold Péter* az általa vezetett Könyvtári Intézet tevékenységét mutatta be, ehhez kapcsolódott két munkatársának poszter-előadása is, mely az intézet oktatási, továbbképzési terveit szemlélte.

A felkért előadók történeti visszatekintés mellett a jelen helyzet bemutatá-

sával szóltak a képzés problematikájáról.

A Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán a tanító-könyvtárinformatikus képzés megvalósulását *Goda Éva* ismertette.

A Kaposvári Egyetem képviselői a könyvtáros képzés átalakult tananyag-tartalmáról (*Zellerné Klinger Jolán*), az iskolai könyvtári munka tanításáról (*Vörös Klára*), a történeti tárgyak szerepéről a könyvtár-informatikus képzésben (*Nagyné Mandl Erika*) adtak számot. A szekcióülést záró előadásán *Pap Miklósné* az asszisztensképzés nehézségeiről számolt be.

A szekciót jelentős számú érdeklődő könyvtáros választotta, az egyes előadások utáni hozzászólások a képzés jellegéből adódó problémákra világítottak rá.

A délután „műsorváltással” folytatódott. *Vadász János* a KKDSZ elnöke a közgyűjteményi dolgozók bérfejlesztéséről tartott tájékoztatást és fórumot.

2001. IX. 1-től 8500 Ft összeggel és 2890 Ft/fő járulékkal nő a teljes munkaidőben foglalkoztatott szakalkalmazottak bére.

A szakmai program zárásaként az MKE Gyermekkönyvtári Szekciója és a Könyvtárostanárok Egyesülete közös szervezésében kerekasztal-beszélgetésre került sor a főiskola könyvtárában.

A nagyszámú közönségnek *Kucska Zsuzsa*, a Gyermekkönyvtári Szekció vezetője és *Varga Zsuzsa*, a KTE elnöke vázolta szervezetük „Olvasás Éve” programját, majd a résztvevők kiegészítették a saját ötleteikkel.

Állományfejlesztés, író-olvasó találkozó, versenyek, könyvcsomag átadás, beszélgetés, olvasótábor egyaránt szerepel a könyvtári programokban. Tanulság: a könyvtárosok tele vannak ötletekkel, melyekhez koordinátorra, pénzre van szükségük, illetve várják a központi programok meghirdetését.

A szakmai munka fáradalmait az esti baráti találkozón és a másnapi kirándulásokon pihenhették ki a résztvevők, bízva abban, hogy 2002-ben Budapesten, az OSZK megalapításának 200. évfordulóján „A nemzet könyvtára” szlogennel megrendezésre kerülő 34. vándorgyűlésen folytatják a munkát.

Varga Zsuzsa (Székesfehérvár) multimédiáról szóló előadása sajnos technika nélkül maradt.

Egy iskolai könyvtáros egy napja

(2001. május 29. kedd)

TÓTH JÓZSEFNÉ

8 ÓRA. Ma korábban kezdem a napot, mert olyan sok elmaradásom van, amit szeretnék elvégezni, no meg elhátároztam, hogy a mai nap eseményeit leírom.

A portán összeszedem a napilapokat és indulok a könyvtár felé. Az előtérben már 10-en várnak és kitörő örömmel fogadnak. Ez mindig meg tud hatni, természetesen most sem zárom be az ajtót és a 10 órától való nyitva tartást ismét nem tartom be. Ugrott az elmaradt munka pótlása, mert máris zúdítják rám a kéréseket:

– Középkorral kapcsolatos irodalmat tessék nekem ajánlani!

– Ez tág fogalom, kicsit bővebben ..., melyik tanár kéri ... – kérdezgetem.

– Valami érdekességet, mert azt szereti a tanár úr.

Rövid keresgélés után kezébe adom *Hegedűs Géza: A szent doktorok tudománya* című könyvet, ami elég kisméretű ahhoz, hogy felkeltse az érdeklődését, de, belül egy kicsit sok a betű, ami rögtön el is veszi a kedvét. Amikor biztatom, hogy nézze meg a tartalomjegyzéket és válasszon ki egy fejezetet, akkor már felcsillan a szeme és egy 20 oldalas témát ki is választ.

Jöhet a következő kérdés. A feltevője már nagyon haragos, mert soknak találta az időt, amit a társával eltöltöttem.

– A bibircses nyírről írok pályamunkát, és képet keresek erről a fáról, tessék nekem segíteni!

Első hallásra egy kicsit megijedek, de egy mély levegővétel után az 580-as szakjelzetű könyvek közül kiválasztom a Fák és cserjék címűt, aminek a névmutatóját felütve a nyírnél első a bibircses 14., 28., 29., 188., 189. oldalakon meg is találjuk a keresett képet. Sajnos színes fénymásoló nincs a könyvtárban, így egy napra kölcsönadom a kézikönyvtári könyvet.

A könyvtárat sokat látogató történelem tanár közli velem azt az észrevételét, hogy napok óta nem találja a Magyarok Európában című könyv III. kötetét.

Az asztalommal szemben a harmadik polc közepén lenne a helye, de ott valóban csak az első és második kötet van. Egy pillanat alatt sok minden meg

fordul a fejemben, de ahogy közeledek a polcokhoz, két sorral lentebb megtalálom a régóta keresett könyvet. Hogy került oda?

Mindegy, fő, hogy megvan.

9 ÓRA. Egy kerek képű (talán 10. osztályos) fiú határozott léptekkel közeledik felém:

– D. Zs. tanár úr küldött, hogy kérjek egy nyelvtankönyvet.

– Melyiket? – kérdezem, mert van vagy 3 féle.

– Azt a keménykötésű kékes-zöldet – válaszolja.

Így teljesen világos, hogy *Szende Aladár: A magyar nyelv tankönyve középiskolásoknak* a kért könyv. Megyek a polchoz, szerencsére van bent belőle 1 példány. Már vinné is, de figyelmeztetem a szabályra, hogy az órára vitt könyveket, a gyorskölcsönző füzetbe be kell írni. Egy kicsit tétovázik, úgy látszik először hallott erről, így elmagyarázom, hogy ki kell tölteni a dátum, cím, leltári szám, aláírás rovatokat. Megtörtént.

Angol–magyar szótárakért jön három 11. osztályos fiú. Ők már nagyon határozottan teszik a dolgukat, hiszen harmadik éve teljesítik ezt a megbízást. Most 15 példányt visznek el dupla órára. Kettő a hordár, egy az adminisztrátor.

A háttérben zajlik az ÉLET:

– Hatan a számítógép körül tömörülnek. Őket még nem láttam ilyen környezetben. Megkérdezem, hogy elmaradt az órájuk? Jól gondoltam. A „számtek” tanár küldte őket a könyvtárba. A többiek leckét írnak, beszélgetnek (ami időnként elég hangosra sikeredik.) Az egy internet csatlakozással működő számítógép törzshasználói türelmesen sorakoznak.

A várakozók viselkedése megérne egy külön tanulmányt. Unalmuk úzésére, a számítógép közeli asztalra csalinak mindig teszek egy-két újságot. Pl.: a Népszabadság, Computer technika mellékleteit, az Ifjúsági Magazint, a Tudás Fája című lapot. Van aki belebele lapoz, de a lányok többsége ilyenkor nézi meg Krúdy Álmoskönyvéből, vagy az Álomfejtők Nagylexikonából, hogy mit jelent az éjszakai álmuk. A fi-

úk pedig a Guinness Rekordok könyveit nézegetik.

Az egyik asztalnál földrajz érettségi felkészítőt tart a tanár. Ennek is megvan a maga hangszintje. Velük nincs semmi tennivalóm, csak az atlaszokat kéri tőlem, azután az elsős, majd pár perc múlva a másodikos földrajz-könyvet és végül a gazdaságföldrajzzal foglalkozó új tankönyvet. Ha mindezt egyszerre teszik, akkor több időm jutott volna a két volt diákkal beszélgetni, akinek rosszul esett, hogy mindig felugrálok és nem hallgatom folyamatosan az érettségi utáni élettörténetüket.

Telefonhoz hívnak (a gazdasági hivatal egyik dolgozója az áldozat, akihez kapcsolják a hívásaimat és ő az ajtón belépve int nekem, én szaladok. Nem túl nagy a távolság, de az új hívók mindig csodálkoznak, hogy nem közvetlenül nálam csöng a telefon.) a Pedagógiai Intézettől hívnak, hogy telefonon is megerősítsék a meghívást a megyei pedagógusnapra. (Akit ide hívnak annak ez erkölcsi dicsőség, mert abban biztos lehet, hogy dicséretet, jutalmat itt nem osztanak.) A meghívást megköszönöm és elmegyek, mert jó találkoznai a többi megyei szaktanácsadóval, akikkel már több tanfolyamon, tréningen együtt voltam, némelyikükkel barátságot is kötöttem. A probléma csak az, hogy egyszemélyes könyvtáram erre a napra kire bízom? (Ez mindig nagy lelki-furdalást okoz nekem, igazgatóhelyettesünk elfogadó hozzáállása egy kicsit megnyugtat. A helyettesítő kollegákat óránkénti váltással beosztja ügyeletre. Remélem azal is tisztában van, hogy innentől kezdve az egy személyi felelősség nem érvényes.)

Mire visszaértem a telefonálásból már hárman vártak.

10 ÓRA. Hivatalosan most kellene kinyitnom a könyvtárat.

– A Nobel-díjas magyar fizikusokról kellene rövid életrajz és fénykép.

– Ennek a kérésnek örülök, mert már egy hete jelentkezett az első „fecske”, akit kifaggattam a feladatról és tőle megtudtam, hogy ezt az osztályban sokan fogják kérni, mert a fizika jobb osztályzatnak feltétele ez a gyűjtő

munka. Így már készenlétben állt három könyv (Bödök Zsigmond: Nobel-díjas magyarok, Ribár Béla: Híres magyar tudósok, A Nobel-díjasok kislexikona) amiből fénymásolni szeretnének, de sajnos nincs ott a portán a néni, így szépen kérnek, hogy a könyvtári (titkárságról ide irányított, oda természetesen az újat tették) gépen húzzuk le azt a pár oldalt, természetesen az én segítségével.

– Tintoretto-ról keresünk valamit – mondja a következő ijedt tekintetű leány, akit leküldtek a német órától, mert a fordításban róla olvastak és ő nem szerepel a művészettörténeti tantervben, így gyors utánanézésrel szereznek róla információt.

Be kell látnom, hogy nagyon hiányos a műveltségem, mert legalább kétszer visszakérdeztem, mire egy kicsit képbe kerültem és levettem a polcra a Művész Lexikon 4. kötetét, ahol a 672. oldalon bőséges leírást találtunk. Ennek én nagyon megörültem, de a kérő leány nem, és rögtön feltette a kérdést: – Nincs valami rövidebb? Rábeszélem, hogy vigye el ezt, mert mire rövidebbet találunk vége lesz az órának.

11 ÓRA. Nyolc angol szótárért jöttek, de azt az újabb fajtát kérik. Megtaláltuk, beírják, elviszik.

Két tanár jön, a Nemzeti Sportot és a Népszabadságot keresik. Nem találják. A helyén volt. Egy tanárnő a Felsőoktatási Tájékoztatót kéri, egy másik Mikszáth: Gavallérok-at. Ezt sajnos nem találom, pedig már három lehetséges helyen is megnéztem. (Egy-egy nem teljesített kérés olyan nyugtalanító tesz, hogy órákig töröm a fejem a megoldáson.)

Az igazgatóhelyettes asszony keresi a Magyar Közlönyt, mert még mindig nem jelent meg a tanév rendje, pedig ezt már tudni kellene. Elszaladok a napi postáért, mert ma még nem hozták el. Valóban van egy „Mikulás csomag” (így hívjuk a Könyvtárellátótól jött piros műanyag csomagot.) Kibontom. Benne van a heti adag: Élet és Irodalom, Élet és Tudomány, HVG, Köznevelés, 168 óra, de közlöny egy szál se. Csalódottak vagyunk. Átad egy Magyarok Krónikája vastagságú anyagot, hogy találjak neki valami jó helyet, ahol minden érdeklődő hozzáférhet. Ez a Comenius 2000 Minőségbiztosítás dokumentációja. Megkér arra, hogy a legutóbbi Comenius klubfoglalkozáson

kiállított szakkönyvekről készítsek már egy jegyzéket. Legalább 30 könyvet szedtem össze akkor. Természetesen ezekről szakszerű bibliográfiát fogok készíteni. (Megjegyzés: gimnáziumunk a Comenius II-es fokozatán dolgozik. A minőségfejlesztési csoportnak kezdetől fogva tagja vagyok. Ez a feladat sok időt igényelne.)

A heti lapokra már többen is lecsapnának, de amíg nem veszem ideiglenes nyilvántartásba, addig nem engedem elvenni az asztalomról. Gyorsan lebélyegezem, előveszem a kartonkákat, beírom a folyóirat számát és már vihetik is olvasni. Tulajdonképpen örülök az érdeklődésnek, de ha a nyilvántartással egy időben nincs alkalmam legalább belenézni ezekbe a lapokba, akkor mindig kimaradok valamiből, amit pedig nekem tudni kellene.

Egy kolléganő egy kis „harapnivalóért” jön. Az mindig van, mert kell az energia nekem is és örülök, ha ilyen kéréseket is tudok teljesíteni.

Most valami nem kívánt helyzet lehet a tanárban, mert egymás után jönnek a kollegák. Ez volt az első gondolatom, de máris szégyellhetem magam mert az egyik naplóval érkező kolléganő a forgalmat látva megjegyzi: – Látod, nincsenek negyedikesek, több az időnk, ezért látsz többet bennünket. (Hát igen ... kötelező óraszám heti 20, ami szeptembertől 22 lesz.)

Ketten naplóval és dolgozatokkal elvonulnak, még az ajtót is becsukják, jelezve ezzel azt, hogy nyugalomra vágnak. Én megteszem ami tőlem telik, de a könyvtári alapzaj ellen sajnos még nem találtam ki az elhárítási technikát. (A könyvtárban való uzsonna fogyasztás ellen bejött az, hogy az iskolaujságban közzétettem kínrímemet:

„Ki itt belépsz, hagyj fel az evéssel, a tudás morzsáit gyűjtögesd, érdeke e kevéssel.”)

Most különösen nehéz lesz csendet tartani, mert kezdődik a nagyszünet. Ez az igazán forgalmas időszak, erre aztán lehet gyűjteni az erőt. A 20 percben szeretnének elintézni minden könyvtárral kapcsolatos feladatot. Erre a helyzetre is van intelmem:

„A könyvtárra és a szerelemre idő kell, mert ha elkapkodod, nem azt kapod amit vársz!”

Többen a nyári szünetre szeretnének

egy-két kötelező olvasmányt kölcsönvenni, ezt minden évben megoldjuk.

Egy könyvtárban járatos 11. évfolyamos leány segít megkeresni a könyveket, sőt a kölcsönzési beírást is elvégzi, így velük nem sok dolgom van.

A rajz órára reneszánsz kori festmény elemzéséhez gyűjtögetők kiszolgálása már rutin feladat. A pedagógusnapra verset keresni, bizony már nehezebb. Próbálom is lebeszélni a szavalóversenyt nyert leányt. Arra biztatom, hogy a legkedvesebb versével köszöntse a tanárokat, nem baj ha nem alkalmi verset keres. Kicsit még bizonytalanodik, de úgy látom elfogadja a tanácsomat.

Két negyedikes, akik már érettségi szüneten vannak, hoznak vissza könyveket. Nagy táskával jönnek, és sejtelmesen mosolyognak. Hoztuk a bűneinket – mondják. Olyan újságok, könyvek kerültek elő, amiket nem az el tulajdonítás szándékával vittek el, csak gyorsan és nagyon kellett, véletlenül náluk maradt stb. Bűnösségük enyhítésére hoztak egy-két tankönyvet ajándékba. Ambivalens érzések keveregnek ilyenkor bennem, de felükerekedik az ősbizalom, megköszönöm az ajándékot és örülök a már elveszettnek hitt könyveknek. (Megjegyzés: a könyvek biztonsága örök problémám, az „eltűnt könyvek” legtöbbször visszatalálnak, de ha nem? Az állományellenőrzéssel járó igen sok munkát elviselhetőbbé teszi a keresem-megtaláltam izgalma-öröme, de a végső jegyzék sem mondható lezártnak.)

13 ÓRA. (A hetedik óra vége közeledik, ilyenkor még várható nagyobb forgalom)

Ez a nap a megtérő bűnösök napja, ugyanis jött K. Gabi, aki 7 éve érettségizett és az utolsó tanítóképzős évében kölcsönkérte a Pedagógiai Lexikon mind a négy kötetét. Nagyon kedves diák ő nekem. Tagja volt az utolsó pedagógiai fakultációs csoportomnak. Nagyon megörülök neki, és a könyveknek is. Szerencsére a könyvtárban dolgozóknak most nincs szüksége rám, így tudunk egy jót beszélgetni. Megerősödik bennem az a tapasztalat, hogy a komoly gondolkodású, értelmiségi nők partnerkapcsolata, párválasztása válságba van. Nagyon jó volt látni, hallgatni őt életről, munkáról, céljairól. Ettől az élménytől új erőt kaptam.

Szükségem is van rá, mert kicsöngetés után megindul a kérések özöne.

V.-né M. A hétvégén Bécsbe megy a kézilabdás csapattal, és bécsi útikönyvet kér. Amíg megyek a kb. 20 lépésre levő polchoz, addig drukkolok, hogy a kettő közül legalább az egyik bent legyen. Jól drukoltam. Kikölcsönzi és pár szót váltunk az érettségi előtt álló lányáról.

Sz. M. visszahozza a hétvégére kölcsönvett újságokat, újabbakat keres és felteszi a kérdést:

– Nincs valami jó könyved? Közösen azért mindig találunk egy-két jónak ígérkezőt. Cigizni hív, de most éppen a leszokás stádiumában vagyok, és büszke vagyok magamra, mert tudok nemet mondani.

Tamás és Ági, a két könyvtárnyűvő

jön fáradtan, sápadtan. – Elmarad a nyolcadik óra, de itt maradunk, mert fél háromkor kezdődik az énekkar. Elvonulnak a könyvtár végében lévő fofolekhöz és relaxálnak. Csak ülnek elterülve, néznek ki a fejükből.

Az ám! Ma délután az énekkari parókírozók is jönnek, akik közül 2–3 számítógépes levelezését bonyolítja, 1–2 beszélgetni akar, többen készülnek másnapra, és vannak akik a könyvtári feladatukat erre a napra teszik. Az utóbbiak kéréséből, csak röviden:

– A Rubikon és História folyóiratokból kell keresnünk cikkeket a történelem órára.

– Fizika órára kell keresnünk ...

– A modern festészethez kell gyűjtenünk ...

Az igazgató bemutatója az angol tanári állásra jelentkező kolléganőnek a könyvtárat (meg engem), ő elmegy, mi beszélgetünk.

R. Éva az egyik városi iskola könyvtárosa hozta a gyűjtőkori szabályzatát és a szakértésre való felkérést. Vele is kell beszélgetnem!

15.30. Ma már csak az a kislány ül az Allport: A személyiség alakulása c. könyv fölött, aki szinte minden nap ezt teszi, mert 4 órakor indul a busz ...

Ma sem csináltam semmit ...

Tóth Józsefné

könyvtárostanárnő

Kecskemét, Bolyai János Gimnázium

Mi vagyok én?

Ebben a tanévben leggyakrabban ezt a kérdést tehetném fel magamnak: Mi vagyok én?

De gyorsan tisztázom is: iskolai könyvtáros, magyartanárnő és drámapedagógus. Nagyképűen azt is mondhatnám, olykor pszichológus vagy pótmama. Tudom, hogy mindegyik szerepemnek meg kell felelni, mert ez belső kényszerem is.

Mindannak, amit a bevezetőmben írtam, az a háttere, hogy az idén függetlenített könyvtáros lettem. Azaz: elbúcsúztattam a csodálatos 8. osztályomat, nem tanítom már a magyar nyelv és irodalmat, se az angolt. Ebben a félévben van összesen heti két drámaóra az 5. osztályban. Tudom, hogy hiányozni fog az osztályfőnökség. Természetes, szép, félelmetes és őszinte tanár-diák viszony volt az osztályommal, amely bizalomra épült.

Még csak két nap telt el az új tanévből, de 8–10 régi tanítvány itt tolong a könyvtárban, hogy beszámoljon az új iskoláról, hogy bemutassa az új osztálytársat, vagy emlegesse a közös élményeket.

Nem tagadom, nekem ezt fel kell dolgoznom, hogy az arány eltolódott. Az Olvasás Éve ürügyén belevetettem magam a munkába már júliusban. Nekiláttam az ötletek összegyűjtésének, szponzorok keresésének.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 33. vándorgyűlésének kerekasztal-beszélgetésén erről részben beszámoltam. Kampány ide vagy oda, itt, ebben a kis iskolai könyvtárban (Nyíregyházától 4–5 km-re, 400 gyerekkel) gazdag állomány várja a gyerekeket.

A tehetséges rajzoló, kollázskészítők kedvenc helyi költők verseihez készítenek majd illusztrációkat. Az élő finn testvérvárosi kapcsolatunk tiszteletére Kalevala-versmondóversenyt, a tehetséges, már győztes verselőknek fesztivált rendezünk.

A hangosolvasási-versenyt a nagyobbaknak Krúdy-novellából, a kisebbeknek mai írók meséiből hirdetjük meg. Nemcsak az a cél vezérel, hogy a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei költők és a mai írók műveit minél szélesebb körben megismertessem, hanem az is, hogy a gyerekek képesek legyenek saját olvasatukat, önálló véleményüket és fantáziájukat a nagyközönség és a

szakavatott zsűri elé vinni. Az alkotás öröme túl a megméretetésre, a siker megélésére, ötletük elfogadtatására is képesek legyenek.

Már hagyomány, hogy 7–8. osztályos tanulóknak meghirdetjük a novellapályázatot. A beérkező műveket Jánosi Zoltán író bírálja el.

A könyvtárban működő drámacsoport gondoskodik a szórakoztatásról. Bemutatják Lázár Ervin: Vacskamati virágja című meséjéből készült pódiumjátékot, amit magam rendezek.

Az is hagyomány, hogy András napon elkezdődik itt, a könyvtárban az adventi készülődés. Koszorúkészítés, karácsonyi zene, vers és mese hallgatása, majd pedig fenyődísz- és képeslapkészítés segíti a meghitt ajándékozást, az ünnepre való készülődést.

Itt a hangnem mindig emberi, a hangulat könyvtárhoz méltó, a gyerekek szeretetet és segítséget kapnak.

A rendhagyó irodalomórák valóban nem szokványos tanórák, nemcsak a más léghő és a számonkérés hiánya miatt, hanem a szerepbe lépés, a játék miatt.

Már az 1. osztályosok első könyvtári óráján megtörténik a varázslat. A már olvasni tudó apróságok tavaszt idéznek, virágok lesznek, életre kelnek, vágyakat fogalmaznak meg. (Egy példa: „Kék rózsá lennék a nagyapám sírján, ami soha nem hervad el.”)

Megnyerni őket, ez az, ami fontos. Utána jöhet a többi.

Ha már a könyvtári munka és a hagyományos tanítás egyensúlya papíron felbomlott, a gyakorolt szerepekkel (könyvtáros, magyartanárnő, drámapedagógus) harmóniába hozom, hogy a lelki békém is helyre álljon.

Az a sok titok, vigasz, meghallgatás, ami ideköt olyan gyerekeket is, akik nem szoktak vagy nem szeretnek olvasni, talán a könyvtár új funkcióját jelenti. Erre is készen állok.

Nyíregyháza, 2001. augusztus 31.

Abonyiné Antal Anna

Kertvárosi Ált. Isk.

Nyíregyháza

TANKÖNYVFESZTIVÁL – 2001.

A Könyvtárellátó Kht. által működtetett Kódex Könyváruházban öt évvel ezelőtt alakult meg Magyarország legnagyobb és teljes választékot kínáló tankönyvcentruma. Az áruház munkatársai a Tankönyvesek Országos Szövetségével (TANOSZ) és a Tankönyves Vállalkozók Testületével együttműködve elhatározták, hogy az **Olvasás Éve tiszteletére az idei tanévnnyitó alkalmából augusztus 30-tól szeptember 12-ig Tankönyvfesztivált szerveznek.**

A fesztivál megnyitását *dr. Pálinkás József*, oktatási miniszter köszöntötte a kiállítókat, a sajtót, a közönséget. Megnyitó beszédében fontosnak tartotta a tankönyvet az életben való eligazodás, az információ megtalálása és megértése érdekében. Néhány gondolattal elemezte a tankönyvpiac helyzetét, ahol minőségi tankönyvekre van szükség.

„A minőségi tankönyv kedves, jó, gyermekközpontú tankönyv.

Fontos a tanulónak, mert elérhető benne a tudás, és differenciált igényeket elégít ki. Alapvető, igazi, megbízható elemi tudást a tankönyvekből szerzi meg a diák, tehát bízni kell a tankönyvben. Rendteremtő, útmutató és tanulásra motiváló feladatokat ellátó jó tankönyv a tanárok munkáját vezeti, irányítja, inspirálja, szabályozza.”

2001/2002-es tanév egyben az Olvasás éve is. Az írásbeliség, az olvasásértés nagymértékben a tankönyveken alapul, tehát a tankönyvtámogatások további emelésével, a tartalmilag tartós tankönyvek kiadásával, új tankönyvkészítési technikák meghonosításával segítik a kiadók, terjesztők az olvasásfejlesztést.

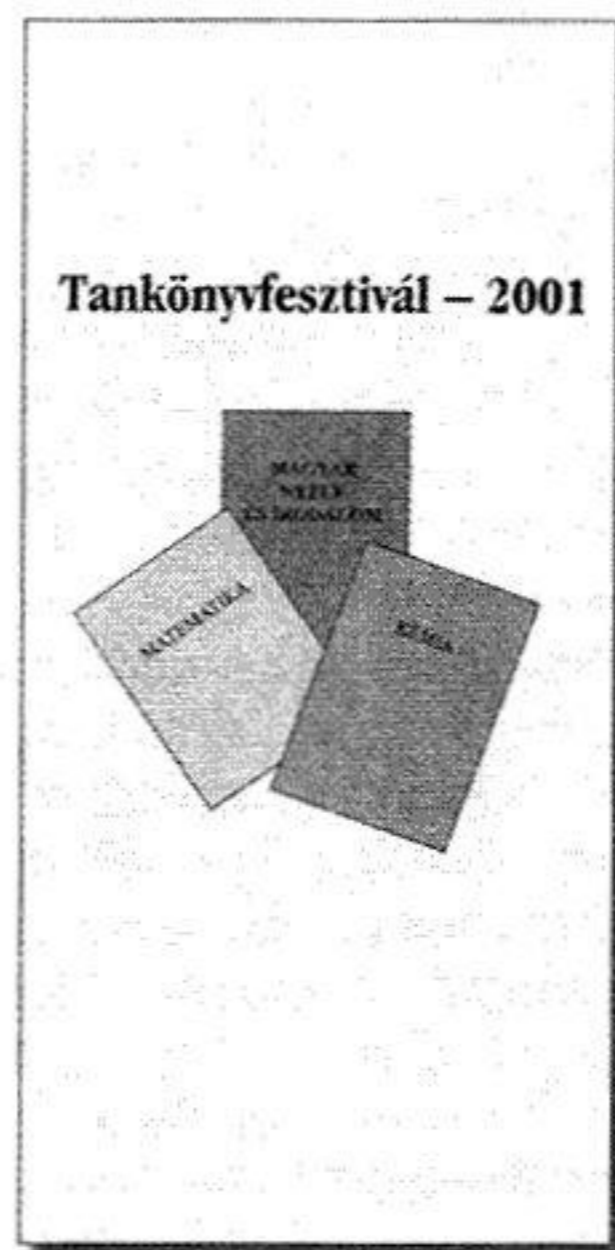
A tankönyvpiac nyertese a gyerek – gondolattal nyitotta meg *dr. Pálinkás József* a tankönyvfesztivált 2001. augusztus 29-én.

A házigazda Könyvtárellátó Kht. nevében *dr. Maróti Istvánné* röviden szólt intézménye tankönyvpiacot érintő tevékenységéről, a tízéves Kellőről.

„A magyar könyvpiac sajátosságai az utóbbi években jelentősen átalakultak. Az 1996-ban éves átlagként megjelent 4100 cím mára több mint duplájára emelkedett: jelenleg évi 8–9000 cím

megjelenésével számolhatunk és ezzel párhuzamosan jelentősen lecsökkent a megjelent művek darabszáma. A kiadók átlagosan kb. 2000–2500 példányban jelentetik meg könyveiket, s szükség esetén azokat egy-két hónapon belül (esetleg többször is) újra nyomtatják. E gyorsulási folyamatra a Könyvtárellátó tudatosan felkészült: stabilizálta az Internetes rendelés lehetőségét, a kiadóktól jelentős példányszámokat vásárol fel már a könyv megjelenésének időpontjában (kockáztatva, hogy a könyvtárak mégsem rendelnek annyit egy műből, mint amennyit a beszerzést végzők prognosztizálnak) és átszervezte (egyszerűsítette) a könyvek kiszállítási folyamatát. Ehhez jelentős összegeket költött fejlesztési beruházásokra.”

Majd *dr. Szórá Ilona*, a Tankönyvcentrum vezetője ismertette a fesztivál programját.

A rendezvény időtartama alatt **minden tankönyvet megjelentető jelentős kiadó** egy-egy napon lehetőséget kapott arra, hogy kiadványait népszerűsítse a vásárlók körében, és munkatársai konzultáljanak az érdeklődő pedagógusokkal, könyvtárosokkal, szülőkkel és tanulókkal. A könyváruház biztosította azt is a kiadók számára, hogy az adott napon egy kirakati részt saját maguk rendezhessenek be.

A szervezők szándéka az volt, hogy

ez a fesztivál egy olyan szakmai fórum legyen, ahol nemcsak a látott eredményekről, a könyvek szakmai értékéről, a tankönyvkiadás- és terjesztés örömeiről és gondjairól beszélgethetnek az érdeklődők, hanem vállalkozhatnak olyan kérdések megválaszolására is, hogy pl. a XXI. században, az informatika világában mi lehet a szerepe a tankönyveknek. Reményeik szerint **ez a fesztivál lehetőséget adott arra, hogy a pedagógusok és a szülők elmondhassák véleményüket és kívánásaikat közvetlenül a tankönyvek készítőinek.** Bízunk abban, hogy **ez a fesztivál segítette valamennyi résztvevő szakmai tevékenységét**, hogy tájékozottabban és az első kézből kapott információkkal eredményesebben végezhesék munkájukat.

A fesztivál ideje alatt:

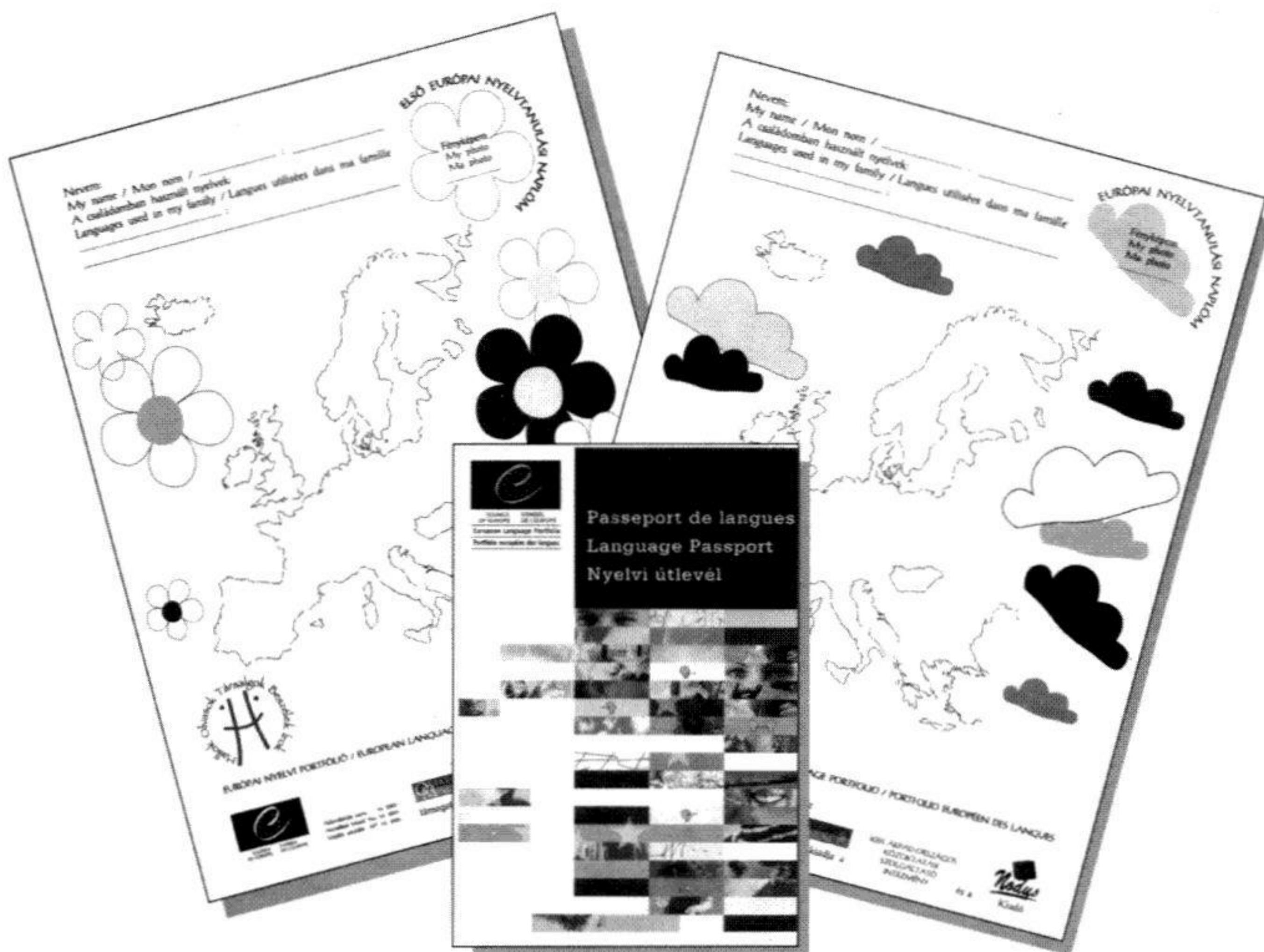
- Naponta voltak előadások, fórumok az olvasásról, a tanulásról, a tankönyvírásról,
- Minden tankönyvet 10%-os engedménnyel árusítottak,
- A kiadók felajánlásai alapján a vásárlók különböző további kedvezményeket kaptak,
- A tartalmas és szép kivitelezésű tankönyvek elismerésére Fesztivál Díjat alapítottak, melyet a vásárlók szavazatai alapján osztottak ki.

A szakmai zsűri díját és a közönségdíjat egyaránt a Cartographia Kiadó Irodalomtörténeti atlasza nyerte el. A közönség szavazatai alapján az Apáczai Kiadó Hétszínvarázs 2. o. olvasókönyve kapott még elismerést.

A szeptember 12-én lezárult fesztivál mérlege pozitív volt, hiszen a 14 nap alatt kiadó, tankönyvíró, pedagógus, gyerek, szülő találkozhatott itt egymással. A szervezők szándéka jövőre ismét megszervezni e fórumot, de más időpontban és rövidebb intervallumban sűrűbb programrenddel, a pedagógusok szakmai szervezetei, egyesületi segítségére támaszkodva.

Emmer Gáborné

EURÓPAI NYELVTANULÁSI NAPLÓ

2001. szeptemberében készült el a Kiss Árpád Országos Közoktatási Szolgáltató Intézmény szakmai koordinálásával, az Oktatási Minisztérium támogatásával az életkorokhoz kapcsolódó más nyelvezetű és tartalmú három magyar változat, amelyeket az Európa Tanács 2001 tavaszán akkreditált.

Az általános és középiskolás Naplók kiadását az **Oktatási Minisztérium** támogatta, így azok az alábbi árakon szerezhetők be.

Általános iskolás változat	913 Ft
Középiskolás változat	970 Ft

A Felnőtt változat 1.692 Ft-os áron kapható.

A pedagógusok részére készült egy tanári kézikönyv, mely nagyban segíti a Nyelvoktatási Naplók használatát.

A tanári kézikönyv 440 Ft-ba kerül.

10 db megrendelése felett a postaköltséget is a kiadó fizeti.

A megrendeléseket az alábbi címen várják:

Írásban: **NODUS Kiadó** 8201 Veszprém, Pf. 201.
E-mailen: oktker@sednet.hu, Telefaxon: 88/421-080-as számon.

Új mesevetélkedő az ajkai gyermekkönyvtárban

TÁLTOSPRÓBA

címmel

2 – 5. osztályos tanulóknak

Kedves Gyerekek!

A vetélkedő 3 fordulóból áll, havonként kell az új próbákat teljesíteni.

A feladványokat a magyar népmesekincs gazdag tárházából merítettük, nagy mesegyűjtőink köteteiből válogatva.

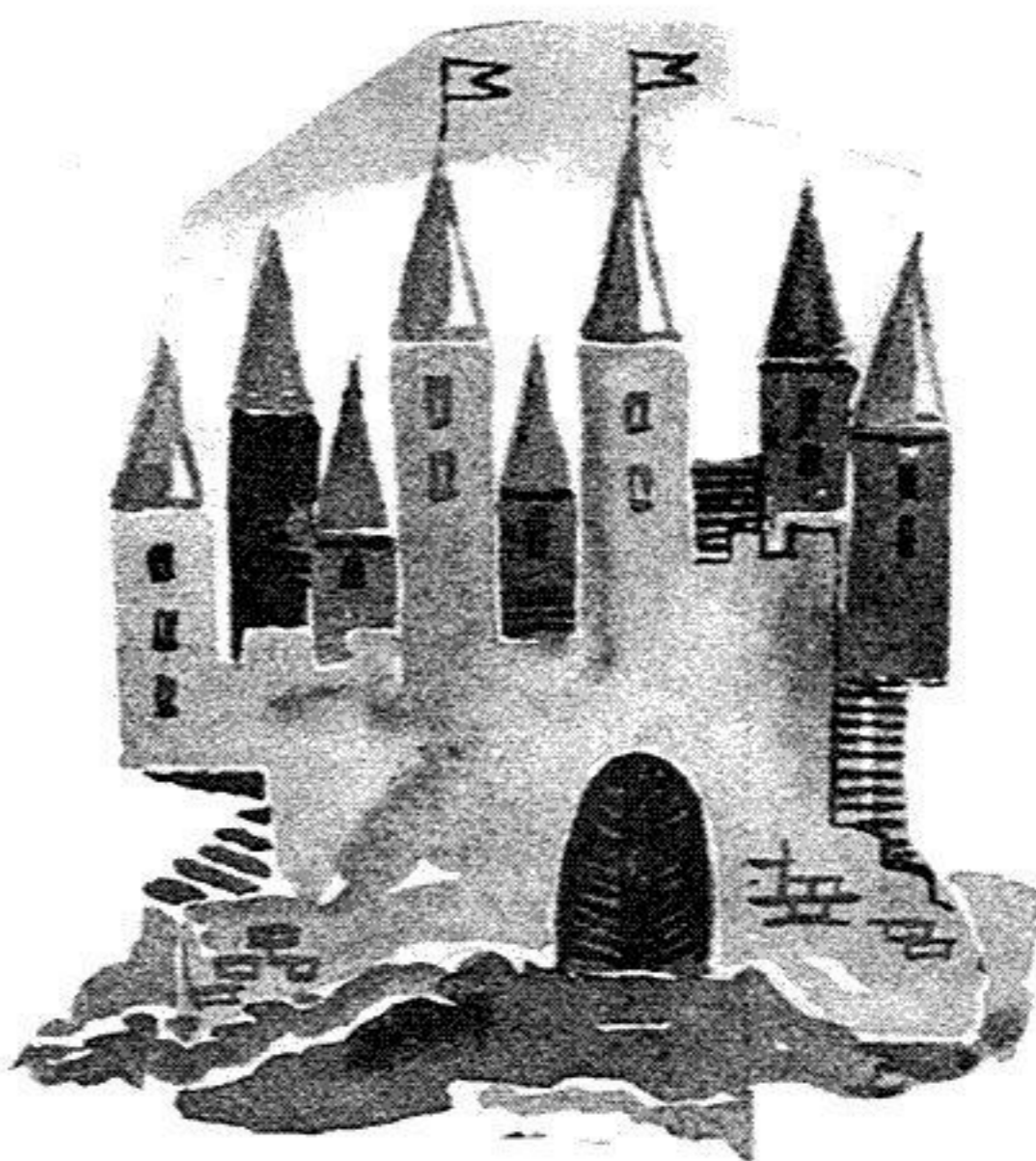
Ha kedvet éreztek ahhoz, hogy sárkányok, tündérek, boszorkányok és a többi mesehős

nyomába eredjete, várjuk 3 fős csapatok jelentkezését a gyermekkönyvtárban, ahol mindenki megkapja Meseországba szóló útlevelét. Részletes felvilágosítást is ott adnak a könyvtárosok.

A vetélkedő határideje: 2000. december 31.

Eredményhirdetés: 2001. február.

A legsikeresebb „táltosok” könyveket és ajándéktárgyakat kapnak jutalmul.

Izgalmas versenyzést és jó szórakozást kívánnak a *gyermekkönyvtárosok!*